

Kroshi obzorja

GLASILO OBČINE SEŽANA | LETNIK XXIV | ŠTEVILKA 4 | AVGUST 2022 | TISKOVINA | POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 6210 SEŽANA

OBČINA
SEŽANA

IZ VSEBINE:

- Zlati - 50. Praznik terana in pršuta na vrhuncu z več kot 9.000 obiskovalci
- Praznik občine Sežana
- Okrogle obletnice društev
- Požar na Krasu

PRIHAJA NA ODRE KOSOVLOVEGA DOMA SEŽANA

Torek, 23. avgust 2022, ob 21.00
GLASBA Z OKUSOM 2022
BALKAN BOYS – GIPSYLAND

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Četrtek, 1. september 2022
#SeVejKiSeJaj
Na parkirišču pri plezalnem središču.

Sreda, 24. avgust 2022, ob 19.00
29. PRIMORSKI POLETNI FESTIVAL
FESTIVAL PRI SVETILNIKU 2022
Gledališče Koper: BARČICA
Predstava za otroke, 3+.

Petek, 2. september 2022, ob 20.00
Prosvetno društvo Štandrež – dram-
ski odsek
Carlo Goldoni: PAMELA
Komedijska, izven.

Četrtek, 25. avgust 2022, ob 20.00
Odprtje razstave likovnih del
KLAUDIJA TUTTE
z naslovom
MEDITERANSKE ZGODBE

Torek, 13. september 2022, ob 18.00
Odprtje razstave likovnih del
JOŽETA LAŠIČA
z naslovom OBZORJA IZ SANJ

Nedelja, 28. avgust 2022, ob 20.30
SITI teater BTC
MALI OTROCI, VELIKI PROBLEMI
Komedijska stand upa, izven.

Četrtek, 15. september 2022, ob 20.00
GLASBA Z OKUSOM 2022
NOREIA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

**Torek, 30. avgust 2022, ob 20.00, in
sreda, 31. avgust 2022, ob 20.00**
Slovenski dokumentarni film 2017

Sobota, 24. september 2022, ob 17.00
Lutkovno gledališča Maribor
Po ljudskih motivih: ZLATOLASKA IN
TRIJE MEDVEDI
Lutkovna igra za otroke, 3+.

Petek, 30. september 2022, ob 20.00
KLEMEN SLAKONJA & SMALL
BAND: NI DA NI
Za Glasbeno-plesni abonma in izven.

Četrtek, 27. oktober 2022, ob 20.00
GLASBA Z OKUSOM 2022
TORI TANGO: RESPIRANDO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

2022/2023

VPIS ABONMAJEV ZA SEZONO 2022/23
poteka od ponedeljka, 29. avgusta,
do četrтка, 29. septembra 2022
pri naši blagajni.

Več na: www.kosovelovdom.si

**Program in informacije: www.kosovelovdom.si.
Spremljajte tudi naša FB profila KINO Sežana in
Kosovelov dom Sežana.**

Izdaja:
Občina Sežana

Odgovorna urednica:
mag. Magdalena Svetina Terčon

Namestnica odgovorne urednice:
Ivica Podgoršek

Uredniški odbor:
**Jana Hreščak, Anet Jagodič, Olga Knez,
Miha Ravbar Vidmar, Sara Škapin**

Lektorica:
mag. Magdalena Svetina Terčon
(razen oglasnih sporočil)

Grafično oblikovanje:
DTP studio, Čeh Damijan s.p.

Tisk:
Grafika Gracer d. o. o.

Število izvodov:
5350, Sežana, avgust 2022

Glasilo je vpisano v Razvid medijev,
ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS,
pod zaporedno številko 388.

ISSN 2536-3832

Informacije v zvezi z izdajo občinskega glasila
dobite na tel. št.: 05/ 73 10 148,
e-mail: glasilo@sezana.si,
Petra Arko Kovačič.

Slika na naslovnici:
Leila Bizjak, Visit Kras

Glasilo si lahko ogledate v el. obliki na:
www.sezana.si - Kraški obzornik

Spoštovane občanke, cenjeni občani!

Dan, ki si ga je naša občina izbrala za občinski praznik, simbolizira željo po miru in sodelovanju. Tudi v preizkušnjah, ki nam jih je prineslo letošnje leto, se je izkazalo, da lahko družbo, v kateri se počutimo varno in sprejeto, gradimo le skupaj. Ob 28. avgustu – prazniku Občine Sežana, se zahvaljujemo vsem, ki s svojim trdom prispevate k enotni, razumevajoči in napredni skupnosti. Želimo Vam prijetno praznovanje in Vam iskreno čestitamo.

Župan David Škabar s sodelavci

Prosimo vas, da nam vse prispevke in fotografije pošiljate na glasilo@sezana.si. Rok za oddajo člankov za naslednjo številko je 27. 9. 2022. Članki naj obsegajo največ 3000 znakov s presledki, vsebovati pa morajo naslov članka ter navedbo avtorja besedila in fotografij. Fotografije morajo biti ustrezne ločljivosti (300 dpi, vendar ne večje od 3 MB).

24. seja Občinskega sveta Občine Sežana

23. junij 2022

Sprejeti sklepi in drugi akti

1. Letna poročila koncesionarja o izvajanju gospodarskih javnih služb za leto 2021 – seznaniitev:
 - Letno poročilo koncesionarja o izvajanju gospodarske javne službe: 'urejanje javnih poti, površin za pešce in zelenih površin' v občini Sežana za leto 2021;
 - Letno poročilo koncesionarja o izvajanju gospodarskih javnih služb: 'zbiranje in prevoz komunalnih odpadkov' v občini Sežana za leto 2021;
 - Letno poročilo koncesionarja o izvajanju gospodarske javne službe za pokopališko dejavnost in urejanje pokopališč v občini Sežana za leto 2021.
2. Sklep o potrditvi Akcijskega načrta ukrepov trajnostnega turizma 2022–2025.

3. Odlok o dopolnitvi Odloka o proračunu Občine Sežana za leto 2022:
 - Sklep o izdaji soglasja k zadolžitvi javnega podjetja Kraški vodovod Sežana, d. o. o.
4. Sklep o določitvi vrednosti točke za obračun občinskih taks na območju občine Sežana za leto 2023.
5. Sklep, s katerim občinski svet predlaga občinski upravi, da ponovno prouči problematiko parkiranja na občinski cesti JP 874871 (cesta za jamo Vilenica) in poišče drugačno primerno rešitev brez postavitve prometnega znaka.
6. Sklepa v zvezi s prometom nepremičnin:
 - Sklep o seznaniitvi o nameravani prodaji zemljišč katastrska občina 2455 Sežana – parcela 3745/189 (ID 2480268) in parcela 3745/416 (ID 1965121);
 - Sklep o dopolnitvi Načrta ravnanja z nepremičnim premoženjem Občine Sežana za leto 2022.

7. Sklep o podelitvi priznanj Občine Sežana za leto 2022.
8. Volitve in imenovanja:
 - Sklep o razrešitvi direktorice javnega zavoda Kosovelov dom Sežana – kulturni center Krasa in imenovanju vršilke dolžnosti direktorja javnega zavoda.
 - Sklep o imenovanju direktorice javnega zavoda Kosovelov dom Sežana – kulturni center Krasa za mandatno obdobje 2022–2027.
 - Sklep o izdaji soglasja k imenovanju direktorja javnega zavoda Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana za mandatno obdobje 2022–2027.

Gradivo k točkam dnevnega reda, ki jih je Občinski svet Občine Sežana obravnaval na 24. seji, dne 23. 6. 2022, je dostopno na spletni strani www.sezana.si.

Občinska uprava

Letos štirje prejemniki občinskih priznanj

Občinski svet Občine Sežana je na predlog Komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja o prejemnikih občinskih priznanj odločal na seji dne 23. junija 2022. Kot običajno bodo priznanja podeljena ob 28. avgustu – prazniku Občine Sežana – na slavnostni seji najvišjega organa Občine v petek, 26. avgusta.

Najvišje občinsko priznanje, to je nagrado Občine Sežana, bo letos prejel Stojan Gorup za dolgoletno strokovno in

družbeno odgovorno delo pri razvoju gospodarstva v občini Sežana in širšem prostoru. Pod predlog sta se podpisala Inkubator, d. o. o., Sežana in Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana.

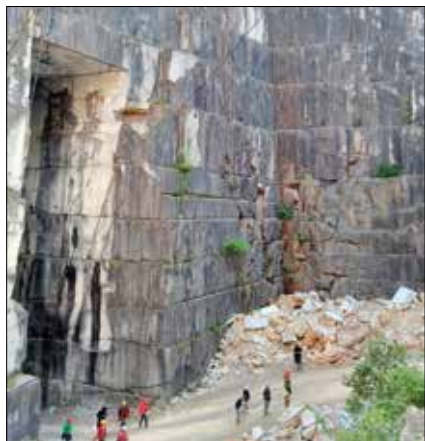
Na predlog Planinskega društva Sežana bo šlo priznanje Občine Sežana v roke Albina Žnidarčiča za bogat dolgoleten prispevek na področju slovenskega planinstva in k delovanju Planinskega društva Sežana.

Petru Gecu in Branku Možetu pa se bo

Občina Sežana zahvalila s podelitvijo plakete Srečka Kosovela za dolgoletno organizacijo in izjemno promocijo Občine Sežana in Krasa pri izvedbi kulturno-etnološkega festivala Praznik terana in pršuta v Dutovljah. Predlog za podelitev priznanja je podalo Športno-kulturno-razvojno društvo Na Placu.

Občinska uprava

Teden čezmejnega geoparka Kras-Carso

V sklopu projekta GeoKarst je bil letos prvič organiziran Teden čezmejnega geoparka Kras-Carso, ki je rezultat 20-letnih prizadevanj lokalnih skupnosti za povezovanje čezmejnega območja matičnega Krasa. Geopark prinaša boljše možnosti za mednarodno promocijo čezmejne regije in trženje lokalnih kraških produktov, ki se bo kot enotna destinacija predstavljala z edinstveno geološko dediščino na svetu.

Vse od 23. maja do 5. junija 2022 so lahko obiskovalci brezplačno sodelovali na različnih tematskih vodenjih in

delavnicah prvega Tedna čezmejnega geoparka Kras-Carso.

Geoturizem predstavlja osrednjo dejavnost geoparkov. Na matičnem Krasu temelji zanj že obstajajo z vodenimi ogledi v podzemni svet, Živim muzejem Krasa, Naravnim rezervatom oz. Krajinskim parkom Glinščica, ponudbo lokalnih ponudnikov ipd. S povezanostjo pod produktno znamko geoparka pa bomo našo edinstveno geološko dediščino ohranjali in razvijali tudi za prihodnje generacije in ustvarjali nove trajnostne podjetniške ideje.

Projekt GeoKarst je sofinanciran v okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Italija-Slovenija 2014–2020 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj.

V sklopu Tedna čezmejnega geoparka Kras-Carso so Občina Sežana in Geološka služba Avtonomne dežele FJK, v sodelovanju z ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., – TIC Sežana in združenjem Corsi di natura, pripravili vrsto doživetij:

- "Uvod v Teden čezmejnega geoparka na Krasu s predavanjem o nastanku matičnega Krasa, ki je potekal v Parku Škocjanske jame v sodelovanju z dr. Bogdanom Jurkovškom, priznanim geologom, znanstvenikom, raziskovalcem in hkrati ljubiteljem Krasa;
- Predstavitve naravoslovnega dneva Človek in Kras za predstavnike šol, ki je bila v Mitskem parku in jami Dimnice z okolico;
- Voden pohod po dolini Glinščice;
- Voden geološki pohod po Parku Škocjanske jame pod vodstvom dr. Bogdana Jurkovška;

- Čezmejna izobraževalna delavnica za vodnike po Krasu;
- Delavnica za lokalne deležnike, ki je bila strokovne, izobraževalne in družbene narave;
- Voden ogled Geo-odkrivanje Carsiane, na katerem so udeleženci potovali v geološko preteklost vrtače in spoznali povezavo med biološko in geološko pestrostjo botaničnega vrta;
- Odkrivanje kamnolomov in načina pridobivanja kamna na Krasu na geo-kolesarskem izletu v okolici Nabrežinskih kamnolomov in na vodenem ogledu kamnoloma Lipica;
- Voden izlet po Doberdobu z raziskovanjem doberdobskega presihajočega jezera;
- Voden pohod po Rilkejevi poti nad Sosljanskim zalivom;
- Izvajanje učnih uric o geologiji in nastanku Krasa po lokalnih osnovnih šolah (Hrpelje - Kozina, Divača, Sežana, Dutovlje, Komen, Miren);

- Lov za geo-zakladom po gozdni učni poti Josefa Resslera in lov na geopestrost gozda Igovec s čezmejnimi druženjem na kraški gmajni v Živem muzeju Krasa;
- Vodeni ogledi kraških jam (jama Vilenica, jame na Mirnem Krasu – Krompirjeva, Klobasja in Lojzova jama, Divaška jama, Briška jama, jama Dimnice).

Zaradi slabega vremena sta žal odpadla še dva vodena čezmejna pohoda, in sicer pohod po tematskih poteh Živega muzeja Krasa in po Poti kamna, na katerem naj bi se udeleženci poglobili v geološko dediščino, pokušali kraške jedi na kraški gmajni ter si ogledali Kobilarno Lipica in se udeležili vodenega čezmejnega pohoda Medvek in njegove jave, na katerem naj bi se seznanili s kamnarsko zapuščino lokalne kulturne dediščine in nekdanjim načinom življenja kraškega človeka v povezavi s kamnolomi.

Teden geoparkov se je, poimenovanju 'teden' navkljub, odvijal zadnji teden v maju in prvi teden v juniju. Odziv na letošnji prvi Teden čezmejnega geoparka Kras-Carso je organizatorjem prinesel veliko zadovoljstvo. Če kdo zaradi omejenega števila mest ni mogel obiskati teh dogodkov, se lahko tega nadeja v prihodnjih letih, saj bo Teden čezmejnega geoparka Kras-Carso postal tradicionalen.

Besedilo in slike: Katja Fedrigo

Dan odprtih vrat v Dnevnem centru Sežana

Dom upokojencev Sežana je v pri-
tličnih prostorih Doma upokojencev
Resje, v neposredni bližini stavbe doma
upokojencev, pred nedavnim odprl
Dnevni center Sežana. Prvi uporabniki
dnevnega varstva vanj že prihajajo. V
centru bodo lahko sprejeli do petnajst
uporabnikov. Vsi, ki bi v dnevni center
želeli vključiti svojce ali bi o centru želeli
le več informacij, lahko pokličejo social-
no službo Doma upokojencev Sežana.

Da bi storitev dnevnega varstva vpeli
v okolje ter jo predstavili javnosti, so v
Dnevnom centru Sežana v četrtek, 17.
junija 2022, organizirali dan odprtih
vrat. Uporabnike, obiskovalce, svojce

in zaposlene so nagovorili direktorica
Doma upokojencev Sežana Rosana
Šturm, župan Občine Sežana David Ška-
bar ter generalni direktor Direktorata
za starejše in deinstitucionalizacijo An-
drej Grdiša. Želja vseh je bila, da bi bilo
vzdušje v centru vsak dan tako spro-
ščeno in obrazi uporabnikov, svojcev in
zaposlenih vsak dan tako nasmejani, kot
so bili ta četrtek.

Gospod Grdiša je obljubil, da se bodo
na ministrstvu še naprej trudili razvijati
skupnostne oblike skrbi za starejše ter
ostale socialno-varstvene storitve za
starejše in za ta namen pridobiti čim več
evropskih sredstev.

Besedilo in sliki:
Dom upokojencev Sežana

Gradbeno dovoljenje za komunalno infrastrukturo na območju Ograde II

Občina Sežana je pridobila gradbeno
dovoljenje za komunalno infrastrukturo
za območje Ograde II v Sežani. Sledil bo
javni razpis za izgradnjo. Občina Sežana
pa bo poskušala vsa gradbeno-obrtni-
ška in instalacijska dela zaključiti v letu
2023 in s tem lastnikom parcel omogo-
čiti začetek gradnje svojih stanovanjskih
objektov.

Na območju Ograde II je načrtovana
gradnja 30 hiš, komunalno opremljanje
pa bo omogočilo gradnjo tudi drugih
stanovanjskih kompleksov v neposre-
dni bližini.

Ograde II je 116.500 kvadratnih me-
trov veliko območje na jugu in jugo-
vzhodu obstoječega stanovanjskega
naselja Ograde I v Sežani. Območje je

v naravnem stanju, nenaseljeno in ne-
obdelano, izdano gradbeno dovoljenje
pa omogoča ureditev vse komunalne
infrastrukture. V projektu je načrtova-
na gradnja ceste (dolžine 588 metrov,
širine od 5,5 do 6 metrov s pločniki na
obeh straneh), fekalne kanalizacije (462
metrov), meteorne kanalizacije (386
metrov), vodovodnega omrežja (490
metrov), elektroenergetskih vodov in
javne razsvetljave ter telekomunikacij-
skega omrežja.

Besedilo in sliki: Občinska uprava

Nastaja Center urbanih športov v Sežani

Sedanji Skate park pri Ljudski univerzi v Sežani vsak dan privablja številne obiskovalce, a potrebuje temeljito prenovo. Poleg tega Sežana potrebuje modernejši športni park za urbani šport.

Zato je lani Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana pristopil k izdelavi idejne rešitve za umestitev površin za takšen park. Na območju, velikem približno 3000 kvadratnih metrov v trikotniku med Ljudsko univerzo, cesto proti Lipici in železnico, je tako predvidena gradnja novega, sodobnega Centra urbanih športov.

Občina Sežana je povabila več projektantov z referencami na področju športnih parkov k oddaji ponudbe za pripravo projektne dokumentacije. Izbran je

bil Zavod Aliansa, marca je bila z njim podpisana pogodba in z njo določena izdelava projektne dokumentacije za območje, ki zajema:

- košarkarsko igrišče 3 x 3, površine 11 x 15 metrov, in varnostni pas ob njem (približno 240 kvadratnih metrov);
- skate park v betonski izvedbi (približno 750 kvadratnih metrov);
- pump track v asfaltni izvedbi za odrasle (približno 830 kvadratnih metrov);
- ograjen pump track v asfaltni izvedbi za otroke (približno 390 kvadratnih metrov);
- trim stezo skozi celoten park.

Projektna dokumentacija mora biti izdelana skladno z idejno zasnovo ter z vsemi pridobljenimi projektnimi pogoji in soglasji pristojnih soglasodajalcev ter skladno z veljavnimi predpisi, da omogoča pridobitev gradbenega dovoljenja, izvedbo in pridobitev uporabnega dovoljenja.

Besedilo in slike: Občinska uprava

In memoriam

Boris Pahor (26. 8. 1913, Trst–30. maj 2022, Trst)

Veljal je za enega najpomembnejših slovenskih zamejskih pisateljev, obenem je tudi eden najbolj prevajanih slovenskih avtorjev. Objavil je 14 romanov. Njegova dela so prevedena v francoščino, nemščino, srbohrvaščino, madžarščino, angleščino, španščino, italijanščino, katalonščino, finščino in esperanto. Na prvem mestu med prevodi je Nekropola, roman o pisateljevem življenju v taborišču Natzweiler-Struthof. Večkrat so ga omenjali kot kandidata za Nobelovo nagrado za književnost. Bil je prejemnik številnih priznanj, med njimi Prešernove nagrade (1992), srebrnega častnega znaka Republike Slovenije (2000), reda za izredne zasluge Republike Slovenije in Italije (najvišje italijansko in slovensko državno odlikovanje, 2020) in francoskega reda legije časti (najvišje francosko državno priznanje, 2007).

»Človek je inteligentno bitje in najprej mora biti svoboden. Zagotovljeno mu mora biti, da se sam odloča, kam bo šel in kam ne, svoboden pa mora biti tudi v svojem mišljenju. Pomembna je tudi resnica. Človek naj ugotovi, kaj je res, kaj je gotovo, in to naj zagovarja.« (Boris Pahor v: Poljan-ka Dolhar, Primorski Dnevnik, 30. 5. 2022.)

Boris Pahor je občasno živel in ustvarjal v Dutovljah več kot dvajset let. Prihajal je z belim fiatom 127 in ga parkiral ob gostilni pri Marički. Tako smo vedeli, da je doma. Tu se je srečeval s svojimi prijatelji, znanimi slo-

Gostilna pri Marički v Dutovljah, kjer je v prvem nadstropju občasno živel in delal pisatelj Boris Pahor (arhiv Društva Venček).

venskimi pisatelji. Veliko se je zadrževal v parku sedanjega Doma na Krasu, kjer je bila v letih njegovega bivanja Osnovna šola Dutovlje.

Leta 2016 je na svojo željo obiskal novo Osnovno šolo in prisotnim učiteljem in učencem dejal: "Dijakom bi rad povedal, kako je v resnici nekoč bilo tukaj."

Tako je začel svojo izčrpno pripoved, ki je učence spodbudila, da so ga tudi marsikaj vprašali. Veselilo ga je, da imajo dandanes učenci tako dobre pogoje za učenje, lepo šolo in knjižnico, v katero lahko zahajajo. Poudaril je, da moramo biti vsi skupaj ponosni na svoj materni jezik in ga negovati, saj bomo kot narod

le tako preživel. Svoj obisk je zaključil z mislijo Ostanite prijatelji knjižnice.

V spomin na dogodek je pustil kratko zabeležko v šolski spominski knjigi. Učenci so mu v zahvalo podarili šolsko glasilo in piškote, ki so jih sami pripravili zanj. Dogodek je ostal v lepem spominu.

In ker je spomin na Borisa Pahorja v Dutovljah še vedno živ, smo se v Kulturno razvojnem društvu Venček odločili, da bomo zbirali in objavljali spomine na srečanja s tem velikim pisateljem, a skromnim človekom, na spletni strani www.dutovlje.si. Vabljeni k sodelovanju.

Eno od teh, ki jih lahko preberete na povezavi <https://dutovlje.si/spomini>, je napisala Ivanka Turšič.

"Boris Pahor in prva bralna značka Srečka Kosovela na osnovni šoli v Dutovljah. Zanimanje za branje slovenske literature med osnovnošolci se je dvignilo po letu 1960. Takrat sta na Prevaljah na Koroškem, na osnovni šoli učiteljela slovenist Stanko Kotnik in ravnatelj Leopold Suhodolčan. V čast Prežihovemu Vorancu sta si zamislila bralno značko. Vsak bralec mora prebrati določena dela slovenskih pisateljev in pesnikov, v pogovoru z učiteljem dokazati, da je delo prebral. Leta 1961 so na Koro-

Boris Pahor na srečanju z učenci OŠ Dutovlje, 26. 10. 2016 (arhiv OŠ Dutovlje).

škem podelili prve Prežihove bralne značke. Po vsej Sloveniji je vnema za branje rasla. Vsaka pokrajina si je zamislila značko znanega, pomembnega književnika iz svojih krajev. Kraševci – območje Sežane – smo se odločili za Kosovelovo bralno značko. Tako smo počastili in približali učencem pesnika Srečka Kosovela, rojenega v Sežani, počiva pa na tomajskem pokopališču. Na osnovni šoli v Dutovljah smo prvič podelili bralne značke že leta 1964. Pouk je bil še v stari šoli – zdaj Dom na Krasu. Čez cesto je stala znana gostilna pri Marički. Na žalost te zgradbe ni več. Brez posebnih razprav z vaščani so jo podrli leta 2010. Kraševci smo izgubili kulturni spomenik.

V to gostilno je prihajal ob koncu tedna iz Trsta slovenski pisatelj Boris Pahor. V svoji sobi je našel zatočišče, mir za svoje pisateljsko delo. V 20 letih je tu nastalo mnogo njegovih pomembnih del.

Ker smo bili sosedje, se srečevali, se pogovarjali, smo ga prosili, da je prišel med naše bralce, na naše slavnostno podeljevanje Kosovelove bralne značke. Z veseljem je prišel med učence, jih nagovoril, pohvalil. Vsakemu je segel v roko, mu čestital in izročil značko. Bilo je svečano. Povedal pa mi je, da je že sodeloval pri podeljevanju bralnih značk na Koroškem, kjer so učence nagradili z bogato prireditvijo. Bila sem mu hvaležna, da je prišel med bralce in mi tudi povedal, kako je drugod pripravljen ta

praznik. To je bil naš začetek. Učitelji smo orali ledino, z leti nabirali izkušnje in plemenitili podeljevanje. Vabili smo naše pisatelje. Spomnim se Cirila Zlobca, Cirila Kosmača (kar dvakrat), Antona Ingoliča, Leopolda Suhodolčana, Kajetana Koviča in drugih. Da je bila ideja za bralno značko dobra, je dokaz, saj še danes po vsej Sloveniji berejo osnovnošolci za bralne značke. Delovanje se spreminja, dopolnjuje. Vsem bralcem želim veliko veselja pri spoznavanju literature."

Besedilo: Društvo Venček

In memoriam: VOJAK ŽIVLJENJA

Danijel Božič (12. 3. 1959 – 5. 7. 2022)

Gorjansko, 9. 7. 2022 – Tvoje zadnje besede, ki si mi jih rekel ob slovesu na svojem borjaču točno pred enim mesecem, 9. junija, so bile: «Ma si ratala stara.» Seveda ti nisem ostala dolžna: «Si se ti danes pogledal v špegu?» Taki smo znali biti do zadnjega, prijateljsko robati, da ne bi preveč razgalili svoje občutljive sredice.

A bili smo tudi mi mladi, sredi 70-ih dijaki koprške gimnazije, A-jevci. Nabriti, vedno pripravljeni na kakršnokoli potegavščino, pa tudi na resne stvari. In jedro akcij si bil vedno ti – Danijel: ne le kot ZSMS-jevec, ampak tudi sicer: pohod po Istri, na Učko, druženje v Gorjanskem, upor proti maturantskemu plesu – bili smo prva genera-

cija, ki ga nismo imeli oziroma smo imeli svojega v kavbojkah in majčkah na plaži na Debelem Rtiču ...

Najprej si bil domovec, potem v zasebnem stanovanju v Semedeli, kjer smo se večkrat zbirali. Vedno ob kitari, ustni harmoniki in s pesmijo ... Mimogrede smo izvedeli, da si edinec in naposlušali smo se o očetu Poldetu, šele kasneje smo postavili, da je to tvoj oče, ki je poskrbel za tvojo mamo Zoro, samohranilko, in zate, a obilja ni bilo. Nasprotno. Toda kljub takim razmeram, ki so bile tako za sam kraj in tisti čas prej pravilo kot izjema, si pogumno in z dobro voljo zakorakal v svet z namenom spremeniti svoje življenje kot tudi sam svet. In uspelo ti je! Kljub temu, da si bil vedno lačen suhec, tudi še za časa študentskih dni, ko si spal kar v Tivoliju in bivakiral pred študentskim domom in rabutal zelenjavo z ljubljanskih vrtov, si bil brbljav, bister, zaletav, zbadljiv, šegav, neposreden in skoraj vedno nasmejan, razen ko si želel narediti dober vtis. Tedaj si se zresnil in tvoja poza modreca je vedno učinkovala, tudi že na gimnazijske profesorje.

A bil in ostal si zagamani Kraševac: v govoru in ponosu, pogumu, zagnanosti, celo trmi. Postajal pa si vse bolj preudaren, občutljiv za družbene, naravne in kulturne vrednote, ustvarjalen in nadvse odločen doseči cilj.

1977 matura, FSPN v Ljubljani in bil si med prvimi, ki si je omislil družino. Šibal si naokrog kot novinar, potem si postal funkcionar ZSMS, po letu 1989 si zamenjal veliko delovnih mest, da nismo vedno uspeli slediti: zaposlil si se na RTVSLO-TV Koper-Capodistria kot novinar-urednik, leta 1992 na Univerzi v Ljubljani kot tajnik Višje pomorske in prometne šole, od leta 1991 si deloval v iniciativni skupini Obalnega Izvršnega sveta za razvoj visokega šolstva in nato Visokošolskega središča v Kopru, leta 1996 saniral podjetje Protokol, d. o. o., 1998 prevzel vodenje Visokošolskega središča v Kopru in ga zaključil z ustanovitvijo Univerze na Primorskem, nato si se vrnil na TV Koper-Capodistria kot urednik uredništva informativnega programa. To je bil čas tvojega intenzivnega ustvarjanja, posnel si dokumentarne filme. 'Pesem kamna' je poklon tvojemu Krasu. 2006 si prevzel vodenje Višjega in visokošolskega središča Sežana. Leta 2010 si bil izvoljen za župana Občine Komen, leta 2016 si se zaposlil na Univerzi na Primorskem kot glavni tajnik, nazadnje pa na Mestni občini Koper. Vedno si bil tam, kjer je bilo potrebno kaj urediti, sanirati, na novo postaviti. In kot klen Kraševac si vse opravil, kot se spodobi. Tvoje zasluge

so velike, a z njimi se nisi hvalil, kot tudi ne s članstvom v Druženopolitičnem zboru Skupščine Republike Slovenije, v Zboru občin Skupščine RS, v Državni svet RS, v Nacionalnem svetu za kulturo pri Vladi RS, v Strokovnem svetu za tehnološki razvoj pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo in še marsikje.

Leta 1991 si bil na okopih za osamosvojitve Slovenije. Dejaven si bil v Zvezi veteranov vojne za Slovenijo kot član, podpredsednik Območnega združenja Slovenska Istra, predsednik Nadzornega odbora na državni ravni in prvi podpredsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo ter kot glavni urednik časopisa Veteran.

A nisi bil le vojak, ki se je boril za svobodo, temveč vojak življenja, ki se je neprenehoma boril za dobro in boljše. Povsod in vedno aktivist! Razpet med Krasom-Ljubljano-Koprom. Bil si človek, ki je, če je le mogel, reševal probleme drugih, a o svojih nisi rad govoril in reševal si jih sam.

Kljub nenehni akciji si našel čas še za marsikaj: za družino, pevske vaje, več kot 20 pohodov na Triglav ... in nikdar nisi manjkal na srečanjih gimnazijskih sošolcev.

Nekaj let smo se redno dobivali na Sviščakih, kjer smo se zadrževali po dva dneva, kasneje bolj redko, predvsem ob okroglih obletnicah mature kje drugje, a vedno smo pogrevali vse mladostne avanture in odpeli ves mladostni repertoar.

Nazadnje smo se srečali letošnjega 29. aprila v Krepljah ob poprejšnjih izčrpnih dopisovanjih. Letos je minilo 45 let od naše mature. Srečanja si si zelo želel. V sporočilu si zapisal: Pomlad se zaključí vsako leto v juniju, in ne oktobra ali novembra. Prosim, vprašaj Olgo, ali nas namerava sklicati še v tostranstvu.

In smo se dobili, najprej smo obiskali Kosovelovo domačijo v Tomaju, potem se odpravili na gostoljubno domačijo sošolke Olge. Bilo je kot običajno veselo, veliko zafrkancije, obujanja spominov, nazdravljanja in potem si prinesel kitaro in orglice. Zapeli smo – kot vedno. Bilo je prisrčno. A v naši podzvesti, ki smo jo skušali utišati – zelo grenko, saj smo vedeli, da je to naše zadnje srečanje, zadnja večerja, da skupaj s tabo ne bomo več peli ... ulična svetilka baca svetlost u krug, dok crni leptiri lete pravo na nju, ali ne znaju, da tu je kraj, da ih ubija njene svetlosti sjaj ... kot tudi

ne to je bil tvoj dan ljubezni, najlepši dan, ki ne mine nikdar. Naslednji dan si nam v e-pošti napisal:

Včeraj je bil krasen dan in še lepši večer. Iz srca hvala vsem, ki ste uspeli do Krepelj, da smo se imeli lahko tako lepo in nasmejano. Nasvidenje vsem!

Vedeli smo, da se boriš za tedne, dneve življenja, a z ničimer nisi pokazal, da je hudo. Ob ljubeči podpori družine si se v svojem domu v Gorjanskem vojskoval do zadnjega.

Danijel, ker ne moremo več skupaj zapeti naše vedno zelene melodije The answer my friend is blowin in the wind ..., naj ti A-jevci v slovo izrečemo stihe tebi ljubega Kraševca Srečka Kosovela:

Sam, sam, sam moram biti,
v večnosti sebe in v sebi večnost odkriti,
svoje prozorne peruti v brezdaljo razpreti
in mir iz onostranske pokrajine vase ujeti.

Ja, mir s tabo, dragi Danijel, in hvala, ker si sanjal boljši jutri in ker se nisi boril le zase, ampak za vse nas – za lepši in plemenitejši svet!

Besedilo: Ines Cergol
Slika: Katarina Sadovski

Klekljani konjički za Lipico in drugi projekti Kulturnega društva Kalunca

V maju 2022 smo v Kulturnem društvu Kalunca pripravili tradicionalni festival Kalunca v svet, ki je bil letos namenjen predvsem vaščanom Velikega Dola in domačim klekljaricam. Izvedli smo

Milena Jančar uči zahtevnejše tehnike konjička za Lipico.

Kalunca razvaja s koncertom.

ustvarjalne delavnice, se družili in prisluhnili zanimivemu koncertu.

Poleg festivala smo si v letošnjem letu zadali dva projekta, ki privabljata mnoge klekljarice. Po uspešnem klekljanju

krizantem za Fabianijev Štanjel in rujevih listkov za botanični vrt pred leti smo tokrat povabili h klekljanju konjičkov za Lipico. Vzorce je po motivu s kljuke, ki jo je pred desetletji za Lipico oblikoval

postojnski slikar Erik Lovko, narisala Milena Jančar. Štiri vzorce različnih težavnosti smo poslali po celi Evropi in izdelki že nastajajo, Lipici pa jih bomo podarili v maju naslednje leto. Projekt bomo predstavljali na stojnici ob prazniku občine Sežana.

K drugemu večjemu projektu pa smo povabili 11 izkušenih klekljaric. Prav toliko jih je namreč pred 100 leti izdelalo čipko za italijansko kraljico po vzorcu Maksa Fabianija. Ob okrogli obletnici

bomo izdelali rekonstrukcijo prta, saj so naši člani v Mestnem muzeju Idrija našli dele originalnega vzorca. Prt bomo v naslednjem letu podarili knjižnici Damir Feigel, ki deluje v Fabianijevem trgovskem domu v Gorici.

Skozi leto v KD Kalunca izvajamo delavnice klekljanja, skupno ustvarjanje, učenje, ali druženje. Za šolsko leto 2022/23 si želimo, da bi pri nas ponovno gostili goriško čipkarsko šolo (Fondazione Scuola Merletti di Gorizia), ki

bi izvajala učenje klekljanja po svojem učnem načrtu.

Vabimo nove člane, da se nam pridružite, tako pri klekljanju, kot pri projektih ali raziskovanju. Pišite ali nas pokličite: kd.kalunca@gmail.com, 031 586 546, 041 408 258, 041 281 644.

Besedilo: Franja Živec

Sliki: Martina Živec

Kraški traktorski zbor v Dutovljah že petič

V soboto, 4. junija 2022, je v Dutovljah na Krasu potekal že peti Kraški traktorski zbor. Po dvoletnem premoru je prireditev ponovno oživela in na sončno soboto se je na prireditvenem prostoru pri osnovni šoli v Dutovljah zbralo kar 136 traktorjev različnih velikosti, moči in letnikov, ki so jih resda po večini vozili traktoristi, vendar niso manjkale niti traktoristke.

Vroče poletno vreme je na Kras privabilo ljubitelje kmetijske mehanizacije od vsepovsod: iz Komende, Ljubljane, Rakeka, Vipavske doline, Postojne in Nove Gorice z okolico, večina udeležencev pa je bila seveda s Krasa. Dogodka se je udeležilo kar nekaj skupin iz okoliških vasi, ki so se letos za to priložnost še posebej pripravili. Oblikovali so večje skupine, prepoznavne po svoji opravi. Med njimi je bila najštevilčnejša skupina iz Hruševice, ki se je panoramske vožnje po Krasu udeležila s kar 30 jeklenimi konjički.

Da so se vsi udeleženci na dogodek resno pripravili, so dokazovali lepo okrašeni in s posebnimi hupami opremljeni traktorji. Kar nekaj jih je vleklo tudi skrbno okrašene vozove, na katerih dobre volje ni manjkalo. Po otvoritvi prireditve in žegnanju, ki ga je opravil dutovski župnik Gašper Lipušček, so se traktoristi podali na 21 kilometrov dolgo panoramsko vožnjo na relaciji: Dutovlje–Skopo–Kopriva–Ponikve–Dobravlje–Šepulje–Križ–Kreplje–Godnje–Dutovlje.

Po vaseh, skozi katere so se peljali, so traktoriste navdušeno pozdravljali domačini in drugi mimoidoči. Na panoramski vožnji so imeli udeleženci tudi enourni postanek s kosilom, letos v Krepljah. Pot so nato nadaljevali proti prireditvenemu prostoru, kjer so jih pričakala manjša darila in organizirane igre. V priklopljanju traktorskega platoja in prevozu bale sena na traktorskem poligonu je bil najhitrejši mladi Adrian Stubelj iz Dola pri Vogljah, praktično

nagrado za najstarejšega udeleženca zbora je prejel 78-letni Andrej Beber z Unca, najstarejši traktor na prireditvi proizvajalca Lanz je nosil letnico izdelave 1949, nagrada za najlepše okrašen voz pa je šla v roke mladim Kraševcem iz Tomaja in okoliških vasi. Prireditev se je zaključila z večerno zabavo z glasbenima skupinama Jastrebi in Stil.

Najbolj nas veseli to, da je prireditev, ki je bila sprva zamišljena kot manjša zabava skupine dobrih prijateljev, prerasla svoje okvirje in postala lepo sprejeta med mladimi in starejšimi obiskovalci od blizu in daleč. Organizatorji iz Društva Kraški traktorski zbor v svojem okolju uživamo veliko podporo, kar nam daje motivacijo za prihodnost.

Besedilo: Aljaž Gec

Slika: arhiv društva
Kraški traktorski zbor

Obnova suhega zidu v Štorjah

Junija 2022 je Krajevna skupnost Štorje v sodelovanju s Partnerstvom kraške suhozidne gradnje nadaljevala z obnovo suhega zidu pri križišču proti Štanjelu in Vrhem. Priredila je tri sobotne delavnice, ki so potekale 4., 11. in, zadnje, 18. junija, ko so se udeleženci lahko veselili odlično opravljenega prostovoljnega

dela pod vodstvom mentorjev partnerstva Vinka Mahničja, Dušana Okorna, Ivana Pavlina, Tonija Pečarja in Davida Terčona. Delovni dopoldnevi so bili pod kraškim soncem kar vroči, a Krajevna skupnost Štorje je za zidarje odlično poskrbela: manjkali niso ni niti jutranja kava s krofi niti marendica ob mesninah,

siru in slaščicah niti izdatna kosila ob vaški črni kapljici v senci košate lipe. Kar se je seveda obrestovalo: na novo so postavili 24 metrov zidu – na prvi akciji 3 metre, na drugi akciji 11,5 metra, na zadnji pa še 9,5 metra. S tem so približno na polovici dela – drugo polovico zidu bodo končali jeseni, ko ne bo več takšne vročine, načrtujejo pa prav tako tri delavnice – udeležbo na eni od teh sobot so že obljubili člani Medobčinskega društva brigadirjev Koroške. Vabljeni, da se jim pridružite, se naučite suhozidarske spretnosti, ki je od leta 2018 vpisana v Unescov reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva, in tako tudi sami prispevate kakšno urico in kakšen žulj k ohranjanju izročila in prenosu znanja na rodove, ki nas bodo nasledili.

Besedilo: Izak Štok
Slika: David Terčon

Zadnja izmed treh junijskih suhozidnih delavnic v Štorjah je bila v soboto, 18. junija 2022.

Dogodek v Šepuljah

V Šepuljah smo se vaščani odločili, da bomo očistili vaški kal. Poleg vsakoletne 'rabute', ko vsak očisti okolico svojega bivališča, in poleg malo bolj temeljite košnje okoli cerkvice sv. Antona, naravnega kala in pastirske hišice, smo se zmenili, da z večjo udeležbo vaščanov izpraznimo vaški kal, ga očistimo in spet napolnimo. Za to pa je bilo potrebno veliko truda, napora, traktorjev s cisternami, grabelj, lopat in, nenazadnje, še gasilcev. Pravi dogodek, ki se ga bo

vsak, ki je sodeloval, z veseljem spominjal.

Med zasluženim počitkom pa so nekateri starejši vaščani obujali spomine, kako so še kot mulci prvič čistili kal ... Takrat ni bilo cistern, le vrči, mišice in dobra volja.

Tokrat pa je potekalo takole: Najprej je bilo treba poloviti ribice (brez njih bi komarji kar mrgoleli) in jih dati na varno, nato smo začeli počasi črpati vodo s cisterno, istočasno pa z grabljami vleči

na dan vse, kar se je v več kot dvajsetih letih nabralo v njem: kamenčke, kamne, veliki kamne, igrače, avtomobilski akumulator, drog z dvema prometnima znakoma, pločevinke, plastično embalažo pa še in še bi lahko naštevali. Eh, kultura očitno ni dovolj razširjena med ljudmi (Primer so tudi ekološki otoki, kjer lahko vidimo, kaj vse nanesejo nekulturni in nespoštljivi ljudje!).

No, pa se povrnimo k našemu kalu ... Ko smo prišli do kar goste gmote, smo poklicali še gasilce iz PGD Sežana. Štirje mladi, simpatični prostovoljci, trije fantje in punca, voznica gasilskega kamiona so nam pomagali redčiti gmoto z vodo, nato so kal še temeljito sprali. Ko v njem ni bilo čisto nič več, so ga z vodo še delno napolnili gasilci iz ZGRS Sežana.

Za okrepčilo je poskrbel zvesti Mirko Macarol, sladice so pripravile nekatere vaščanke, domačega terančka pa tudi ni manjkalo. Fantje in možje so bili res

izmučeni, a zadovoljstvo po končanem delu in kramljanje v prijetni družbi sta nedvomno poplačala ves trud.

Ko sva se pred triindvajsetimi leti z možem preselila v Šepulje, so nekateri jamrali, da ni otrok, kaj bo z vasjo ... Od takrat je naraščaja bilo vsako leto več in tisti dan je bilo kar lepo gledati, kako tudi mladi sodelujejo in skrbijo za lep izgled, dovolim si reči naše vasice, s čistim vaškim kalom, obnovljeno vaško štirno, tristo let staro trto, čudovito cervico sv. Antona ob naravnem kalu na

energetsko posebnem pobočju, pastirsko hišico in še Kraško pršutarno, od katere pogrešamo mogoče malo več sodelovanja.

Drage Šepuljke in Šepuljci, čestitam za odlično opravljeno delo, predsedniku krajevne skupnosti Benu Trampušu pa kapo dol za vso organizacijo in prizadevnost! Na svidenje na naslednjem dogodku.

Besedilo: Alda Sosič

Sliki: Sonja Macarol

Prvo ocenjevanje venčkov svetega Ivana

Na svetega Ivana, 24. junija 2022, je v Vaškem domu v Dolu pri Vogljah potekalo ocenjevanje venčkov svetega Ivana, ki smo ga v Društvu ljubiteljev vaše dediščine Vrhovlje 700 plus organizirali prvič. Šega pletenja venčkov, ki poteka na kresni večer, je skoraj zamrla, zato jo že vrsto let obujemo s skupnim pletenjem pod okriljem krajevne skupnosti in kar nekaj domačij prenaša izročilo iz roda v rod.

Za vasi na Krasu je značilno, da se venčke obesi na portale domačij ali vra-

ta domov in se jih v hudi uri zažge v peči ali na kresu za obvarovanje doma. Šega temelji na ljudskem verovanju v posebno moč rastlin, nabranih na kresni večer, ki naj bi ljudi in domove varovale pred nesrečami. Z ocenjevanjem venčkov si v društvu želimo razširiti poznavanje običaja in ga tako ohraniti v okolju. Za prvo ocenjevanje smo se povezali s Kulturno etnološkim društvom Venček iz Štanjela, ki nadaljuje z organizacijo delavnic in dogodkov spletnja vencev v Štanjelu, kjer potekajo od leta 2000 na

pobudo Goriškega muzeja. Prav po zaslugi dolgoletnega udejstvovanja članic in članov Društva Venček iz Štanjela, še posebej Dušane Švagelj, je šega spletnja vencev svetega Ivana vpisana tudi v Register nesnovne dediščine, zato smo še posebej veseli, da se je na naše povabilo odzvala večkratna nagrajenka in mentorica spletnja venčkov Aleksandra Sfligoj in s svojim strokovnim mnenjem ocenila nabor venčkov.

Prvo mesto na ocenjevanju je dobil stilski venček iz bele sivke, primožka in travniškega cvetja, ki ga je spletla Irena Sever. Drugo mesto je zasedel zanimiv venček, narejen na poseben način brez ogrodja izpod spretnih rok Cvetke Ravbar, tretje pa razigran svetoivanski venec Lucije Ravbar. Zahvaljujemo se vsem sodelujočim, donatorjem, Krajevni skupnosti in Občini Sežana, ki so omogočili organizacijo dogodka. Še enkrat pa gre zahvala gostoma Aleksandri Sfligoj in Radovanu Sfligoju iz Društva Venček iz Štanjela.

Besedilo: Miha Ravbar Vidmar

Slike: Jasmina Sever

Na dan državnosti v Kosoveljah

Rastemo iz zgodovine. Dediščino, ki smo jo prejeli od prednikov, prenašamo vnukom. Spoštujemo preteklost in tradicijo ter spodbujamo ustvarjalno živ-

ljenje, prežeto z optimizmom. Tako se trudimo živeti v naši vaški skupnosti. To so tudi osnove vseh naših dogodkov, ki jih pripravljamo. Iz teh osnov smo črpali tudi vsebino dogodka na Dan državnosti v soboto, 25. junija 2022.

Poudarek je bil na ustvarjalnosti. Umetnika oblikovanja keramike Teja Hlačer in Radovan Gregorčič sta postavila vsak svojo razstavo že na vilijo državnega praznika. Rdeča nit je bila posvečena življenju. Tejina tema je obravnavala vrtenje življenja, Radovanova pa je govorila o mehanizmi življenja. Obe razstavi

sta se vsebinsko krasno dopolnjevali. Oba umetnika sta povezana z našo vaško skupnostjo.

Praznični dan smo pričeli že s sončnim vzhodom. To je bil zajtrk za petdeset ljudi, pohodnikov na pohodu po Pliskini poti, imenovanem Čar jutra. Pohodniki iz vseh vetrov so startali iz Pliskovice že ob petih in pol. Zajtrk v čaru jutra je bil pravo doživetje. Organiziran je bil na prireditvenem prostoru v Kosoveljah sredi razstavljenih eksponatov. Umetnika sta pohodnikom osebno približala vsebino razstave. Nad razstavo je bles-

tela klesana plošča mojstra Jerneja Borolata s hvalnico ustvarjalnemu življenju. Nimamo prav velikokrat priložnosti doživeti zajtrk sredi umetnostne galerije ob sončnem vzhodu. Tokrat je bila taka priložnost.

Po kosilu se je pričela ustvarjalnica oblikovanja gline za ducat otrok v globoki senci mogočnega oreha. Z velikim veseljem so se otroci preizkušali v oblikovanju predmetov na lončarskih vretenih pa tudi v ročnem oblikovanju

slovenskega grba. Prav lepo doživetje tako za otroke kot tudi za starše.

V nadaljevanju popoldneva, proti bolj hladnim uram, se je odvil kulturno zabavni in kulinarčni program. Za poživitev krvnega obtoka so s svojimi pesmimi poskrbeli glasbeniki skupine Naših fantov. Tudi vložek z domovinsko pesmijo Igorja Pirkoviča ni umanjkal. Strokovno poglobljeno predstavitev razstavljenih del in obeh avtorjev je pripravila mag. Magdalena Svetina Terčon. Z užitkom smo prisluhnili njenemu osebno doživetemu in filozofsko podprtemu tekstu. Prisotne je pozdravil tudi naš župan David Škabar. Druženje ob mizah s poletno kulinariko, pripravljeno na domačih štedilnikih, je bilo v nadaljevanju dneva prav prisrčno in sproščujoče.

Besedilo: mag. Dušan Luin

Sliki: Olga Knez

Sledi Kosovelj v Boliviji

Nedvomno je po svetu živelo veliko Kraševcev, ki so tam, kjer so živeli, pustili pomemben pečat. Na žalost o teh ljudeh ne vemo veliko, velikokrat tudi nič. Za njimi in za njihovimi deli so se zgubile sledi. Niso postali del našega zgodovinskega spomina. Zaradi tega smo tudi mi bolj siromašni. Ustvarjalnost naroda nas vse bogati in navdaja s ponosom. Če to umanjka, smo bolj revni in manj samozavestni. Prav je, da življenje teh prednikov in njihova dela ozavestimo.

V Kosoveljah je živelo kar nekaj osebnosti, ki jih je vredno ozavestiti in predstaviti javnosti. Med njimi je tudi Srečko Vincenc Šušteršič, po domače Srečko Žuljev, ki je vse svoje življenje kot misijonar posvetil delu med Inki v

Andih. Tam si je ustvaril družbene vezi in postal del tistega življenjskega prostora. Tam so ga sprejeli in cenili. Živel je v različnih krajih okrožja Cochabamba, ki leži na nad tri tisoč metrov visoki planoti, nekje sredi med jezerom Titicaca na severu in Santa Crusom na jugu Bolivije. Poznan je bil kot padre Venceslao. Okrožje Cochabamba je najmanj tako veliko kot cela Slovenija. Da je bil res znan, priča tudi pripoved njegovega vrstnika in prijatelja iz otroških let Stana Tilhovega, ki je bil svoj čas tudi predsednik sežanske občine. Pripovedoval je, da je bilo dovolj, da je na pošto pošiljko napisal naslov: Padre Venceslao, Cochabamba, Bolivija. Kdor pozna dimenzije tistih okolij, se lahko samo čudi.

Bliža se stoletnica njegovega rojstva. Rojen je bil leta 1924. Kljub temu, da je oče bil po poklicu 'bognar', družina ni živela v izobilju. Se je pa kot otrok navzel obrtniških veščin, kar mu je kasneje prišlo zelo prav. S petnajstimi leti je odšel v samostan v Trentu, kjer je po opravljenem semenišču diplomiral na teološki fakulteti. V duhovnika ga je posvetil tržaški škof. Prve maše zaradi na novo postavljene meje ni mogel imeti v domači župniji v Pliskovici, zato jo je imel v Bazovici, v slovenski vasi blizu meje. Takoj po posvetitvi je iz Trenta odšel v frančiškanski samostan v Bolivijo v mesto Cochabamba, v Boliviji, ki mu je postala drugi dom, je ostal vse do svoje smrti leta 1994. Po drugi vojni je nekajkrat sicer prišel domov, ni pa želel ostati,

saj se je med domorodnimi domačini počutil srečnega.

Z mlajšim bratom v rojstni hiši je vse skozi vzdrževal tesen stik. Iz pisem in slik je bilo razbrati, kaj je v tistih krajih vse napravil. Tega je bilo neverjetno veliko. Kako vse to preveriti? Imeli smo srečo, da smo se lahko povezali z Ejti Štih, slovensko slikarko, ki že desetletja živi v Boliviji. Z veseljem nam je priskočila na pomoč. Ejti Štih je izjemna slikarka, poznana širom Bolivije, zato ima tam tudi veliko prijateljev. Razdalje so tam izjemne, komunikacija pa ne najhitrejša. Od Santa Crusa, kjer Ejti živi, do Cochabambe, je le kratkih tisoč kilometrov, tako da sama vsega raziskovalnega dela ne bi mogla opraviti, zato

so ji pomagali njeni prijatelji, ki živijo v Cochabambi.

Ugotovili so, da je vse življenje in delo tega našega sovaščana popisano in dokumentirano v dveh knjigah. Proučeval je kulturo Inkov, gradil šole, internate, bolnice in cerkve, organiziral zadruga in hranilnice ter sodeloval pri gradnji romarskih poti. Dobili smo tudi fotografije vseh teh njegovih del. Lahko se samo čudimo, kaj lahko ciljno usmerjen človek napravi v svojem kratkem življenju. Nič čudnega ni, da mu je država Bolivija podelila visoko priznanje za zasluge za narod.

Letos čez poletje je Ejti Štih prišla na dopust v Slovenijo. Ob prihodu domov nam je prinesla tudi knjigi, ki opisujeta

življenje in delo našega sovaščana Srečka Šušteršiča.

Na rodnem Bledu ima od prvega julija razstave na treh prizoriščih. Razstavo je imela tudi v Gorici. Ogled njenih razstav je resnično doživetje, ki si ga je vredno privoščiti. Upajmo, da nam bo uspelo njena izbrana dela razstaviti tudi v Kosoveljah. Slikarka Ejti je resnično velik človek. Hvaležni smo ji za vse, kar je naredila, da nam je približala ustvarjanje našega sovaščana tam daleč v Andih. Našemu Srečku se bomo oddolžili s spominskim obeležjem.

Besedilo: mag. Dušan Luin

Slike: osebni arhiv družine Šušteršič
in Ejti Štih

Prevoz kamnitih stebrov za tržaško vilo Mariso

Razvojno društvo Merišče iz Merč se je tudi letos udeležilo že 29. tradicionalnega Furmanskega praznika, ki je prvo nedeljo v juliju, 3. 7. 2022, potekal v organizaciji Turističnega društva in Občine Postojna ter Parka Postojnska jama. Praznik, ki ponuja zabavo, glasbeni in kulinarni program, povezan s tovarniki, furmani in Martinom Krpanom, je vrhunec doživel s popoldanskim sprevodom furmanov s konji, vozovi in tovari, ki je pritegnil 17 sodelujočih skupin. Med udeleženci so bili tudi Merčanci, ki so tokrat izbrali motiv prevoza kamnitih stebrov za vilo Mariso v Trstu.

»Po dveh letih smo se zopet zbrali na Furmanskem prazniku v Postojni. Udeležba vozov je bila zadovoljiva, saj je

kljub visoki vročini polepšala dan številnim obiskovalcem. Predstavniki RD Merišče smo prevažali kamnite stebre, ki so bili izdelani v vrhoveljskih kamnolomih, kjer so kamen obdelovali kraški kamnoseki. Kraški kamen je bil zelo cenjen po vsem svetu, saj so ga znali Kraševci obdelati do take podrobnosti, da je dobil svoj čar. V projektu sta sodelovala vola kraška sivca. Šestnajstletnemu staremu znancu Pepu se je pridružil mladi, komaj triletni Miško, ki je nadomestil vola Rika in se zelo dobro izkazal na prizorišču,« je povedal predsednik RD Merišče Ivan Žiberna in pohvali ves trud in dobro organizacijo prireditve, še posebej predsednika in tajnico postojnskega TD Srečka Šajna in Marico Gombač.

Če so Merčanci s svojo volovsko vprego redni in vselej izvirni udeleženci postojnskega praznika, ki so bili tudi letos nagrajeni za svojo izvirnost, pa so se prireditve udeležili tudi povirske mažoretke in Konjeniški klub Štjak, ki je sodeloval s kočijo Viktorija.

Volovska vprega iz Merč pa se je predstavila tudi na osrednjem prazniku terana in pršuta v Dutovljah. »Vrhunec prireditve pa bo prevoz nevestine bale na letošnji Kraški ohceti, ki jo organizirajo Občina Repentabor, Zadruga Naš Kras in KD Kraški dom. Prevoz bale bo potekal zadnjo avgustovsko soboto, 27. avgusta, v Repnu, ko se bosta v nedeljo v cerkvi na Tabru poročila Dana Puric in Ivan Kerpan.

Furmanskega praznika so se udeležili tudi člani Konjeniškega kluba s Štjaka z vodjo ekipe Pavlom Štembergerjem. Tokrat so v povorki sodelovali s kočijo in enovprego konj, nato pa sta članici Marjana Gerželj in Tisa Štokelj predstavili točke klasične šole jahanja. Nastopili sta s tremi lipincami in poželi velik aplavz. Tudi štjaški konjeniki, ki so redni gostje Furmanskega praznika, letos nastopajo v povorki na dutovskem prazniku z motivom, kako so po starem zbirali mleko po vaseh in ga vozili s konjsko vprego v Štanjel.

Besedilo: Olga Knez

Slika: arhiv RD Merišče

Kroshi obzorja

Partizanske Vrhe posvečene svobodi

Po dveh letih se je na Velikem Polju na Vrheh 12. junija 2022 zopet odvijala spominska slovesnost, ki jo že vrsto let pod imenom Partizanske Vrhe – spomenik svobodi in domoljubju organizirajo Krajevna skupnost Vrabče, Zveza borcev za vrednote NOB in Občina Sežana ter Zveza za Primorsko.

Številni prisotni so se zbrali na prireditvenem prostoru pred spomenikom narodni heroini Mihaeli Škapin – Drini. Prav letos (29. septembra 1922) poteka sto let od njenega rojstva na Velikem Polju v zavedni kraški družini, v kateri so bili vsi člani dejavni v narodno-osvobodilnem boju, v katerem sta leta 1943 padla Mihaelin oče Jože in Mihaela, v zimi 1943–1944 pa še njena brata Jožef in France in sestra Bojana. Med vojno in še po njej so Mihaelino mater Ivano imenovali mati junakinja ali Škapinova mamica.

Najprej so na prizorišče prikorakali praporščaki pod vodstvom veterana vojne za Slovenijo Bruna Kocjana, nato pa še pohodniki v spremstvu harmonikaša Vinka Mahničarja, ki so krenili na pot iz Dolenje vasi. Številne zbrane sta pozdravila sežanski župan David Škabar in predsednica domače KS Vrabče Irma Lekše.

Ob veličastnem spomeniku, ki ga je v belem istrskem kamnu izklesal kipar Jože Pohlen in je bil odkrit 5. oktobra 1978, vedno kot slavnostne govornice nastopajo ženske Tako je bilo tudi letos. Slavnostna govornica je bila divaška žu-

panja Alenka Štrucl Dovgan. Poudarila je, da se je Mihaela Škapin Drina zelo mlada pridružila borcem 1. kraške čete, kjer se je borila za svobodo slovenskega naroda, slovenski jezik in kulturo. »Ta prireditev predstavlja spomin na velik prispevek žensk v NOB, ki je velikokrat prezrt. Pogum tedanjih upornic ni bil zaman in je lahko navdih za vse čase, tudi za sedanjost. Žal so ženske v družbi in politiki danes še vedno obravnavane drugače kot moški. To je tudi priložnost, da pokažemo pripravljenost, da se bomo upri slehernemu poskusu tepanja demokracije in enakosti državljanov. Spominsko slovesnost posvečamo svobodi, da žrtve ne bi bile nikoli pozabljene,« je dejala Štrucl Dovganova.

Obenem se je dotaknila aktualnega dogajanja, ko je poudarila, da smo pred 31 leti dobili svojo državo, katero so zgodovinsko soustvarjali Maistrovi borci, Tigrovci, partizani, nekdanji miličniki, Teritorialna obramba in številni srčni posamezniki. In te svobode, demokracije in nenazadnje naše ponosno zgodovine slovenskega naroda ne bomo dopustili potvarjati Janši in njegovi avtorski politiki. Opozorila je tudi na sovraštvo v javnem govoru tudi na slovenskih tleh.

V kulturnem programu, ki sta ga povezovali Vlasta Lozej in Renata Gerželj, obe sta tudi recitirali, sta poleg pevcev pevskega zbora Kersnik z umetniškim vodjem Miranom Žitkom in kvartetom pozavn Kraške pihalne gobe Sežana z ravnateljem sežanske glasbene šole Ivom Bašičem, nastopila še domača mlada recitatorja Anja Gerželj s Kajuhovo pesmijo Bosa pojdiva, dekle, obsorej in Matic Lozej, ki je občinstvo navdušil z odlomkom iz Prešernovega Krsta pri Savici.

Delegacije so položile vence pred spomenik Mihaeli Škapin Drini. Po prireditvi, ki se je končala s primorsko himno Vstajenje Primorske, je sledilo družabno srečanje. Lekšetova se je zahvalila tudi domači lovski družini Vrhe in Prostovoljnemu gasilskemu društvu Štjak, s katerimi dobro sodelujejo.

Besedilo in slike: Olga Knez

Kroshi obzorja

Nova pridobitev v Stomažu

Stomaž je postal zelo živahna in rado-živa vas, saj v njem živi kar 15 otrok in mladostnikov. V poletnem času je vas še

bolj živa, saj se otroci radi igrajo in družijo. Že pred časom so vaščani izrazili željo za košarkarski koš. V mesecu juliju se

jim je ta želja uresničila. Koša so se razveselili tako mlajši otroci kot tudi starejši prebivalci vasi. Postavljen je v središču vasi in je postal nekakšno zbirno mesto, kjer se Stomažci družimo. Upamo, da bo Stomaž ostal še naprej vesela in živa vas. Za to investicijo se zahvaljujemo Občini Sežana in krajevni skupnosti Vrabče. Ker je koš postavljen na vstopni točki v Stomaž in je tu edini igralni prostor za našo mladino, voznike naprošamo, da so pozorni na dogajanje v vasi in temu primerno prilagodijo hitrost.

Besedilo in slika: Petra Hlača

Poklon Lovru Žvabu – Dutoveljskemu

Tako se je podpisal Lovro Žvab na nekaterih svojih avtorskih delih, s čemer je izražal svojo srčno naklonjenost rodnemu kraju, Dutovljam. Slavnostni dogodek Poklon Lovru Žvabu z odkritjem spominske plošče v Dutovljah se je odvijal ob njegovi rojstni hiši v nedeljo, 7. avgusta 2022, v organizaciji Kulturno-razvojnega društva Venček in v okviru spremljevalnega programa 50. Praznika terana in pršuta. Slavnostnega dogodka se je udeležilo veliko udeležencev, ne-

kateri občinski svetniki in župan Občine Sežana David Škabar, predstavniki Krajevne skupnosti Dutovlje ter poslanka državnega zbora iz našega volilnega okraja Andreja Živic. Še posebej smo bili veseli, da se je na naše povabilo odzval tudi akademik Milček Komelj, podpredsednik za humanistične, družboslovne in umetnostne vede pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti.

Uvodni nagovor na prireditvi je podal Žvabov prapraneček Bojan Vovk. V poz-

drav pa so zapele članice društva Kraški šopek z dvema ljudskima pesmima izpod peresa Lovra Žvaba: En šuštar in Zmeraj vesel, vesel.

Posebno noto k programu prireditve je dodal pisatelj Ivan Vogrič, avtor knjige Lovro Žvab, Levstikov prijatelj. Z osebnim nagovorom je podrobneje predstavil svojo zgodbo raziskovanja in spoznavanja podrobnosti iz življenja in dela Lovra Žvaba. Hkrati je občinstvo seznanil tudi z izdajo novega romana:

Od leve proti desni: Neva Filipčič – predsednica Krajevne skupnosti Dutovlje, Andreja Živic – državna poslanka volilnega okraja Sežana, Bojan Vovk – prapraneček Lovra Žvaba, mag. Ivan Vogrič – pisatelj in avtor dveh knjig o Lovru Žvabu, akademik Milček Komelj – podpredsednik za humanistične, družboslovne in umetnostne vede pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, David Škabar – župan Občine Sežana, Tomaž Novak – predsednik kulturno-razvojnega društva Venček iz Dutovelj.

Ivan Vogrič, v ozadju portretna fotografija Lovra Žvaba.

Drezanje v osje gnezdo, ki v romanizirani biografiji predstavi Lovra Žvaba, v obdobju od leta 1875 do leta 1882. Roman je prejel 2. nagrado na natečaju Novi roman 2021 na temo znamenja časa Založbe Kulturnega centra Maribor.

Zgodbe Lovra Žvaba so na prireditvi lepo prepletali mladi ustvarjalci, Mešani pevski zbor Društva Venček in pevke društva Kraški šopek z interpretacijo slovenskih narodnih pesmi in pripovedk, v besedi, petju in v glasbi. Vrh dogodka je bilo odkritje spominskega obeležja. Bojan Vovk z vnuki in predsednik Društva Venček Tomaž Novak so slavnostno

odkrili spominsko ploščo v poklon Lovru Žvabu na njegovi rojstni hiši.

Zaključek prireditve je okronala pogostitev v pristnem ambientu avtohtonega kraškega dvorišča v starem jedru vasi Dutovlje, pred rojstno hišo Lovra Žvaba. Družina Vovk je udeležencem ponudila pršut in teran, frtaljo, belo ječmenovo 'kafe' in orehove štruklje – tako kot se je jedlo v časih Lovra Žvaba - Dutoveljskega. V prijetnem vzdušju so prisotni zapeli ljudsko Naša mati kuha kafe, kramljali o zgodovini Dutovelj in Krasa, Lovrovih časih, današnjih časih in o svetli prihodnosti slovenskega naroda. Ivan Vogrič

je spregovoril tudi o svoji novi knjigi in se novim bralcem na željo tudi podpisal s kratkim posvetilom.

Z dogodkom je želelo društvo Venček predstaviti širši javnosti dosežke Lovra Žvaba na njegovi prekratki življenjski poti. V zaključnem nagovoru smo poudarili, da si želimo, da Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ki še hrani rokopise Zbirk pesmi in pripovedk Lovra Žvaba, izda samostojno publikacijo Žvabovih del ob podpori pristojnih ministrstev. Javno je bila naslovljena tudi pobuda na Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in na Ministrstvo za kulturo, da bi zagotovili omembo Lovra Žvaba v učbenikih pri zgodovini in slovenščini. Na župana Občine Sežana in ravnateljice vrtca, osnovnih šol in ravnatelja srednje šole v Občini Sežana pa je bila naslovljena pobuda za vključitev Žvabove dediščine v programe izobraževanja za otroke, učence in dijake. S širšo vključitvijo del pomembnih ustvarjalcev iz našega lokalnega okolja v izobraževalne programe lahko dosežemo aktivnejše vključevanje mladih v kulturne in etnološke projekte, spodbujamo sodelovanje v lokalni skupnosti in krepimo kulturno identiteto v lokalnem okolju in širše.

O Lovru Žvabu

Lovro Žvab (9. 8. 1852, Dutovlje–31. 8. 1888, Dutovlje), kulturno-zgodovinski publicist, urednik in slovenski narodni buditelj, je eden izmed tistih

pomembnih osebnosti v zgodovini slovenskega naroda, ki so prelomno vplivali na ohranitev slovenskega

jezika in slovenske kulture. Njegov prispevek v pionirskem beleženju kraškega ljudskega izročila v drugi polovici 19. stoletja postavlja temelje slovenske etnologije, ki jih je utrdil njegov naslednik dr. Karel Štrelkelj iz Gorjanskega. Vztrajno je zbiral stare, redke vzorce slovenskih knjig ali knjig, ki so pričevale o slovenskem jeziku ali kulturi od 16. stoletja naprej in o nekaterih napisal tudi poglobljene članke. Zbral je kar 150 redkih primerov publikacij, vendar so bile med in po vojnah skoraj vse uničene. Njegova prizadevanja za ustanovitev prvega javnega slovenskega vrtca in slovenske šole v središču Trsta v času, ko smo bili v nadvladi Avstro-Ogrske, v Trstu pa tudi italijanskih oblasti, so obrodila sadove. Ker Slovenci niso uspeli s pobudo pri oblasteh za ustanovitev javnih ustanov, so zbrali pogum in z lastnimi prispevki odprli zasebne šolske ustanove. V okviru podružnice

družbe sv. Cirila in Metoda je bil v okraju pri sv. Jakobu v Trstu v letu 1887 najprej odprt prvi zasebni slovenski vrtec in leto dni pozneje prvi razred zasebne slovenske šole. Takrat je po dostopnih podatkih samo v tem okraju živelo okrog 26.000 Slovencev. Lovro Žvab je bil tudi pobudnik in podpornik prve ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda, s čimer je omogočil, za tiste čase skoraj revolucionarno aktivacijo žensk v družbi v 80-ih letih 19. stoletja. S svojim delom je pomagal v zgodovini slovenskega naroda dosegati bistvena cilja: ohraniti slovenski jezik in slovensko kulturo, ki sta krepili zavedanje o samobitnosti slovenskega naroda do njegove uresničitve, lastne države.

Društvo Venček je pripravilo strnjen kronološki zapis življenja in dela Lovra Žvaba na spletni povezavi: <https://dutovlje.si/narodnjak-po-srcu-in-dusi/>.

Besedilo: Alenka Pahor Žvanut
Sliki: arhiv Društva Venček

Naša Gura

Tistega dne je bila v naši cerkvi na Guri zadnjič maša. Bilo je 15. avgusta na Marijin praznik. Pevci so prepevali Marijino pesem Marija, pridi na pomoč, mi pa smo žalostno gledali skozi reže v strehi ... v modro nebo. Bali smo se dneva, ko se bo naša cerkva sedela sama vase in postala ruševina.

Nekega večera, ki smo ga poimenovali kar Marijina cerkva na Guri kliče na pomoč, smo vsi skupaj sklenili, da ne bo tako.

S pomočjo krajanov KS Povir, Občine Sežana, Ministrstva za kulturo RS in vseh ljudi dobre volje smo pričeli z aktivnostmi za obnovo cerkve na Guri.

V dobrih dveh letih, od 2020 do 2022, nam je uspelo cerkev prekriti, to je v celoti zamenjati leseno strešno konstrukcijo in prekriti streho z novimi in starimi, še dobrimi kamnitimi skrlami.

Naš vaščan Frane Škrinjar, ki že celo vrsto let skrbno bdi nad Guro in jo ohranja živo, je obnovil kor in še veliko veliko drugega. Zaenkrat se mu lahko samo

iskreno zahvalimo in upamo, da se mu bomo lahko enkrat vsaj malo oddolžili.

Pred kratkim, sredi junija, je skupina traktoristov odpeljala še zadnji odpadni material, ki se je nabral v drugi fazi popravila strehe.

Sedaj naša Gura resnično dobiva novo podobo ... lepšo in veličastnejšo.

Iskrena hvala Občini Sežana, ki nam je kar dvakrat pomagala in verjela v nas.

Hvala Minki Osojnik iz ZVKD Nova Gorica in vsem projektantom in izvajalcem, ki so dobro opravili zaupano jim delo.

Trenutno potekajo aktivnosti za obnovo dveh prekrasnih fresk in ometa z beljenjem. To je še en velik zalogaj, vendar smo tudi tokrat prepričani, da nam bo uspelo.

Iskrena hvala vsem, ki ste nam ta trenutek prisluhnili in nam želite vsaj malo pomagati!

Prav gotovo boste veseli, saj vas bo naša Gura vedno lepo sprejela, kot romarje, planince, novoporočence ali kot obiskovalce prireditve.

Še enkrat vsem, ki ste nam in nam še boste kakor koli pomagali (TRR: SI56 0400 1004 6910 353 - župnija Sežana Trg 28. avgusta 4, 6210 Sežana-za Guro).

Besedilo: Marija Tavčar
Slike: Aleksander Skapin

Srečko Kosovel: Na postaji

Pred letom dni smo v okviru dejavnosti Kosovelove spominske sobe (Ljudska univerza Sežana) skupaj s partnerjem Kosovelov dom Sežana prvič predstavili nov projekt V korak s Kosovelom. Gre za urbani literarni sprehod, na katerem obiskovalci spoznajo zanimivo življenje in bogato ustvarjanje Srečka Kosovela.

V enem letu smo uspešno izvedli kar nekaj sprehodov in se tako v manjšem številu ali z večjimi skupinami otrok,

najstnikov kot tudi starejših obiskovalcev podali na dvokilometrsko pot po Srečkovem rojstnem kraju od železniške postaje do Kosovelove spominske sobe, kjer se naše literarno popotovanje konča.

Da bi označili začetek poti in obenem zaradi potrebe, da bi v Sežani postavili obeležje temu velikemu pesniku in na ta način obiskovalce Sežane in domačine opozorili, da se je tukaj rodil eden

največjih slovenskih pesnikov, smo konec julija na pokritem peronu sežanske železniške postaje postavili tablo s Srečkovim portretom in njegovo pesmijo Na postaji.

Radovednega popotnika bo, kljub temu da se mu že mudi in ima samo še nekaj minut do svojega cilja, mogoče do zvonjenja šolskega zvonca, pomembnega sestanka ali začetka delovnega dne, presenetila nova tabla pri

vhodu v prometni urad pod napravo, ki je v preteklosti najavljala prihod vlakov na postajo. Kdor pa bo imel več časa,

si bo – iz radovednosti, želje ali ker pač nima kaj početi med čakanjem na vlak – prebral tudi pesem ob portretu:

Vagon. Odprta vrata.

In ograja.

Na peronu se....

Pesem Na postaji je po zelo veliki verjetnosti nastala prav tu, na sežanski železniški postaji, ko se je mladi Srečko po počitnicah, ki jih je preživel na domačem Krasu, vračal z vlakom v Ljubljano, takrat verjetno že kot študent na Filozofski fakulteti. Srečko je bil vedno v stiku s svojim rojstnim krajem, saj je redno prihajal domov z vlakom do Sežane, od koder je nadaljeval pot do Tomaja, kjer je od leta 1908 živel njegova družina.

Za postavitev table se zahvaljujemo oblikovalcu Simonu Kastelincu ter Občini Sežana in podjetju Slovenske železnice, ki so podprli naša prizadevanja za promocijo Srečka Kosovela in literarne kulturne dediščine.

Besedilo: Mateja Kralj

Slika: Maja Tomšič

Kraška pihalna godba bo v letošnjem letu obeležila 30 let delovanja

Pisalo se je leto 1992, ko je Leander Pegan, gonilna sila godbeništva na Primorskem, osnoval godbo v Sežani. Kasneje se je preimenovala v Kraško pihalno godbo, dirigentsko paličico pa je kmalu po ustanovitvi prevzel profesor trobil Ivo Bašič. Začetna leta so vrste v godbi zapolnjevali učenci Glasbene šole Sežana, kjer so pridobivali osnovno glasbeno znanje. Veliko so pomagali posamezni učitelji trobil, pihal, tolkal in korepetitorji, ki še danes gojijo in prenašajo ljubezen do glasbe mladim, ki nato nadaljujejo z igranjem v godbeni-

ških vrstah. Prvi predsednik godbe je bil korepetitor tolkal in glasbena legenda Krasa, učitelj kitare Igor Kos, ki je poskrbel za pravilno ozvočenje godbe in za tolkalce. Vsi, ki smo ga poznali in igrali v godbi v času njegovega delovanja, si štejemo v čast, da smo poznali človeka, ki je glasbo živel in nesebično delil znanje in bogate izkušnje. Njegovo mesto predsedovanja godbi je prevzel Damijan Čeh, ki je uredil arhiv godbe, veliko prispeval k prepoznavnosti godbe in poskrbel za avdio-vizualni prispevek v različnih medijih. Nesebično je sprem-

ljal godbo na vseh gostovanjih, ki jih ni bilo malo, in v svojem prostem času urejal vse potrebne dokumente za društvo. Godbe pa si v Sežani ne predstavljamo brez dirigenta Iva Bašiča, ki je popeljal Kraško pihalno godbo na različna tekmovanja doma in po tujini. Pravi, da je z godbeniki doživel lepa leta, zanimiva doživetja. Gostovali so v veliko krajih po Evropi in s tem širili prepoznavnost Krasa in Sežane. Vsa leta jih finančno podpira Občina Sežana, ki jim je tudi letos, ob 30. obletnici, namenila dodatna sredstva za nakup novega glasbila.

Le malo je godbenikov, ki so v godbeniških vrstah vztrajali od leta 1992. Na tem mestu se za njihovo požrtvovalnost in trud zahvaljujemo Urški Ban, Mateji Turk, Barbari Orel, Urošu Starcu, Urošu Pavloviču in Ivu Bašiču.

Za ljubitelje statistike to pomeni, da so bili jubilarji v povprečju 1.110-krat na vajah in se udeležili približno 700 nastopov. Seveda je to povprečje, ki ga je pokvaril pojav koronskega virusa.

Po dveh letih stagnacije je prvi cilj izpopolniti vrste z mladimi godbeniki, epidemija je pustila marsikatero mesto prazno, navade in cilji ljudi so se spremenili in ponovno je potrebno zavrteti kolesje kulture in nastopov. Trideseto obletnico bo godba uradno obeležila s

koncertom 3. septembra 2022 v Kosovelovem domu v Sežani z gostjo Tinkaro Kovač.

Hvala vsem podpornikom Kraške pihalne godbe, sponzorjem, staršem, učiteljem Glasbene šole Sežana, Občini Sežana, računovodkinjama Tanji Pipan in Martini Babič Pipan, bivšim godbenikom in godbenicam za svoj prispevek in sedanjim članom in članicam za požrtvovalno igranje in kulturno ustvarjanje v naših vrstah.

Besedilo: Lucija Prihavec Mahorčič

Sliki: arhiv Kraške pihalne godbe

Koncert MEPZ Sežana ob 20-letnici delovanja

Kulturno društvo Mešani pevski zbor Sežana je 20-letnico svojega delovanja počastilo 3. junija 2022 z odmevnim koncertom v Kosovelovem domu v Sežani, na katerem so v izbranem programu zborovodkinje Andreje Tomažič Hrvatini uživali ljubitelji zborovskega petja.

Sežanski zbor je bil ustanovljen aprila 2008, prej pa je zbor deloval kot sekcija KD Jožeta Pahorja Sežana. Člani sežanskega pevskega zbora prihajajo iz bližnje in širše okolice Sežane, pa tudi iz zamejstva. Udeležujejo se prireditev v občini Sežana, tradicionalno sodelujejo na reviji Primorska poje in območnih revijah odraslih pevskega zbora. Plodno je sodelovanje tudi z drugimi zbori in pevske skupinami in tako popestrijo marsikatero dogodke in umetniške večere na Krasu, Brkinih in v širšem slovenskem prostoru.

Posebnost zbora, ki ga že 10. leto vodi dirigentka, skladateljica vokalne glasbe

in učiteljica Andreja Tomažič Hrvatini, je v tem, da pesem na samostojnih koncertih prepletejo z gledališko igro. Prav Tomažič Hrvatini napíše tudi scenarije za igrane prizore.

V zboru prepeva tudi nekaj pevcev iz zamejstva. Sežanski pevci že 20 let namenjajo veliko ljubezen, trud, čas in potrpežljivost ter vztrajnost zborovski petju in lepi slovenski besedi, ki jo prenašajo na mlade rodove. Prav na mlade rodove želijo prenesti vse različne glasbene stile petja, od ljudskega, umetniškega, sakralnega ipd. Petje in glasba povezujeta in bogatita ljudi, saj je glasba balzam za dušo.

Na koncertu so se poleg pevcev sežanskega zbora, vseh je okrog 30, predstavili še gostje večera: sopranistka Mateja Petelin, vokalista ansambla Primorski fantje Ivica Vergan in Bogdan Gerk ter mlade glasbenice iz Pivke na violini, violončelu, kitari in harmoniki. Prisrčen nastop so pokazali tudi glasbenik, član različnih zasedb in multiinstrumentalist Iztok Cergol s Proseka, Mladinski in otroški pevski zbor domače OŠ Srečka Kosovela pod vodstvom Uroša Ceja,

pridružile so se jim tudi plesalke 8. razreda osnovne šole, ki so zaplesale dunajski valček pod mentorstvom Vesne Muha Sladoje. Sežanski pevci, ki so ponosni na celovečerne koncerte z igro, so tudi tokrat ob ubranem petju oblikovali zanimivo zgodbo, ki je popestrila več kot dveurni program, nekatere pesmi pa so zapeli skupaj z gosti večera. Zgodba je pripovedovala o Janezu (Matej Gorup), ki je osvajal Marjanco (Nada Verč), s pomočjo dohtarja v vlogi Igorja Rojca pa je prišlo do poroke med njima. Prireditve se je udeležila tudi pesnica Danica Pardo s Prema, pred 40 leti zaposlena na

Kraškem zidarju. Z veseljem so predstavili njeni dve skladbi: Vinograd, za katero je glasbo prispeval Dimitrij Grlj, priredbo pa Andreja Tomažič Hrvatina, ter pesem Rdeča gruda troši čudeže v dlan, ki so jo zapeli skupaj s sopranistko Matejo Petelin, ki je odpela nekaj pesmi ob klavirski spremljavi Claudie Sedmach. Sežanskim pevcem, še posebej tistim, ki so obe desetletji zvesti zboru, kot tudi njihovi izvrstni zborovodkinji Andreji Tomažič Hrvatini, ki poleg sežanskih pevcev vodi še Moški PZ Slavnik, vokalno skupino Karina ter je asistentka dirigenta APZ Univerze na Primorskem,

sta iskreno čestitala tudi sežanski župan David Škabar in vodja sežanske izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti Vladislava Navotnik. Koncert so zbrani zaključili z ljudsko Gorenjsko zdravico in pesmijo Mi se imamo radi. Prireditve je povezovala predsednica sežanskih pevcev Sonja Perhavec, pod scenarij igre in celotnega programa pa se podpisuje Andreja Tomažič Hrvatina.

Besedilo in sliki: Olga Knez

KD Borjač na Mednarodnem folklornem festivalu sredozemskih držav v Piranu

Letos je po dveh letih premora zaradi epidemije koronskega virusa ponovno zaživel Mednarodni folklorni festival sredozemskih držav MIFF 2022, ki ga organizira Folklorno društvo VAL Piran skupaj z ZKD Piran že od leta 2003 in se je od 29. junija do 2. julija v Piranu in Izoli odvijal že osemnajsto leto. Letos se je predstavilo osem folklornih skupin, in sicer s Švedske, Slovaške, Hrvaške, iz Italije in Slovenije. Skupine so predstavile različno plesno in glasbeno kulturo sredozemskih držav ter širšega območja turistom in domačinom. Folkloristi so na festivalu sklepali nova poznanstva in spoznavali različne kulture in običaje.

Festival se je začel že nekaj dni prej, saj so se na Trgu 1. maja odvijale plesne delavnice, na katerih so Folklorno društvo VAL Piran, švedska The Academic Folk Dance group Stockholm in slovaška Folklore ensemble Dimitrovec iz Bratislave, prikazale nekaj ljudskih plesov. V četrtek se je del festivala odvijal v Izoli, ko sta v izolskem parku Arrigoni nastopili švedska in slovaška skupina.

Osrednji dogodek pa se je začel v petek, 1. julija 2022, ob 21. uri, ko je na Tartinijevem trgu v Piranu nastopilo pet skupin, poleg slovaške in švedske tudi tri slovenske, in sicer domači VAL Piran, Folklorno društvo Anton-Jože Štrafela

Markovci in KD Borjač iz Sežane. Pestro dogajanje se je nadaljevalo tudi v soboto, ko so se prav tako na Tartinijevem trgu v Piranu predstavili hrvaško Folklorno društvo Umag, italijanska Gruppo corale Folkloristico Sot la Nape Villa Santina iz Vidma, švedska in slovaška skupina ter Folklorno društvo Sv. Jurij ob Ščavnici.

V KD Borjač smo se z veseljem odzvali vabilu organizatorja in se za nastop pripravili s spletom primorskih plesov, ki smo ga poimenovali V soboto zvečer. Odrska postavitev prikazuje splet plesnih iger z izbiranjem in menjavanjem soplesalca, kot so jih nekdaj plesali na Primorskem – predvsem na priložnostnih zabavah po skupnem delu ali na ohceti, da so si krajšali čas in se bodrili; mladina pa je te priložnosti izkoristila tudi za izražanje naklonjenosti in iskanje ljubljene osebe. Pri teh plesnih igrah so pogosto uporabljali vsakdanje predmete – zrcalo, stol, povster in metlo. Seveda pa ni manjkalo niti šaljivega zbadanja v pesmih ...

Za nami je kljub omejitvam uspešna sezona, ki smo jo zaključili prav z nastopom na Mednarodnem folklornem festivalu sredozemskih držav v Piranu.

Besedilo: Margit Grošelj-Miklavc
Slika: Ljubo Sever

Krošči obzorja

Razstava Igrače – prijateljice našega otroštva

V Kosovelovi knjižnici Sežana je bila od začetka junija do konca julija 2022 na ogled razstava igrač, ki jo je pripravil Vojaški muzej Tabor Lokev. Postavili sta jo Anja in Irena Rože in jo poimenovali Igrače – prijateljice našega otroštva. V dveh razstavnih vitrinah je bilo razstavljenih 38 igrač, ki datirajo od konca 19. stoletja do sredine 80. let 20. stoletja. Pogled na igrače je starejše popeljal v brezskrbno otroštvo. Marsikdo se je lahko spomnil na svoje igrače, ki so mu predstavljale ves njegov svet in mu bile najboljše prijateljice. Mlajši pa so spoznali, s kakšnimi igračami so se igrali njihovi starši in starejše generacije, ko ni bilo računalniških iger. Igrače nam nudijo vpogled v čas njihove izdelave in uporabe. Preko njih se odražata tudi družbeni in socialni vidik družbe.

Že od starih civilizacij dalje so imele igre in igrače pomembno vlogo pri razvoju otroka. Skozi igro so mu pomagale razvijati njegovo radovednost in osnovne lastnosti za dojemanje sveta, ki ga obdaja. Z njihovo pomočjo se je naučil prepoznavati svojo vlogo v družbi. Deklice so dobile punčke in oblačila zanje, miniaturno pohištvo in miniaturne

ne kuhinjske pripomočke. Dečki pa so dobili pomanjšane modele pušk, revolverjev, miniaturne komplete vojske na bojnem polju, vozičke itd.

Prve igrače so bile preproste in domače izdelave. Izdelovali so jih iz kosti, kamna, lesa, gline in kovine. Počasi se je začela oblikovati tudi obrt izdelave igrač, ki je v začetku 18. stoletja prerasla v industrijo igrač. Te igrače so bile dostopne samo otrokom višjih družbenih slojev. Tudi kasneje, v 19. stoletju in v prvi polovici 20. stoletja, so bile prisotne razlike med višjimi in nižjimi družbenimi sloji. Otroci iz revnih kmečkih družin so se igrali z igračami domače, ročne izdelave. Deklicam so mame sešile punčke iz cunj, fantkom pa so očetje v naravi iz lesa izdelali frače, pokalice, piščalke, troblje, loke itd. Pri deklicah iz višjih družbenih slojev so bile najbolj priljubljene punčke, ki so imele glavo in okončine

iz porcelana s pričeskami in bogatimi oblačili, oblikovanimi po modi tistega časa. V prvi polovici 20. stoletja pa so začeli množično izdelovati punčke iz celuloide, ki so bile cenovno ugodnejše. Zaradi njegove izjemne vnetljivosti in nagnjenosti k bledenju na svetlobi so uporabo celuloide za izdelavo igrač v sredini 20. stoletja opustili. Z razmahom industrije so postajale igrače dostopnejše tudi nižjim slojem prebivalstva. Igrače so bile največkrat izdelane iz lesa, pločevine, bakelita in gume. Za fantke so bili v 50. in 60. letih 20. stoletja najbolj privlačni avtomobilčki za navijanje in na baterije. V tem času se je začela vse večja uporaba plastike, ki se je v industriji igrač pri nas uveljavila v 70. letih 20. stoletja in je prisotna še danes.

Besedilo: Irena Rože

Sliki: Anja Rože

Predstavitev zbornika Vrhe nekoč in danes

V četrtek, 16. junija 2022, je bila v Kosovelovi knjižnici Sežana predstavitev zbornika Vrhe nekoč in danes. Člani študijskega krožka so se zbrali in predstavili svoje delo, ki so ga objavili v zborniku. Predsednica društva Olga Orel je obiskovalce nagovorila, nato je zbornik predstavila Slavica Borka Kucler, ki ga je tudi uredila. Geografski in zgodovinski sprehod po osmih vaseh (Griže, Sela, Stomaž, Razguri, Vrabče, Veliko Polje, Jakovce in Tabor) so popestrile članice razvojnega društva, ki so se preoblekle v narodne noše, ki so jih same izdelale. V zborniku je zbrano desetletno delo vseh članov, ki so aktivno sodelovali pri oblikovanju z zbiranjem, pripovedovanjem in zapisom zgodb, znanja o preteklosti, ki se odraža tudi v življenju sedanjosti. Takšno delo je čudovita popotnica mladim, da se seznanijo z zgodovino in dediščino svojega kraja.

Besedilo in slika: Petra Hlača

Kraška harmonika v Slakovem in Pavčkovem muzeju

Člani Kulturnega društva Kraška harmonika Sežana, ki jih je zadnjih pet let vodila prizadevna predsednica Danica Pavlič, ki je funkcijo pred kratkim predala Petri Ružič Žvab, so se 18. junija 2022 odpravili na dolgo pričakovani izlet v Muzej Lojzeta Slaka in Toneta Pavčka v Mirno Peč. Kraševcem in Slovencem iz Italije so se pridružili še člani s Postojnskega.

V Slakovem in Pavčkovem muzeju so doživeli lep sprejem. Z veseljem so si ogledali razstavo, ki s pisnim in slikovnim gradivom, predmeti, glasbo in filmi predstavlja življenje in delo mirnopoškega rojaka Lojzeta Slaka, po katerem se marsikateri mladi harmonikar rad zgleduje. Zbrani so ob tem začutili dihanje dolenske pokrajine, ljudi, ljudsko glasbo in Slakov ustvarjalen opus, saj je bilo njegovo življenje prežeto z glasbo. Priložnost so izkoristili tudi za uradni zaključek letošnje šole diatonične harmonike, ki jo že vrsto let poučuje Matic Štavar. Tokrat je učitelj Štavar podelil priznanja desetim učencem, ki so uspešno zaključili celoletno šolanje. Na oder muzeja je stopil tudi 20-članski harmonikarski orkester, ki uspešno deluje v društvu z okrog 100 člani. Ob glasbi se je razlegala tudi pesem.

Ogledali so si tudi Pavčkov dom in šentjakobsko cerkev sv. Jurija. Z obilnim kosilom so nadaljevali v bližnji hiši Cesar, kjer

so podelili tudi nagrade pridnim učencem, ki dosegajo zavidljive rezultate na tekmovanjih. Še dolgo bo člane Kraške harmonike, ki imajo tudi svojo himno, ki jo je napisal Bojan Podgoršek, spremljala Slakova pesem. Prijeten izlet, ki sodi tudi v leto praznovanja 35-letnice društva, pa jim bo ostal v trajnem in lepem spominu.

Vsi so si želeli, da bi se še vrnili v Slakov muzej.

Besedilo in slike: Olga Knez

Ditka in glasba z okusom

24. julija 2022 smo odprli cikel koncertov projekta Glasba z okusom. Na oder amfiteatra Kosovelovega doma Sežana je stopila Ditka z bendom in gostjo večera Tinkaro Kovač.

Koncert je bil posvečen predstavitvi četrtega albuma z naslovom Med nama je angel, ki na eni strani nadaljuje dobro poznano vez s pesnikom Lainščkom, na drugi strani pa v svoj svet povabi še poezijo drugih priznanih slovenskih pesnikov (Cirila Zlobca, Kajetana Koviča, Janeza Menarta, Srečka Kosovela in Karla Destovnika - Kajuha). Tinkara Kovač je z Ditko in bendom zapela uglasbljeno Kosovelovo pesem z naslovom

Tiha pesem. Hvaležni za glasbo in prijetne vibracije smo se po koncertu družili ob dobri hrani in kapljici rujnega. Za kulinarične užitke je poskrbel kuharski mojster Ljubiša Smiljanič, ki vas bo razvajal še štiri večere v tem letu:

- torek, 23. avgust 2022, Balkan Boys
 - četrtek, 15. september 2022, Noreia
 - četrtek, 27. oktober 2022, Tori Tango: Respirando in
 - četrtek, 17. novembra 2022, Vito Marence Flamenco Group
- Dogodke v tem ciklu podpira Ministrstvo za kulturo. Zaradi omejenega števila sedežev si vstopnice pravočasno zagotovite. Vabljeni v našo družbo.

Besedilo: Nives Zadel
Slike: Kristjan Stepančič

Prešerno v vrtcu Dutovlje

Konec junija smo v vrtcu po dveh letih zopet pripravili tradicionalno zaključno prireditev Otroci – staršem, kjer se otroci predstavijo z različnimi točkami. Veliko angažiranosti, truda in organizacije je bilo potrebno za izvedbo, a smo se strokovni delavci povezali in prireditev izpeljali, kot je treba. Posebej nas je raz-

veselilo številno občinstvo, ki je napolnilo ploščad pred vrtcem vse tja do šole.

Vrtec v Dutovljah ni velik, v njem so štiri skupine otrok in devet strokovnih delavcev. A to jemljemo kot prednost, saj se med seboj vsi poznamo, si pomagamo, se družimo, igramo ter se drug od drugega učimo. In ravno to smo naj-

bolj pogrešali v času epidemije – druženje. Na prireditvi so se predstavile vse štiri skupine otrok, od najmlajših pa do tistih, ki septembra odhajajo v šolo. Program je bil raznovrsten: od bibarij, petja, igranja na male ritmične instrumente, do dramatizacije in plesnih koreografij. Hvaležno občinstvo je vse nastopajoče nagradilo z aplavzom, pohvale in zahvale staršev ob koncu pa so tudi strokovnim delavkam zelo godile. Dogajanje je zaokrožil zaključek z nepričakovanim zabavnim presenečenjem sodelavki, ki jo v tem letu čaka sprememba na profesionalni poti. Vse to priča o tem, da se zaposleni v vrtcu tudi sicer dobro razumemo in skrbimo za dobro klimo v enoti.

Prireditev se je v prešernem vzdušju s skupnim druženjem zaključila na igrišču vrtca.

Besedilo: Klaudija Babuder
Slika: arhiv vrtca

Unescov projekt Ko bi jaz vedela

Skupina Pikapolonice iz Enote Lehte je bila to šolsko leto vključena v projekt Ko bi jaz vedela.

V okviru projekta smo se naučili veliko ljudskih pesmi: Ringa ringa raja, Majhna sem bila, Zajček, Ovčka moja bela, Rasla je jelka, Zima je prišla, Pleši, pleši črni kos, Jaz pa grem na zeleno travco, Bil je konjenik, Jaz sem muzikant, Barčica po morju plava ter izštevanki Pika Nogavička in Moj očka. Igrali smo se tudi prstne igre Ta pravi pijmo, Miška žgančke kuhal in A je Petrček doma. Pesmi smo poslušali z zgoščenki in jih spremljali z malimi ritmičnimi instrumenti. Vsak otrok je izdelal tudi svoj boben. Obiskal nas je glasbenik, ki nam je zaigral glasbene uganke na harmoniko in nam predstavil še nekaj inštrumentov. V načrtu smo imeli tudi obisk starejše občanke, ki bi nam pela ljudske pesmi, vendar ga nismo izvedli zaradi epidemije. Ob pesmih smo tudi rajali: Ringa ringa, Bela lilija in Rdeče češnje rada jem ter plesali z elementi ljudskih plesov: Zajček, Pleši črni kos in Majhna sem bila. Dejavnost je bila povezana tudi z letnimi časi, praznovanji, pravljičami, kot je Veliki in mali zajec... s projektom SKUM z umetnico Mojco Leben in projektom FIT. Ob za-

ključku projekta smo se predstavili staršem s pesmicami in plesi na zaključnem srečanju na travniku.

Ljudska pesem v otroških srcih zaživi, če mu jo odrasli zapojemo, jo poslušamo, spremljamo z inštrumenti, se likovno izražamo, se o njej pogovarjamo in tudi zaplešemo. Ob pesmi se družimo in vzdržujemo socialne stike.

Unescovi projekti so zanimivi, pestri in koristni, saj ohranjajo našo snovno

in nesnovno kulturno dediščino. Skozi spoznavanje in odkrivanje kulturne dediščine se učimo spoštovati ustvarjeno in iskati načine za to, da se kljub hitrim spremembam le-ta ohrani. V projektu smo z otroki uživali in se veliko novega naučili.

Besedilo: Mirjam Štrukelj
Slika: Darija Tavčar

Lepo je na svet

Lepo je na svet je bilo naslov povezovalni pesmi na zaključnem nastopu OFS Kamenčki. Veselili smo se dne, ko smo se spet lahko družili in s tem tudi doživljali kulturo na pristen način ter stik z občinstvom.

OFS Kamenčki je v vrtcu delovala neprekinjeno 26 let, nato je bilo eno leto prekinitev in letos deluje 27. leto. V vseh teh letih smo skupaj poustvarjali otroško ljudsko izročilo, igre, pesmi, izštevance, plese, in obujali stare običaje. Vsako leto smo se predstavili na območnih, regijskih in tudi na državnih srečanjih otroških folklornih skupin in številnih nastopih z vrtcem, v domu upokojencev, društvih in drugod.

Po letošnjih treh mesecih prekinitve našega delovanja so bili otroci željni druženja in nastopanja. V torek, 7. junija 2022, smo se v avli Vrtca Lehte predstavili s koreografijo Lepo je na svet. V njej se odraža otroška želja po igri na travniku z iskanjem murenčkov, plesom ob dolgih zimskih večerih, ko so še predli na kolovrat; spomladi, ko so robotali češnje in zaplesali ob drevesu, in poleti, ko so se veselili pšeničke, iz katere so spekli kruh. Po nastopu so otroci v zabavnem

kvizu pokazali, kaj so se čez leto naučili. Če se je enemu zataknilo, so mu drugi priskočili na pomoč in rešili vsa vprašanja.

Otroci so morali že majhni pomagati in delati na kmetiji. Kljub trdemu delu pa so se znali povесeliti in zaplesati na skednju, tako kot smo tudi mi zaplesali mlinček, špic polko, setepaši in rašpo ob spremljavi harmonike, na katero nam je igrala Mančina nona Mirica Rener. Starši in gostje so skupaj z nami podoživeli stare čase in uživali z otroki. Mateja in Špe-

la sta me presenetili s šopkom sončnic, Erna pa z vrtnicami. S svojim obiskom in šopkom nageljnove nas je počastila tudi Vladislava Navotnik, vodja OI JSKD Sežana. Otroci so na koncu prejeli priznanja in zbornike, ki so izšli ob 25-letnici delovanja, ter nonole, na katere smo skupaj zaigrali še nekaj pesmi, ki naj še dolgo odzvanjajo v njihovih srčkih.

Hvala vsem.

Besedilo: Mirjam Štrukelj

Slika: Darija Tavčar

Sežanka – moje mesto moj kraj

V prednostno nalogo Zagotavljanje spodbudnega in varnega učnega okolja je bilo vključenih 21 otrok iz skupine Ježki, starih od pet do šest let. Namen naloge je bil otrokom predstaviti mesto Sežana, v katerem se nahaja tudi naš vrtec. Mesto smo si pričeli ogledovati na sprehodih v bližini vrtca, kasneje so otroci spoznavali in opazovali okolico po lastni želji. Sledil je pogovor z otroki, s katerimi sva poizvedovali, kaj si otroci želijo v mestu ogledati, dodatno spoznati oziroma kje se želijo igrati. Zapisali sva si vse predloge otrok in jih vključili v naše dejavnosti (park pri stopnicah, Botanični vrt, hiše, bloke, drevesa, avti, živali, rože ...). Med izvajanjem naloge sva opazovali otroke pri ustvarjanju, spodbujali sva jih k samostojnosti in iniciativnosti. Pri tem je nastalo veliko risbic, fotografij, zapisov, pravil, dogovorov. Otrokom sva predlagali, da bi lahko vse to gradivo sestavili v knjigo. Nad samim predlogom so bili zelo navdušeni. S pogovorom, raziskovanjem in idejami otrok smo prišli do zaključka, da bo naslov knjige, Sežanka – moje mesto moj kraj. Gradivo v knjigi smo razporedili v

štiri tematske sklope: Mestni park pri Starem gradu, Botanični vrt, Najboljše mesto in Ta narava je najboljša narava. Otroci so pri nastajanju knjige imeli možnost lastne izbire in odločitve o njenem izgledu in kaj bo v njej pisalo. Bili so pravi ustvarjalci, raziskovalci in zbiratelji informacij, pri tem so uporabili vsa čutila, izbirali so različne materiale, se družili, zabavali, pogovarjali, si poma-

gali, skratka uživali. Ob nastajanju knjige je potekala sprotne refleksija, s katero so otroci pridobivali nova znanja in bili vključeni v sodelovanje in učenje med vrstniki. Ob zaključku prednostne naloge so otroci predstavili knjigo svojim sovrstnikom iz skupine Kameleončki in svojim družinam. Od staršev smo prejeli kratko zapisano evalvacijo, kjer so ovrednotili način, s katerim so otroci

predstavili knjigo, opisali, kaj jim je bilo všeč, kaj bi sami dodali, ter vključili veliko pohval nad samim raziskovalnim delom. Tako so bile tudi družine deležne delčka naše zgodbe o Sežanki. Ker je naloga potekala v času epidemije

bolezni koronskega virusa, smo se zaradi dodatnih zdravstvenih ukrepov srečevali z omejitvami pri sodelovanju z zunanjimi sodelavci (npr. prepoved vstopa v določene zgradbe). Kljub določenim oviram sva otrokom uspeli za-

gotoviti dovolj spodbudnega učnega okolja, veselja in lepih trenutkov v naši prelepi Sežani.

Besedilo in slika: Alenka Potočnik

Otroci skupine Netopirčki in čistilna akcija

Področje Narava je v kurikularnem dokumentu za vrtce »posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad.« (Kurikulum za vrtce, 2013:56).

Z otroki smo se sprehajali po Sežani, ko so otroci na travniku za enim od stanovanjskih blokov opazili veliko smeti. Mimo je prišel smetar in otroci so mu razlagali, kje so smeti. Smetar jim je razložil, da jih je morda odnesel veter iz smetnjaka in otrokom obljubil, da jih gre pobrat. In res jih je, temeljito. Otroci občudujejo smetarje in jim vedno mahajo, ko jih vidijo.

Naslednji dan so otroci opazili smeti še pri drugem bloku, kjer v bližini ni bilo smetnjakov. Sami so prosili, če bi lahko pobrali smeti in očistili travnik. Komaj sva jih s sodelavko uspeli prepričati, da potrebujemo primerno opremo, saj so smeti lahko tudi nevarne.

Zanimivo, kako otroci v vrtcu prepoznajo, da smeti sodijo v smetnjake, in s kakšnim navdušenjem se lotijo čiščenja. Pri čistilni akciji se nam je pridružila tudi

ena od mamic. Otroci bi čistili vsak dan, ob tem pa so se jezili, kako so bile spet nastlane smeti tam, kjer smo jih pred nekaj dnevi pobrali.

Spominjam se svojega otroštva in življenja v bloku. In spominjam se rednih čistilnih akcij, ki smo se jih udeležili z veseljem vsi stanovalci bloka. Poleg tega, da smo kosili travo, urejali gredice in očistili vso okolico bloka, smo se tudi družili, spoznavali in to je bil pravi medgeneracijski dogodek. Ker smo bili sami udeleženi takih akcij, smo tudi veliko

bolj pazili, da smeti nismo odmetavali tja, kamor ne sodijo.

Take akcije so morda danes redke. Odrasli smo tisti, ki smo s svojim ravnanjem in načinom razmišljanja zgled otrokom in jim privzgapamo pozitivne vrednote, s pomočjo katerih bodo znali skrbeti za okolje, v katerem živimo.

Hvala vsem, ki skrbite za čistočo našega kraja in narave.

Besedilo: Anja Kristan

Slika: Nika Valenčič

Navdušujoč dogodek v Glasbeni šoli Sežana

Na fotografiji od leve proti desni : Tamara Ražem Locatelli, Karin Luin in Ivo Bašič.
Posneto 15. 6. 2022 v Vrabčevi dvorani GS Sežana.

V Občini Sežana imamo ustanove, ki tako v slovenskem kot tudi v evropskem prostoru na svojem področju dela veliko pomenijo. Razvijajo ustvarjalnost mladih, da kasneje lahko nadaljujejo študij in delo doma in v tujini. Taka ustanova je tudi Glasbena šola Sežana. V desetletjih si je ustanova s svojimi izvrstnimi pedagogi ustvarila zavidanja vreden ugled. Prav je, da to vrednotimo z več pogledov. Vsi učenci, brez izjeme si tu izoblikujejo solidno glasbeno znanje, se navzamejo delovnih in ustvarjalnih metod dela in kar nekaj od njih se poda v profesionalne vode doma in v tujini. Tako postanejo glasbeni ambasadorji naše občine. Dobro je, da odločevalci razvoja znajo to vrednotiti in koristno izrabit. Izrabit v smislu ustvarjanja dodane vrednosti, ki jo ta razsežnost lahko

prinaša ljudem, ki tu živijo. Gre za ustvarjanje duhovne in materialne blaginje.

Učenci te šole, ne glede, da so kasneje nadgrajevali znanje na različnih koncih in krajih, nikoli ne pozabijo, kje so dobili navdih za svojo življenjsko opredelitev. Radi se vračajo in šoli oddolžijo s svojimi nastopi. To se je zgodilo tudi 15. junija letos, ko je Karin Luin, bivša učenka Glasbene šole Sežana, s svojim magistrskim klavirskim koncertom z zvoki

napolnila Vrabčevo dvorano. S tem se je želela zahvaliti šoli, njeni prvi profesorici klavirja Tamari Ražem Locatelli in ravnateljju, profesorju Ivu Bašiču. Doživetje glasbenega večera je bilo resnično vrhunsko. Tudi Karin je, kot izvajalka programa, čutila navdušeno sprejemanje svoje glasbene virtuoznosti.

Iz Glasbene šole Sežana je izšlo veliko glasbenikov. Nekaj od njih je dobilo mesto v pihalnem orkestru, ki razvese-

ljuje občinstvo po celem Krasu. Morda je že nastopil čas, da bi se oblikoval tudi godalni orkester. Kras bi si zaslužil tudi sestav za klasično glasbo. Verjamemo, da bodo novi prostori Glasbene šole Sežana prispevali k širjenju in utrjevanju programa pa tudi možnostim, da se šola povezuje z domačimi in tujimi ustvarjalci.

Besedilo: Dušan Luin

Slika: Elvira Luin

Uspešen zaključek šolskega leta na podružnični šoli Lokev

Na podružnični šoli Lokev je bilo spomladi zelo delovno in razgibano.

V maju so učenci povabili starše in stare starše v šolo in izvedli dve dejavnosti. Najprej so se odpravili na pohod po poljskih in gozdnih poteh v bližnjo okolico Lokve. Prehodili so štiri kilometre. Na drugem srečanju so se pomerili v šaljivih štafetnih tekmovanjih in v igri med dvema ognjema. S srečanjem so vzpodbujali gibanje in medgeneracijsko sodelovanje. Vsi prisotni so izrazili željo, da se večkrat dobijo, saj taka srečanja povezujejo in bogatijo medsebojne odnose.

Učenci so se spomladi udeležili dveh ekskurzij: v Postojnsko jamo in Botanični vrt Sežana. Spoznavali so različna življenjska okolja in življenje v njih. Izrazili so željo, da bi bilo med šolskim letom več takih izletov.

Učenci PŠ Lokev in otroci iz Vrtca Lokve so se konec marca razveselili odpravljenih zdravstvenih ukrepov, saj so tako dobili zeleno luč za druženje. Bodoči prvošolci so prišli na obisk v šolo, kjer so skupaj z osnovnošolci reševali zabavne naloge, izdelali pisano vrtavko in uživali v štafetnih igrah. Učenci so otrokom iz vrtca večkrat vrnil obisk, se z njimi družili in igrali. V popoldanskem času je šol-

ski pevski zbor obiskal otroke iz vrtca in jim zapel nekaj pesmi.

V juniju so se otroci drugega starostnega obdobja iz Vrtca Lokve in učenci PŠ Lokev podali na skupni pohod do Vilenice. Vsak učenec iz šole je vso pot skrbel za svojega mlajšega prijatelja iz vrtca. Med potjo so klepetali, spodbujali drug drugega, se učili, opazovali naravo in se smejali.

Otroci iz vrtca so sodelovali tudi v kulturnem programu na prireditvi Pozdrav poletju, ki jo je pripravila PŠ Lokev za starše in KS Lokev. Na prireditvi je pevski zbor zapel nekaj pesmi, učenci so zaigrali igrice Pod medvedovim de-

žnikom in z recitacijami in plesno igro pokazali obiskovalcem svoje znanje in veselje do nastopanja. Vsi prisotni so pohvalili prireditve.

V nadaljevanju šolskega leta so skupaj obeležili dan državnosti. Šolarji so najmlajšim pripravili krajši kulturni program.

V tem šolskem letu se je tudi podružnična šola priključila projektu matične šole Odkrivajmo Slovenijo s koraki. Skupaj s svojimi družinami so se učenci povzpeli na bližnje in daljne primorske hribe ter zbirali žige v šolsko planinsko knjižico. Zaradi odlične udeležbe v tem projektu se je nekaj učenek udeležilo nagradnega izleta v adrenalinskem parku v Postojni.

Vroče junijske dni so učenci uživali na poletni plaži na šolskem igrišču, kjer so se z vodnimi igrami hladili in si pričarali začetek počitniških doživetij.

Za uspešen zaključek šolskega leta so starši pripravili druženje na šolskem igrišču. Skupaj so igrali športne igre, peli pesmi in se posladkali z dobrotami, ki so jih priskrbeli starši. Učencem se je uresničila želja, da ponovno prespijo v šoli. Od prijetnega pričakovanja so težko zaspali, a so se vseeno zjutraj soglasno strinjali, da je bil to najboljši dan (noč) v celem šolskem letu.

Besedilo in slike: Učiteljice PŠ Lokev: Dijana Čok, Petra Mislej in Barbara Starc

Mrtve priče

Od nekdaj me zanimajo stare šege in običaji, zato sem se v tem šolskem letu odločil, da se posvetim raziskovalni nalogi s področja etnologije z naslovom Mrtve priče.

S tem pojavom me je seznanil stric. Ta posebnost kraških hiš me je navdušila in v meni vzbudila veliko zanimanje. O tem sem bolj temeljito povprašal svoje domače in ostale sorodnike. Hitro sem ugotovil, da je ta pojav javnosti večinoma neznan. Zato je padla zamisel in odločitev, da o mrtvih pričah čim več izvem ter to védenje zabeležim. Tako je nastala raziskovalna naloga, ki sem jo predstavil maja 2022 na Primorski univerzi v Kopru ter prejel bronasto priznanje Zveze za tehnično kulturo Slovenije. Mentorstvo nad mojim delom je prevzel prof. Danilo Ravbar.

Kaj so mrtve priče? Ta izraz poznajo večinoma starejši ljudje in se prenaša z ustnim izročilom iz roda v rod. Poimenuje pa kamen, ki ima obdelano vsaj eno stran in 'štrli' iz mejnega zidu hiše. Včasih je namesto kamna škrla. Tem kamnom v Štjaku in okolici rečemo mrtve priče. Mrtve priče so vidne pred-

vsem na starejših zgradbah. So pa tudi izjeme, ko so mrtve priče ohranili tudi na adaptiranih starejših zgradbah. Štrleči kamen, mrtva priča, je dogovorjen dokaz, da sosed mejaš svojo stavbo lahko postavi do mejne črte parcele oziroma da stavbo lahko tudi dvigne v višino.

Mrtve priče izvirajo iz rimskega prava, njihov pomen je prepoznan tudi v današnji zakonodaji. Med raziskovanjem in poizvedovanjem sem naletel na listine, pričevalce in novejšje stavbe, ki to potrjujejo. Terensko delo sem opravljal predvsem v domačem Štjaku in v Stomažu na Vrheh. Temeljilo je predvsem na razgovorih in fotografiranju. Pisnih virov o tem pojavu pa nisem našel. Ugotovil sem, da je to posebnost mogoče zaslediti tudi v drugih vaseh po Krasu.

Mrtve priče, kot jih poznamo danes, so v naših krajih prisotne že mnogo let. Po mojem mnenju še iz obdobja, ko takratno prebivalstvo ni bilo pismeno. Sosedje, mejaši, so se določene stvari dogovorili in ker niso znali pisati, so ta dogovor potrdili z mrtvo pričo. Kamen oziroma kamni nam še danes pričajo o takratnih dogovorih in njihova prisot-

tnost še vedno potrjuje pred mnogimi leti dogovorjene pravice. Žalostno je le, da malokdo ve za njihov pomen. Upam, da sem s svojim raziskovalnim delom vzbudil zanimanje za ta pojav.

Besedilo: Vito Počkar, 9. b
OŠ Srečka Kosovela Sežana
Slika: Črt Počkar

Šolski ekovrt s čebelnjakom na OŠ Srečka Kosovela Sežana

Vse več otrok danes veliko časa preživlja v računalniškem svetu, neposrednega stika z naravo in tudi s pridelavo hrane pa imajo vse manj.

Le kako naj jim v šoli pomagamo, da bodo čutili in razumeli pomembnost narave, varstva okolja in medsebojnega sodelovanja, če tega stika nimajo?

Šolski ekovrt (ŠEV) je čudovita popestritev šolske okolice in zanimiv učni poligon za otroke – spoznavanje rastlin, pridelkov, vrtnih prebivalcev, procesov v naravi; ponuja tudi spretnosti, kot je upravljanje z orodjem in zemljo itd. (<http://www.solskiekovrt.si/>)

Zaradi vseh teh in še drugih pozitivnih razsežnosti te dejavnosti je naša šola pred več leti začela urejati svoj vrt s čebelnjakom v atriju šole.

Projekt Šolski ekovrt je tako tudi v šolskem letu 2021–2022 bogatil delo in življenje naše šole. Pri pripravi programa in vsebin smo sledili naslednjim ciljem projekta:

- Učenci se seznanijo z ekološko pridelavo hrane;
- Učenci se navajajo na potrpežljivost, sodelovanje, timsko delo, si pridobivajo nova znanja, spretnosti;
- Učenci pridobivajo nove spretnosti in znanja, ki so ključnega pomena za učinkovit trajnostni razvoj v 21. stoletju;
- Šolski vrt ponuja različne oblike in načine učenja (eksperimentiranje, prak-

tično delo, samostojno učenje, delo v skupinah);

- Učenci preživijo več prostega časa v naravi;
- Učenci razvijajo čut za urejenost naravnega okolja, okolice šole in njene notranjosti;
- Učenci se navajajo na občutek za ohranjanje okoljskih vrednot, na odgovornost in spoštovanje zemlje in hrane ter razvijajo empatijo in sodelovanje med človekom in naravo;
- Učenci spoznajo pomen kompostiranja;
- Učitelji spoznajo pomen samooskrbe in organizacijo šolske prehrane;
- Učitelji vnašajo te vsebine in uporabljajo šolski vrt pri rednem pouku, izbirnih vsebinah in drugo ...;
- Za uspešno izvajanje teh vsebin po svojih močeh skrbijo vsi delavci šole in tudi starši.

Tem ciljem sledi tudi učitelj Igor Međen, letos je v svoje vrste pritegnil kar 22 mladih čebelarskih navdušencev. Po petih letih delovanja čebelarskega

krožka je sedaj čebelnjak poln, saj so pridobili še tri nove panje, te so učenci pod mentorstvom Mateje Melan pri likovnem ustvarjanju tudi umetelno poslikali. Nedvomno so nad delom čebelic naši čebelarji navdušeni, saj so med točili dvakrat. Lani ni bilo tako, saj narava do čebel ni bila radodarna. Da je med izvrsten, smo vsi, učenci in delavci šole, ugotavljali na pokušinah medu, ki so jih pripravili na šoli. Starši in občani pa bodo imeli priložnost – če bodo delovne razmere dopuščale – med in ostale dobrote z vrta poskusiti oziroma nabaviti na prednovoletnem dobrodelnem sejmu.

Na žalost pa se zaradi ukrepov za zajezitev širjenja koronskega virusa lansko in tudi letošnje leto nismo ponovno včlanili v program oziroma Mrežo šolskih ekovrtov, ki ga izvaja (sedaj) društvo Šolski ekovrtovi.

V projektu so sodelovali učenci v okviru interesne dejavnosti (učenci 3. in 4. razredov) ter nekaj učencev 6. in 7. razredov. Srečevali smo se vsako sredo, zaradi koronskih ukrepov dejavnosti pozimi nismo izvajali. Mentorica je bila učiteljica Katja Guštin.

To šolsko leto sem pri izvajanju dejavnosti in skrbi za vrt pomagala v podaljšanem bivanju z 2. a razredom. Takšna skupna skrb za šolski ekovrt je zelo dobrodošla in zanj si vsi zaslužijo pohvalo.

11. maja smo na šoli gostili agronoma Uroša Ipavca, dolgoletnega zunanjskega sodelavca. Pripravil je predavanje z delavnico in sajenjem rastlin na šolskem ekovrtu, najprej za učence interesne dejavnosti, nato pa še za učence v OPB – 2. a razredu.

Kaj pa v prihodnje? Ravnatelj je letos s sredstvi, ki so bila na voljo, omogočil zagraditev spodnjega dela vrta. S tem je odprl ogromno možnosti za nadaljevanje dela, saj smo s tem za otroke pridobili nove uporabne površine na spodnji terasi atrija. Če bi kupili senčnike, bi bolje izkoristili učilnico na prostem. Z nakupom senčnikov pa nam bi bila še

v večjo korist učilnica na prostem, ki služi tudi kot jedilnica in družabni kotiček. Zelo pa si tudi želimo pridobiti ustrezna sredstva in zaključiti mini projekt vodnega vira – kamnito korito z mizico, ki že nekaj let čaka na boljše čase.

Vsekakor želimo s projektom prispevati k celostnemu razvoju otrok in k izboljšanju izobraževanja in vzgoje mlade generacije za uveljavljanje trajnostnega razvoja družbe.

Besedilo: Ljubica Benčič

Sliki: Ljubica Benčič in Igor Meden

Sežanska osnovna šola na srečanju Erasmus + v Španiji

Zadnja mobilnost z učenci v okviru mednarodnega projekta Erasmus + Change Your Lifestyle je potekala od 23. do 27. maja 2022 v španski Valenciji. Srečanja so se udeležili Kiara Arand-

lović Brana, Živa Pfeifer, Lana Žerjal Suhadolnik, Blaž Zorč, Staša Škrk, Etien Bole in Nejc Kočevlar ter učiteljice Ester Trobec, Maja Mržek in Veronika Norčič.

Valencija je tretje največje mesto v

Španiji za Madridom in Barcelono. Mesito ima približno 800.000 prebivalcev, v širšem urbanem okolju pa živi približno 2,5 milijona ljudi.

V ponedeljek smo imeli otvoritveno slovesnost, ki so ji sledile spoznavne igre v mešanih skupinah. V torek je učence čakala kuharska delavnica. Učenci so v mešanih skupinah pripravljali zdrav zajtrk, v nadaljevanju pa špansko jabolčno torto po receptu v angleškem jeziku. Sledilo je predavanje o zdravih prehranjevalnih navadah, ki ga je izvedel zdravnik nogometnega kluba Valencia Dr. Antonio Fernández Gere. Po predavanju smo se podali v bližnji park, kjer smo imeli orientacijski tek in fotolov. Po končani dejavnosti so učenci preverili rezultat svojega dela, saj je sledila degustacija jabolčnih tort.

Sreda je bila namenjena ogledu delavnice skulptur, ki jih izdelujejo za festival Fallas, ki v Valenciji poteka vsako leto od 15. do 19. marca in je najglasnejši v

Evropi. Zaznamujejo ga dnevni in nočni ognjemeti, tradicionalna oblačila in glasba ter do več deset metrov visoke pisane umetniške skulpture, ki jih zadnji večer preprosto zažgejo. V sredo nas je za kosilo čakala paella, španska nacionalna jed, ki je doma prav v Valenciji. Po kosilu smo obiskali tudi muzej Fallas, kjer je mogoče videti skulpture iz preteklih let v miniaturni obliki.

Četrtek dopoldne je bil namenjen ogledu akvarija, ki je največji v Evropi. Zgradba akvarija je zelo moderna in je najpomembnejše delo arhitekta Santiaga Calatrave, ki izhaja iz Valencije. Ogle-

dali smo si različne vrste ptic, meduz, rib, želv, morskih levov, belug, morskih psov, mant in pingvinov. Učence je še posebej navdušil spektakel, na katerem so se predstavili delfini in njihovi trenerji. Po ogledu akvarija je sledil sprehod do starega mesta, mimo tržnice in obrambnih stolpov Torres de Quart iz 15. stoletja, kjer se še vidijo luknje topov iz časov Napoleonove invazije, poglede turistov pa privablja bazilika Marijinega vnebovzeta z zvonikom, poimenovanim El Miguelete.

Četrtek večer se je končal z zaključno večerjo in nepozabnim večerom, ki so

ga pripravili naši gotitelji, na katerem so se naši učenci predstavili s polko in hip hopom. V petek nas je čakala zaključna slovesnost. Učenci so se še zadnjič družili s svojimi vrstniki iz partnerskih držav. Otroci so med seboj spletili vezi, ki se bodo ohranile. Ob zaključku projekta smo si bili udeleženci srečanja enotni, da čeprav smo si zelo različni, smo si hkrati tudi zelo podobni, saj nas veliko več stvari povezuje kot razdvaja.

Besedilo: Ester Trobec

Slika: arhiv OŠ Srečka Kosovela Sežana

Valeta na OŠ Srečka Kosovela Sežana

V sredo, 15. junija 2022, je 82 devetošolcev OŠ Srečka Kosovela Sežana zaključilo osnovno šolo. Ta pomemben mejnik v njihovem življenju je predstavljala letošnja valeta, ki se je ob 17. uri pričela s kulturnim programom v Kosovelovem domu Sežana. Pester nabor točk je prispeval h kakovostni predstavitvi valetantov, njihovega znanja in sposobnosti. Kot tradicija veleva, pa je začetek kulturne prireditve predstavljal plesni del s predstavitvijo različnih plesov pod vodstvom plesnega učitelja Mihe Perata iz plesne šole Miha Perat. Starše in učence je na začetku nagovoril ravnatelj Alen Kofol in župan občine Sežana David Škabar.

V nadaljevanju programa so devetošolci predstavili svoje oddelke, in sicer na kreativen filmski način. Z vmesnim

kulturnim programom, v katerem ni manjkalo plesnih in instrumentalnih točk, so obogatili ustaljen ritual valeta. Manjkale niso niti pesmice, ki so jih valetanti namenili slovesu od svojih razrednikov. Dogajanje je popestrila tudi simbolična predaja ključa učencem 8. razreda. Za slavnosten zaključek valeta pa so devetošolci zapeli svojo generacijsko pesem. Ob koncu programa so najbolj uspešni devetošolci dobili tudi posebna priznanja. Nagrado učiteljskega zbora sta prejeli Anja Šuber in Petra Weber. Pohvale učiteljskega zbora pa Neža Jerina in Jure Mahnič. Omenjene nagrade in priznanja sta podelila ravnatelj Alen Kofol in njegova pomočnica Nataša Leban. Po podelitvi priznanj pa je sledila še zahvala staršev. V njihovem imenu se je Martina Pirc Bole zahvalila

učiteljem in ostalim delavcem šole za devetletno delo. Starši so šoli podarili sadiko lipe. Uradni program je vključeval še podeljevanje spričeval v matičnih učilnicah in slovo od razrednikov.

Prireditve se je nadaljevala v parku ob osnovni šoli, kjer je potekala pogostitev in prijetno druženje ob glasbi v organizaciji odbora staršev devetošolcev.

Za izvedbo celotnega programa se zahvaljujemo vodstvu šole, razrednikom, mentorju šolske skupnosti, ostalim delavcem šole ter organizacijskemu odboru staršev devetošolcev, ki je poskrbel tudi za donatorska sredstva in organizacijo neuradnega dela valeta.

Besedilo: Danilo Ravbar

Slika: arhiv OŠ Srečka Kosovela Sežana

Kroshi obzorja

Valeta 2022 v OŠ Dutovlje

V prijetnem ambientu šolskega dvorišča dutovske osnovne šole se je v torek, 14. junija 2022, poslovila generacija devetošolcev 2007. Predstavili so se s pestrim in bogatim programom. Ritem mu je dajalo pet plesov, ki so jih prikazali pod mentorstvom športne pedagoginje Lejle Ramirez. Inovativno predstavitev vseh 30 valetantov so dopolnili z iskrivimi zahvalami in posrečenim skečem ter zapeto zimzeleno melodijo. Za konec so za številne goste valet pripravili tudi fotografsko razstavo portretov valetantov ter svojo videopredstavitve.

Pogostitev je s sproščenim druženjem zaokrožila skrbno izvedeno zaključno prireditev devetošolcev in s tem njihovo slovo od učiteljev in šole. Na valeti je pet učencev: Matic Kralj, Gaber Križaj, Žan Mark Pavlin, Sara Požar in Martin Žvanut prejelo tudi posebno priznanje učiteljskega zbora za odličen učni uspeh in uspehe na tekmovanjih.

Besedilo: Miranda Novak
Sliki: arhiv OŠ Dutovlje

Voda iz pipe je dobra! – Otvoritev pitnika na OŠ Dutovlje

Kras in voda sta od nekdaj imela poseben odnos. Vode ni bilo v izobilju in zato so si ljudje ob svojih domovih skoraj brez izjeme gradili lovce vode – šterne. Dandanes imamo to srečo, da izgrajeno vodovodno omrežje povezuje vsako hišo in dobra voda je na doseg roke.

Z mislijo o spodbujanju uporabe čim manj plastike smo tako z veseljem sprejeli namensko podarjena sredstva s strani Rotary kluba Ajdovščina, župana Davida Škabarja, Kraškega vodovoda Sežana in kamnoseka Mateja Štolfe za

izdelavo in postavitve pitnika na OŠ Dutovlje.

Namen projekta je spodbuditi in vzpostaviti vsakodnevno prakso pitja čiste sveže vode iz vodovodnega omrežja in spremeniti navade pitja vode, ki bodo bolj trajnostno naravnane in okolju prijazne. Voda iz pipe je bolj sveža, bogata s kisikom in okolju prijaznejša kot voda plastenk.

Tik pred počitnicami, 23. junija 2022, smo imeli pred šolo otvoritev pitnika s

krajšo proslavo. Pitnik je izdelal naš domači kamnosek Matej Štolfa, ki sicer na OŠ Dutovlje vodi kamnoseški krožek.

Kot se za pitnik spodobi, smo ga 'krstili' s curkom vode iz pipe. Že naslednji dan se je pri njem z veseljem odžejalo mnogo učencev.

V imenu učencev in delavcev OŠ Dutovlje se donatorjem zahvaljujemo.

Besedilo: Loredana Štemberger
Sliki: arhiv OŠ Dutovlje

Knjižničar za en dan

Kosovelova knjižnica Sežana je aktivna na vseh področjih. Stremi k sodelovanju z osnovno šolo, vrtcem in tudi z Medobčinskim društvom prijateljev mladine Sežana. Društvo vsako leto organizira poletno varstvo otrok. V letošnjem letu smo želeli otrokom prikazati knjižnico kot zabavno in interaktivno ustanovo, zato smo jih povabili, da postanejo knjižničarji za en dan. Otroci so se udeležili treh srečanj. Zaradi velikega števila otrok so bili razporejeni v dve skupini. Mladinski knjižničarki Marja in Neža sta jih vodili in prikazali delo v knjižnici. Na teh srečanjih so si ogledali knjižnico kot ustanovo, pomagali so pri urejanju gradiva na mladinskem oddelku in prisluhnili pravljici. Po pravljici so izdelovali razne izdelke, s katerimi so okrasili mladinski oddelok. Nekateri so izdelke odnesli domov. Veseli smo bili pomoči mladih nadobudnežev in se veselimo sodelovanja v naslednjem poletju.

Besedilo: Petra Hlača
Slika: arhiv MDPM Sežana

Poletni tabor čete s Krasa

Vse se je začelo, ko smo se zbrali na avtobusni postaji v Sežani. Od tam smo se z avtobusom odpravili proti Zagonu, majhni vasi pri Postojni. Po poti smo izvedeli dve stvari. Prva, da je letošnja tema na taborjenju Igre lakote, in druga, da bomo tokratni poletni tabor preživel s četo iz Ribnice. 1. Ko smo prispeli v Zagon, smo jih počakali, da smo se lahko skupaj sprehodili do tabornega prostora. Tam smo oddali telefone in hrano, ki smo jo prinesli, ter se označili s svojo sliko in prstnim odtisom na kartonasto tablo.

Prvi dan se vedno počnejo pomembne stvari, kot so, na primer, postavitve šotorov, kopanje biojame in stranišča, ureditev ognjišča in najpomembnejše – dvig jambora. Na jambor izobesimo zastave stegov, Republike Slovenije in skavtsko zastavo. Ko je bilo vse pripravljeno, smo imeli kvadrat, v katerem smo dvignili zastave in dobili nadaljnja navodila. Po večerji smo imeli zabavni večer ob ognju, pri katerem smo se po vodih predstavili. Določili smo tudi stražo za prvo noč, da nam ne bi ukradli imetja ali zastavic. Zjutraj, ko smo se zbudili, smo opazili, da manjka nekaj glavnih zastav in veliko zastav voda. Organizirali smo odkupnino in tako pridobili zastavice nazaj. Po zajtrku smo imeli kvadrat in ocenjevanje urejenosti šotorov in si tako pridobivali dodatne točke. Voditelji so nas na delo poslali takoj po kvadratu, ker smo si morali urediti kuhinjo, umivalnico ter oltar. Po okusnem kosilu, ki smo si ga sami pripravili, pa smo imeli igre in razne delavnice, na katerih smo se še malo bolj spoznali, se urili v veščinah in pridobili nove točke.

Podobno se je odvijalo vse do srede. V sredo smo se kot vsak dan zbudili, dvignili zastave, ocenili šotore in imeli igre. Voditelji so nam povedali, da nam bodo oni pripravili kosilo in da imamo po kosilu uro počitka. Po počitku pa smo se zbrali, da so nam dali napotke za na hajk (enodnevni pohod s prenočitvijo). Vsak vod se je odpravil na svojo pot, kjer smo tudi služili pri različnih družinah. Verjamem, da je vsak vod na hajku doživel nepozabne trenutke.

Naslednji dan smo se vračali v tabor, kjer so nas voditelji vprašali, kako je potekal naš potep, in nam naročili, naj si pripravimo rezervna oblačila in nekaj za popit. Namreč, takoj smo nadaljevali na pot preživetja, najbolj umazan in zabaven del tabora. Spustili smo se po vodni drči, se plazili v blatnem rovu, hodili po brvi čez reko, se vozili s kanujem, plaval v reki, hodili po 'slack linu', se obmetavali z mokrimi gobami ipd. Zvečer ob ognju so nas, vodnike, po zabavnem večeru zbrali voditelji in nam povedali, da bo naslednji dan poseben. Potekal bo dan vodnikov, to je dan, ko voditelji odidejo s tabornega prostora in vodniki postanejo voditelji za 24 ur.

Petek bi lahko opisala kot najmanj naporen dan v tednu tabora, saj smo si lahko odpočili. Zvečer smo se zbrali, da smo poročali voditeljem, kako je potekal celoten dan. V soboto smo morali že prve stvari podreti in se tako pripraviti za zaključek tabora. Potekali so izzivi in pridobitev novih skavtskih imen novincev, zvečer pa je sledil še zadnji zabavni večer, s skavtsko poroko, petjem ob ognju, peko hrenovk in tista nad žerjavico.

V nedeljo zjutraj smo morali podreti šotore in členar, vse zložiti na kup, da smo lahko vse pripravili za zlaganje v avte. Po kosilu smo imeli zaključno sveto mašo in sklicali še zadnji kvadrat, v katerem so voditelji razglasili zmagovalce Iger lakote – vod Delfinov in nam v spomin dali broško za na rutko in

pisemca, ki smo si jih med tednom pisali eden drugemu. Tako se je zaključil še en uspešen in nepozaben tabor stega Sežana 1 in Ribnica 1.

Besedilo: Pojoča bouha
Slike: arhiv Srečkovega stega

30 let in kilometri korakov mažoretk Povir

Leta 1992, na posebno pustno soboto 29. februarja, je vas Povir sodelovala na kraški pustni povorki na Opčinah. Vaščani in vaščanke Povirja in okoliških vasi so tedne ustvarjali vozove in rekvizite, šivali obleke in nato ponosno zapeljali po paradi Kraškega pusta. Del povirske pustne povorke so bile tudi mažoretke, ki so takrat prvič zakorakale v svojih znanih rdeče-belih uniformah.

Iz takratne ideje in prvih nerodnih korakov se je razvila tradicija, ki traja že trideset let. Brez truda ter prostovoljnega dela in velike želje po plesu, ustvarjanju in delu z ljudmi Mažoretke Povir ne bi obstale. Da to tradicijo živimo še danes, se lahko zahvalimo vsem dosedanjim predsednikom ter predsednicam KD Franc Žiberna Povir ter mentoricam, ki tradicijo negujejo še danes.

Mažoretke smo prvih deset let pod mentorstvom Mirjam Frankovič Franetič ponosno paradirale po Sloveniji, Italiji in na Hrvaškem. V drugem desetletju delovanja smo se bolj usmerile v tekmovanja in tehnično nadgradnjo elementov, v tretji dekadi delovanja pa smo z dramskim društvom Pika Nogavička Povir ustvarili nepozabne plesno-igrane predstave, kot so bile Aladin, Peter Pan, Levji kralj, V nedeljo zvečer itd. Za prvo generacijo deklet so prišla druga in tako je v naših vrstah korakalo okrog 300 deklet.

V letih pred koronskim virusom smo mažoretke imele v povprečju 30 nastopov letno, kar bi pomenilo vsak drugi konec tedna in še kakšen vmes. Velikokrat smo gostje parad in koncertov in sodelujemo s Kraško pihalno godbo Sežana, z Brkinsko godbo 2000, s Pihalnim orkestrom Marežige ter z drugimi okoliškimi godbami.

Dekleta s ponosom oblečejo znane rdeče-bele uniforme in zavežejo bele škornje ter vihtijo palico. Spretnosti z mažore-

tno palico, ki se prenašajo tako rekoč iz roda v rod, se učijo od petega leta dalje in ga kot mentorice kasneje predajajo mlajšim generacijam. Starši in mažoretke ter vsak, ki trenira ali vadi ples, glasbilo, šport, ve, koliko ur treninga je pred nekajminutnim nastopom. Vsak od nas ve, koliko dni, prilagajanja in tudi odrekovanja je za vsem tem.

Ob tem jubileju bomo Mažoretke Povir ob podpori zbranih donatorskih sredstev in Občine Sežana zamenjale dotrajane škornje in s tem obnovile znano rdeče-belo uniformo.

In če ob torkih in petkih popoldan zapeljete v središče Povirja, se bo iz zadružnega doma slišala glasba in štetje... pet, šest, sedem, osem ... parada! Že 30 let ...

Besedilo: Marjeta Škrli
Sliki: Marko Pleterski in arhiv društva

12 perspektivnih start-upov oplemenitenih s podjetniškimi znanji

Brezplačna podjetniška šola, ki jo je Inkubator Sežana organiziral že peto leto zapored, je bila izvedena kot sklop e-izobraževanj in mentorskega programa ter je bila namenjena inovativnim potencialnim in start-up podjetnikom. Slednji so v sklopu podjetniške šole izdelali učinkovit poslovni model ter pridobili praktična znanja za uspešen zagon podjetja.

Na zaključnem dogodku, ki je potekal 16. junija 2022 v Vilenici, so udeleženci podjetniške šole svoje ideje predstavili pred strokovno komisijo, ki so jo sestavljali Teja Mržek, Anton Marn in dr. Aleš Lipnik. Komisija je zmago dodelila Petri Knez Bahor. Podjetniške šole so se udeležili še Anita Sila, Martina Paradiž, Daniela Savič, Urban Kobal, Grega Jesenovec, Lea Grlj, Martina Zaletel, Martina Lužnik, Jan Volpi, Nik Volpi, Sebastjan Križman, Klavdija Novak, Nina Saje, Blaž Tavčar in Matevž Breclj. Najbolj perspektivni in inovativni start-up podjetniki bodo razvoj poslovnega modela nadaljevali z zunanjim mentorjem ter se inkubirali v Inkubatorju Sežana. Zaključku Podjetniške šole: Naj ideja postane start-up so se pridružili tudi podžupanja Občine Sežana Klementina Križman, ki je v svojem pozdravnem nagovoru poudarila, da Občina Sežana pozdravlja pobude, s katerimi se spodbuja razvoj podjet-

tništva na območju Krasa in Brkinov, ter udeleženci preteklih sezon podjetniške šole. Oblikovalka prostora Teja Mržek, lastnik certificirane kozmetične linije Simeona – Simon Istenič in modna oblikovalka Tjaša Škapin so spregovorili o svoji podjetniški poti ter izkušnjah z Inkubatorjem Sežana. Na dogodku, ki so ga podprli tudi pri VinaKras, je za glasbeno poslastico poskrbela mlada flavtistka Lana Lipnik. Modna revija Tjaše Škapin s predstavitvijo blagovne znamke Tizial – oblačil urbane, ekološke, trajnostne in mladostne mode je bila pika na i. Navzoči niso skrivali navdušenja niti nad obiskom jame Vilenica, v katero jih

je pospremil predsednik Jamarskega društva Sežana Jordan Guštin.

V Inkubatorju Sežana jeseni pripravljajo nov program Scale-up Academy Sežana, ki je namenjen start-up in scale-up podjetjem, željnim rasti in internacionalizacije na tuja tržišča. Brezplačna Scale-up Academy Sežana bo potekala od septembra do novembra 2022. Prijave so odprte, več pa si lahko preberete na www.inkubator.si.

Besedilo: Lara Pirc

Slika: Martina Birska

Ponoven zagon sistema za izposajo koles Kras Brkini bikes

Kras Brkini bikes je sistem za izposajo koles, ki je bil v okviru projekta Crossmoby (Interreg) vzpostavljen v letu 2019. Takrat je bilo postavljenih pet kolesarskih postaj po celotni destinaciji Kras in Brkini, pridobili pa smo skupno 25 električnih koles. V letu 2020 smo se

pridružili projektu sodelovanja Kolesarska veriga na podeželju, sofinanciranemu iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, v katerega so se kot projektni partnerji, poleg vodilnega partnerja LAS ORA Krasa in Brkinov, vključile Občina Divača, Občina Hrpe-

lje - Kozina in Občina Sežana. Gre za ambiciozno operacijo povezovanja na območju dvanajstih LAS in devetindvajsetih slovenskih občin, ki se izvaja v letih 2021 in 2022. Cilj operacije je povezava v vseslovensko mrežno izposajo koles oz. bikesharing. Tako bo sistem Kras Brkini bikes bogatejši za štiri kolesarske postaje ter osem električnih in dvanajst navadnih koles. Trenutno sta postavljeni dve postaji, in sicer v Divači – pri zdravstvenem domu, in v Rodiku – pri Centru za obiskovalce Mitskega parka. Dve postaji sta načrtovani še v Občini Sežana, in sicer v Pliskovici ter nasproti sedeža občine v Sežani. Novost je letos tudi 24-urni klicni center za uporabnike, ki ga izvaja podjetje MM IBIS, d. o. o., vzdrževalec sistema pa je podjetje AIMi Tech, d. o. o.

V juliju smo ponovno zagnali sistem avtomatizirane izposoje koles Kras Brkini bikes. Le-ta omogoča, da si lahko registriran uporabnik izposodi kolo na

eni postaji in ga vrne na kateri koli od postaj. Trenutno je na sedmih postajah na voljo šest navadnih in 29 električnih koles. Za razliko od prejšnjih let je letos izposoja plačljiva, mogoča pa je z nakupom paketa izposoje. Dnevni paket stane pet evrov, uporabniku pa omogoča, da ima v roku 24 ur od začetka izposoje, kolo izposojeno 840 minut. Letni paket pa je veljaven 365 dni in stane 25 evrov; v tem obdobju si lahko uporabnik kolo izposodi za 840 minut na teden. Regi-

strirate se lahko brez kartice, v primeru, da želite tudi kartico, pa je zanj potrebno odšteti še 2,5 evra. Registracijo in plačilo lahko uredite na turistično-informacijskih centrih v Sežani in Štanjelu, v Muzeju slovenskih filmskih igralcev v Divači ter v Centru za obiskovalce Mitskega parka v Rodiku ali v

aplikaciji Mobiln.si s spletnim plačilom.

Za promocijo sistema in izobraževanja uporabnikov bo v sklopu projekta na lokacijah novih postaj izvedenih šest manjših kolesarskih dogodkov.

Besedilo: Marjeta Semolič

Sliki: Karen Žerjal

Aktualno dogajanje v LAS Krasa in Brkinov

Pripravili smo pregled delovanja Lokalne akcijske skupine Krasa in Brkinov (v nadaljevanju: LAS) v spomladansko-poletnem času.

Poleg rednega delovanja LAS, ki zajema izvedbo sej Upravnega odbora in Skupščine, pomoč pri pripravi zahtevkov ter oddajo zahtevkov za izvedene operacije, je LAS v tem času pripravil tudi vlogo za izvedbo projekta, sofinanciranega iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), katere prijavitelj je LAS.

V nadaljevanju navajamo podrobnejši pregled aktivnosti.

Zaključene operacije EKSRP sklada v prvi polovici leta 2022

V juniju oziroma juliju 2022 sta se uspešno zaključili dve operaciji tretjega Javnega poziva LAS Krasa in Brkinov iz sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP): Medgeneracijski park Sveto ter Sopotniki 2.0.

Prijavitelj operacije, Zavod Sopotniki, je skupaj s projektnimi partnerji Kaspr, Janja Novoselc, s. p., Občino Divača, Občino Hrpelje - Kozina ter Zavodom Dobra pot pripravil operacijo Sopotniki 2.0. Namen operacije Sopotniki 2.0 je izboljšati kakovost življenja starejših z vidika izboljšanja mobilnosti ter dosto-

pa do storitev in vključevanja drugih ranljivih skupin na podeželju. V okviru operacije so kupili novo, drugo vozilo na hibridni pogon za izvajanje brezplačnih prevozov za starejše, nadgradili administratorsko IT orodje za organizacijo prevozov v Zavodu Sopotniki z modulom za načrtovanje intermodalnih prevozov, usposobili zaposlenega koordinatorja enote za organizacijo prevozov na temelju načel trajnostne mobilnosti sopotništva in intermodalnosti, razvili povsem novo Uporabniško mobilno aplikacijo za starostnike, nadgradili Prostorvoljsko mobilno aplikacijo z novimi moduli ter vzpostavili nove in inovativne izobraževalne modele za nadgrajeno storitev Sopotniki. V okviru operacije so kupili tudi sodobno tehnično opremo za izvajanje izobraževanja (projektor, projekcijsko platno, tablice, pametni telefoni, računalnik) s pomočjo katere bodo učinkoviteje opravljali storitve sopotništva za starejše, ter natisnili letake, plakate in zgibanke, namenjene skrbi za promocijo tako prostovoljstva kot sopotništva na območju Krasa in Brkinov.

V okviru operacije Medgeneracijski park Sveto, katere prijavitelj je Občina Komen, se je v vasi Sveto uredil prvi medgeneracijski park v Občini Komen.

Na vadbeni jasi so namestili 12 vadbenih orodij, tunnel za prehod dvoživk ter v sodelovanju s Športno zvezo Komen (partner operacije) izdelali videopredstavitve za spodbujanje pravilne uporabe vadbenih orodij. Prav tako je bila v okviru operacije izdana brošura s kratko predstavitvijo samega parka, vasi, ponudnikov ter kolesarskih in pešpoti v okolici. V sodelovanju z Društvom Sčanski puntarji (partner operacije) so izvedli pogovore o življenju ob kalu nekoč in danes ter Pohod po Maherjevih poteh. Za zagotavljanje trajnosti pa je bila opravljena tudi raziskava potencialov, ki je preverjala možnosti širitve medgeneracijskih parkov na širše območje Krasa in Brkinov. Za vsebino brošure ter izvedbo raziskave je bila, kot partner v projektu, zadolžena ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Za več informacij o zaključenih operacijah ter operacijah v izvajanju si lahko preberete na spletni strani LAS: <https://www.laskrasainbrkinov.si/projekti-eksrp/>.

Udeležba na strokovnem posvetu LAS v Bohinju

Društvo za razvoj slovenskega podeželja (DRSP), katerega član je tudi LAS Krasa in Brkinov, je 1. in 2. julija 2022 v Bohinju organiziralo vsakoletni Posvet LAS, ki sta se ga udeležili tudi zaposleni na LAS. Osrednja tema letošnjega posveta, ki ga je gostil LAS Gorenjska košarica, je bilo povečanje kakovosti življenja na podeželju z razvojem rekreativnih možnosti.

Udeleženci dvodnevne posveta smo pot začeli pri Hostlu pod Voglom, kjer smo se s kolesi odpravili na prvo točko programa. V Centru TNP v Stari Fužini nam je gostitelj, LAS Gorenjska košarica, predstavil svoje projekte, povezane z rekreacijo in trajnostnim ra-

zvojem, ki smo si jih s kolesi tudi ogledali. Dan se je zaključil z Bohinjskimi olimpijskimi igrami, tekmovanjem, ki je sestavljeno iz različnih zabavnih in ne-navadnih 'športnih zvrsti'.

Priprava operacije iz ESRR sklada, katere prijavitelj je LAS

Skladno s ciljem trajnostna mobilnost, navedenem v Strategiji lokalnega razvoja (SLR), želimo z operacijo preseči problematiko neučinkovitega javnega prevoza ter preučiti možnosti trajnostnega reševanja prevozov na območju LAS Krasa in Brkinov. Na podlagi pridobljenih rezultatov analiz stanja ter potreb prebivalcev območja bomo uvedli pilotno izvedbo reševanja problema mobilnosti na območju LAS.

Področje LAS Krasa in Brkinov (z izjemo mesta Sežana) sestavljajo manjša urbana središča, med katerimi zaradi pomankanja kritične mase uporabnikov ni javnih potniških povezav. V vseh občinah že obstajajo storitve sopotništva, namenjene starejšim prebivalcem, kar

bomo še naprej podpirali tudi v okviru te operacije. V predlagani operaciji pa želimo kot nadgradnjo sopotništvu za starejše uvesti sorodne storitve tudi za druge ciljne skupine (mladi, ranljive skupine, osebe brez avtomobila ipd.), ki bodo omogočale sodoben pristop k mobilnosti (z uvedbo npr. prevozov na klic, prevozov potnikov na poziv ipd.) in bodo prilagojene potrebam ciljnih skupin.

Vloga za operacijo Krepitev trajnostne mobilnosti na Krasu in v Brkinih je bila konec junija 2022 oddana v pregled Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo. Zaprošena višina sofinanciranja operacije znaša 85.607,77 EUR, celotna vrednost operacije (z DDV) pa 124.034,11 EUR. V operaciji, poleg ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., kot vodilnega partnerja LAS, sodelujejo še Občina Divača, Občina Hrpelje - Kozina, Občina Komen, Občina Sežana ter Zavod Sopotniki.

Spletna stran ter profil Facebook

Vabljeni k spremljanju naših novic in aktualnega dogajanja tudi na spletni strani LAS (<https://www.laskrasainbrkinov.si>) ter profilu Facebook (@LAS.Krasa.in.Brkinov).

Povabilo k včlanitvi v LAS Krasa in Brkinov

LAS Krasa in Brkinov še vedno vabi za interesirano javnost k včlanitvi v LAS. Na spletni strani www.laskrasainbrkinov.si najdete prijavitni obrazec, ki ga izpolnite in pošljete na elektronski naslov info@laskrasainbrkinov.si ali po navadni pošti na LAS Krasa in Brkinov, Partizanska cesta 4, 6210 Sežana.

Besedilo: Maja Colja in Jerneja Modic

Slika: arhiv Društva za razvoj slovenskega podeželja (DRSP)

LAS Krasa in Brkinov uspešen na šestem javnem razpisu projektov sodelovanja

LAS Krasa in Brkinov je sredi februarja 2022 na šesti Javni razpis za podukrep 19.3 – Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja (v nadaljevanju: 6. Javni razpis) lokalne akcijske skupine – LAS, oddal dve prijavi, in sicer:

- Gastronomske poti Primorske (akronim: Okusi Primorske) ter
- Veriga eko zelišč od Dolenjske do Krasa.

Glavni poudarek letošnjega razpisa, katerega namen je dosegati skupne cilje, povezuje več LAS v Sloveniji ali tujini, je bil zasledovanje strategije Od vil do vilic za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem, kar pomeni, da operacija prispeva k trajnostni ekološki proizvodnji hrane, k spodbujanju priprave ekološke hrane za trg ali k omogočanju prehoda na zdrave in trajnostne načine prehranjevanja. Prav tako je bil letošnji poudarek razpisa na vključevanju deležnikov s področja ekološkega kmetovanja.

S strani Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja smo bili v sredini junija 2022 obveščeni, da je operacija Veriga eko zelišč od Dolenjske do Krasa potrjena, operacija Okusi Primorske pa, žal, zavrnjena zaradi prenizkega števila

točk. Ob tem velja poudariti, da je bila konkurenca neizprosna, saj je na javni razpis prispelo 35 vlog, od katerih jih je bilo le 12 odobrenih. Višina razpisanih sredstev je znašala 4.188.000,00 EUR, višina odobrenih sredstev pa 4.074.960,03 EUR.

Naj najprej napišemo več o potrjeni operaciji (oz. projektu):

Operacija Veriga eko zelišč od Dolenjske do Krasa se je oblikovala med LAS Dolenjska in Bela Krajina, ki je vodilni partner, LAS Krasa in Brkinov, LAS Suhe krajine, Temenice in Krke, LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe ter tujim LAS – LAS Čačak – Gornji Milanovac (Srbija).

Znotraj LAS Krasa in Brkinov kot projektni partnerji sodelujejo ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., kot vodilni partner LAS Krasa in Brkinov, Art nepremičnine, d. o. o., Stojan Korošec (nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji), Društvo kmetič sežanske regije ter Krasna, Andrejka Cerkevnik, s. p.

Partnerji celotne operacije so skupaj zaprosili za 384.613,54 EUR sofinanciranih sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). Od tega bo za izvedbo operacije na območju LAS Krasa in Brkinov, s strani sklada

EKSRP, namenjenih 95.881,12 EUR.

Namen projekta je, da se z izvedbo izobraževalnih delavnic, posvetov, študijske ture, ogleda dobrih praks, predavanj in več usposabljanj spodbudi različne deležnike k ekološki pridelavi, predelavi in uporabi slovenskih zelišč. Posredno se tako tudi osvešča lokalno prebivalstvo o potencialu in koristih uporabe zelišč v kulinariki, fitoterapiji, kozmetiki, aromaterapiji pa tudi v čebelarstvu. Želja je, da se s projektom profesionalna zeliščarska dejavnost približa novim pridelovalcem in prebivalstvu ter s tem prispeva k boljšemu dostopu do zdrave in trajnostne zeliščne (samo) oskrbe v državi, s poudarkom na ekološki pridelavi. V projektu je v ospredje postavljeno povezovanje, sodelovanje in mreženje projektnih partnerjev ter zrcaljenje dobrih/uspešnih praks v vse partnerske regije. Preko različnih aktivnosti naj bi zeliščarstvo postopoma postalo pomembna osnovna in/ali dopolnilna kmetijska dejavnost z visoko dodano vrednostjo za trajnostno revitalizacijo kraškega podeželja in zmanjševanje zaraščanja kmetijskih površin tudi na območjih z omejenimi kmetijskimi dejavniki. Pogoji za pridelavo zelišč so namreč večinoma nezahtevni, pridelava

va (s poudarkom na ročni) je primerna tudi na manjših razdrobljenih kmetijah, zelišča potrebujejo minimalno namakanje ter ne rabijo gnojenja in zaščite s sredstvi za varstvo rastlin. Vse naštetje je izjemnega pomena za ohranjanje čistega okolja ter pozitivno vpliva na ohranjanje in plemenitenje slovenske biotske raznovrstnosti ter pomeni uspešno prilagajanje kmetijstva na podnebne spremembe.

Zato vse zainteresirane za zeliščarsko dejavnost že sedaj vabimo, da od jeseni naprej spremljajo našo spletno stran (www.laskrasainbrkinov.si) ter profil na Facebooku (@LAS.Krasa.in.Brkinov).

Kljub temu, da operacija ni bila odobrena za sofinanciranje, pa bi želeli postaviti tudi glavne poudarke projekta Okusi Primorske, kjer so kot partnerji poleg LAS Krasa in Brkinov sodelovali še LAS Vipavska dolina (vodilni partner),

LAS med Snežnikom in Nanosom, LAS Istre, LAS V obsegu sonca ter dva tuja LAS – LAG Sjeverna Istra in GAL Carso – LAS Krasa. Rdeča nit projekta je bila širša regijska pokritost Primorske s skupnim namenom.

V partnerstvo so se združila območja, kjer sicer že potekajo sadne in vinske turistične ceste, vendar jim je skupna potreba po revitalizaciji (prevetritev pogojev ter ponudnikov, prenova registra ponudnikov), ponudnikom pa je skupna potreba po prenosu in nadgradnji znanj za nadaljnji razvoj novih, inovativnih storitev in produktov. Poleg tega so na območju LAS Istre želeli povsem na novo vzpostaviti oljčno cesto.

Z namenom uspešnejšega trženja območja, pridelkov in izdelkov je bila, poleg izobraževanja ponudnikov in ogleda dobrih praks za dvig kakovosti, načrtovana vzpostavitev skupne sple-

tne platforme s povezovanjem obstoječih spletnih strani ter izdelava zasnove koncepta destinacijskih gastronomskih produktov na območjih LAS – Okusi Primorske. Načrtovana pa je bila tudi organizacija kulinarčnih prireditev in promocij lokalne hrane (borza lokalne hrane, kulinarčne prireditve ipd.) za povezovanje ponudnikov iz območij vseh LAS ter izboljšanje njihove prodajne možnosti na trgu.

Poudarki nepotrjenega projekta se nam zdijo še kako pomembni za gospodarsko-turistični razvoj območja Krasa in Brkinov. Zato bomo vztrajno iskali nove vire (so)financiranja za njegovo izvedbo.

Besedilo: Maja Colja in Jerneja Modic

Slika: arhiv LAS

Okoljski znaki, ki jih priznava Zelena shema slovenskega turizma

V lanskem letu je destinacija Kras in Brkini prejela zlati znak v Zelenu shemi slovenskega turizma. S tem se je zavezala, da bo spodbujala trajnostno delovanje, združevala trajnostna prizadevanja ter promovirala lokalni značaj in zelene zgodbe. Pomemben del pri trajnostnem delovanju sestavljajo turistični ponudniki, ki se sami zavezujejo k trajnostnemu načinu turizma in pridobijo katerega od okoljskih mednarodnih znakov ter posledično zeleni znak Zelene sheme slovenskega turizma.

Seznam znakov, ki jih priznava Zelena shema slovenskega turizma:

BIO HOTELS

Veriga hotelov, katerih ciljna skupina so gostje z visokimi ekološkimi merili. Člani ponujajo organske in okolju prijazne počitnice, imajo visoka merila, ki temeljijo na trajnostni ekonomiji, organsko pridelani hrani, vključevanju lokalnih ponudnikov, okolju prijazni energiji, odgovornem ravnanju z odpadki in merjenju ogljičnega odtisa.

EU ECOLABEL

Znak za okolje Evropske komisije za turistične nastanitve. Podjetja z znakom veljajo za okolju prijazna. Pogoj za pridobitev znaka

je izpolnjevanje vseh obveznih del in del izbirnih meril s tematskih področij: energija, varčna raba vode, zmanjševanje količine odpadkov, raba čistil, okoljski management, informiranje gostov.

ECOCAMPING

Pogoj za pridobitev znaka: individualno svetovanje, analiza pomanjkljivosti, priprava 3-letnega akcijskega načrta za vpeljavo izboljšav, redno spremljanje rabe vode, energije in odpadkov, minimiziranje ogljičnega odtisa.

GREEN GLOBE

Znak za trajnostno poslovanje in management v turizmu od leta 1998. Pogoj za pridobitev znaka je izpolnjevanje vseh obveznih del in del izbirnih meril, ki pokrivajo naslednja področja: trajnostni management, družba/ekonomija, kulturna dediščina, okolje.

GREEN KEY

Znak mednarodne fundacije za okoljsko vzgojo FEE za spodbujanje ozavešanja in ukrepanja pri okoljski in trajnostni problematiki v turistični industriji.

HI-Q&S

Znak za kakovost (Q) in trajnost (S) v hostlih, člani Hostelling International (HI). Osnova je HI-Q, za HI-Q&S je še dodatnih 39 meril.

TRAVELIFE za nastanitve

Znak britanskega združenja turističnih agencij in tour operatorjev ABTA za trajnostno poslovanje v turizmu.

WORLD OF GLAMPING GREEN

Znak za trajnostno poslovanje glampingov.

TRAVELIFE za TA/TO

Trajnostni znak za turistične agencije in organizatorje potovanj.

L.E.A.F. = Leaders in Environmentally Accountable Foodservice

Znak za okolju prijazne restavracije, ki zagotavljajo trajnostno gastronomsko izkušnjo: dobava hrane in meni, potreščine, raba energije, raba vode, prostor in lokacija, oprema in dekoracija, raba kemikalij, odpadki, zaposleni, politika in inovacije

BLUE FLAG

Program Blue Flag (Modra zastava) stremi k trajnostnemu razvoju naravnih kopališč in marin na področju: kakovo-

sti vode, okoljske vzgoje in informiranja, okoljskega upravljanja in varnosti.

Finančna podpora: Javni razpis za spodbujanje uvajanja okoljskih in trajnostnih znakov za ponudnike v gostin-

stvu in turizmu do 29. avgusta 2022 je dostopen med javnimi razpisi, objavljenimi na spletnem portalu GOV.SI, pod šifro JR okoljski/trajnostni znaki 2022.

ORA Krasa in Brkinov

Razstava bonsajev v Botaničnem vrtu Sežana

Botanični vrt v Sežani, ki ni le naravni in kulturni spomenik lokalnega pomena, ampak spada tudi med vrtno-arhitekturno dediščino in naravno vrednoto državnega pomena, je 3. julija 2022 gostil zanimivo in dobro obiskano razstavo bonsajev, ki so jo organizirali člani mednarodne šole Alpe Adria Bonsai School EL TIM, ki deluje od januarja 2018. Eden od ustanoviteljev in organizatorjev je Maurizio Marchesich, ki v Društvu za izobraževanje harmonikarjev kot priznani profesor glasbe poučuje bandoneon in tango.

Botanični vrt Sežana, s katerim od leta 1948 upravlja sežansko Komunalno stanovanjsko podjetje, lastnica pa je Občina Sežana, je za razstavo namenil Interpretacijski center kraške vegetacije, ki so ga odprli pred dvema letoma in pol. Glede na to, da v njem organizirajo različne prireditve in dogodke, je bila razstava bonsajev vsebinsko primerna za prostor, obenem pa so navsezadnje tesne povezave z mednarodno šolo bonsaja Alpe Jadran, ki združuje člane iz treh sosednjih držav, Slovenije, Italije in Hrvaške.

Na razstavi so svoje bonsaje predstavili člani mednarodne šole vseh treh držav: Maurizio Marchesich, Roland Petek, Janez Oblak, Dominik Rosenstain, Miha Medvešček, Bojan Mandić, Dejan

Čević, Esteban Marchetto in Alberto Basso, kot gosta pa sta sodelovala Valter Škabar iz Lokve in Igor Vuković iz Pazina.

Ob vhodu na razstavo je obiskovalce pozdravil razkošen bonsaj bukve dobrodošlice, ki ga je Maurizio Marchesich iz narave izkopal pred osmimi leti, ga nato oblikoval, predelal, vzgojil in kultiviral, da je danes zdravo, močno in lepo urejeno miniaturno drevo, podobno tistim v naravi, sicer v manjši velikosti. Sama razstava pa se je pričela in končala s kraškim drevescem. Uvod je bil bonsaj rešeljike s praprotjo kot spremljevalno rastlino lastnika Marcehsicha, ki je na ogled postavil tudi kitajski brest – gejšo. Razstavo, na kateri so bili predstavljeni tudi kitajski in japonski bor, veliki jesen, kitajski brin, trokrpi in japonski javor, brin, kitajski hrast, kraški beli gaber in hrast, je sklenil kraški ruj vrtnarja Valterja Škabarja, ki se z vzgojo bonsajev ukvarja že 30 let.

»Pred 30 leti sem izkopal prvo drevo. To je bil beli gaber, ki sem ga vzgojil v bonsaj in ga imam še danes. Moja zgodba o kraškem ruju pa se je začela pred 15 leti na kraški gmajni, pod daljnovodom Povir–Lokev, ko sem izkopal dve več kot 100 let stari drevesci ruja, ki ga odlikuje intenzivna škrlatna barva listov jeseni,« pove Škabar, ki ima v

svoji zbirki več kot 80 bonsajev v različnih fazah rasti, se stalno izobražuje in svoje znanje in izkušnje nadgrajuje ter se udeležuje različnih razstav. Škabar je pred dvema letoma prejel nagrado občina Sežana v cvetju in je bil izbran kot slovenski mladi talent ne evropskem tekmovanju in razstavi bonsajev v Zürichu v Švici, kjer je leta 2008 zastopal slovenske barve. Navezal je tudi stike z Maurizioom Marcehsichom, sicer s svetovno priznanim profesorjem glasbe in glasbenikom, ki je v društvu bonsajistov zbral prijatelje od Zagreba preko Slovenije, Primorja, tržaške in goriške pokrajine vse do Treviža. Dese-terica uspešno sodeluje z vrhunskim inštruktorjem Luisom Vilo Gonzalezom iz severne Španije, ki ga, žal, tokrat ni bilo v Sežani.

»Umetnost bonsaja bi lahko obravnavali kot obliko miniaturizacije ali organske arhitekture, v kateri se združita umetnost in znanost. V njem vidimo zastopane elemente filozofije, slikarstva, kiparstva, arhitekture, oblikovanja in vrtnarstva, zaradi česar je edinstvena disciplina. Pravzaprav velja za živo umetnost v nenehni evoluciji z dodatno 'četrto' dimenzijo, s časom, ki ga v drugih umetniških disciplinah primanjkuje in ki bo povzročila stalne in trajne spremembe umetniškega dela, saj je bonsaj živo drevo, ki ne prekine njegove rasti. Ustvarjalca te edinstvene umetnosti vodijo osnovna pravila estetike in navdih iz narave: njeni začetki segajo v zelo starodavne čase,« je med drugim pojasnil Marchesich.

Zanimiva in dobro obiskana je bila tudi delavnica o umetnosti in negi bonsajev, na kateri so spregovorili in predstavili tudi mednarodno šolo bonsajev. Organizatorji te enkratne razstave z vodjo sežanskega Botaničnega vrta Marjetko Klun Terčon obljublajo, da bodo omenjeni dogodek vsebinsko razširili in ga obogatili z dodatnimi presenečenji prihodnje leto.

Besedilo in slika: Olga Knez

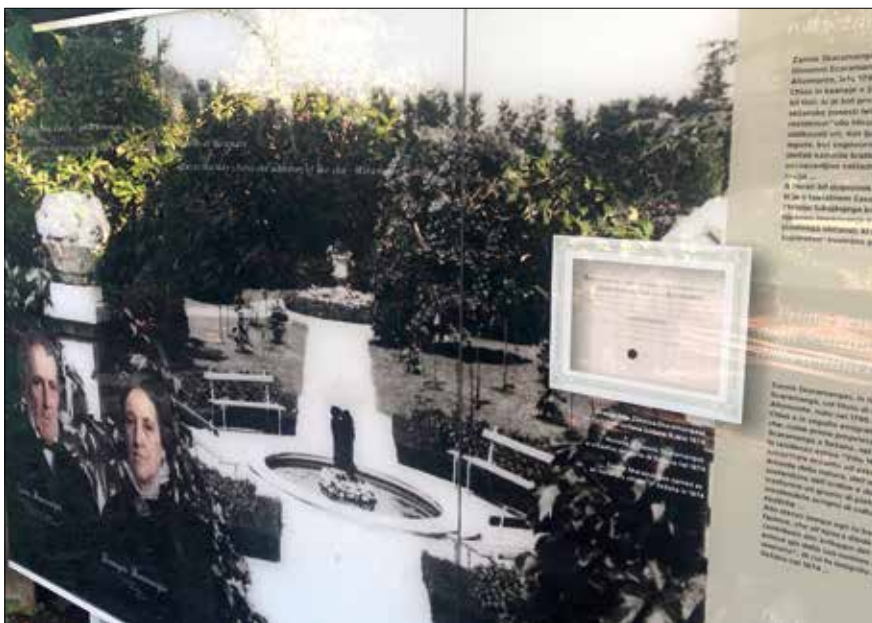
V Botaničnem vrtu Sežana smo članom rodbine Scaramangà končno nadeli pravi obraz

Vse odkar nam je bil Botanični vrt Sežana leta 2018 zaupan v upravljanje, je pod silo dolžnosti, nalog in ciljev, ki nas je gnala k njegovemu oživiljanju, tlela predvsem globoka želja vrniti se v zgodovino vile Mirasasso in njenega vrta ter tam neke spoznati prave obraze rodbine Scaramangà.

Brez Scaramangàjev Sežane ne bi krasila prelepa vila, hkrati pa mesta ne bi bogatil historigni vrt z neprecenljivimi naravnimi in kulturnimi sestavinami, ki združene v svojstveno lepoto še vedno govorijo o davnem času ter velikem bogastvu in izjemni ljubezni te dostojanstvene gospode. A razen vedenja, da so vilo Mirasasso in njen vrt posedovale tri družinske veje Scaramangàjev in razen podobe Giovannija Scaramangàsa di Altomonte, to je zadnjega lastnika te veleposesti, podob ostalih članov nismo poznali. Navkljub ustnim in pisnim pričevanjem številnih domačinov, razpoložljivim fotografskim posnetkom, domačim in tujim zapisom, je skrivnost o videzu predstavnikov grške rodbine Scaramangà, ki so bili lastniki tukajšnje posesti, ostajala torej neznanka.

Vse dokler smo kot upravljavec vrta v drugi polovici leta 2021 pričeli z aktivnim delom v projektu Vrtovi Krasa, v okviru katerega smo si zadali dospeti do sicer težko dosegljivih fotografskih pričevanj tega prostora ter ta pričevanja

Stekleni predstavitveni panoji o zgodovini vile, vrta in družine Scaramangà, postavljeni v formalnem delu vrta.

predstaviti na steklenih panojih velikega formata, ki s skupno izmero 60 m2 obenem prekrivajo tudi degradirane zidove znotraj vrta.

Želja po odkritju in predstavitvi podob članov družine Scaramangà je bila na posled uresničena, k čemur je prispevala predvsem Grška skupnost iz Trsta, sicer upraviteljica tržaškega muzeja Museo Fondazione Giovanni Scaramangà di Altomonte. Le-ta je namreč omogočila, da smo vzpostavili kontakt z dedi-

njo zasebnih prostorov družine Scaramangà v Trstu, ki nam je konec lanskega leta dopustila obisk teh prostorov in vpogled v zasebno zbirko dragocenih predmetov, predvsem pa nam dovolila uporabo izjemno pomembnega zasebnega fotografskega gradiva, s pomočjo katerega smo v formalnem delu Botaničnega vrta Sežana zmogli postaviti stalno razstavo o zgodovini vile in vrta ter predstavnikov vseh treh družinskih vej Scaramangàjev.

Steklena predstavitvena stene o sredinskem delu vrta in kasnejšem življenju v njem, postavljena v sredinskem delu vrta.

Z realizacijo omenjenega projekta je rodbina Scaramangà, ki je med drugimi zapisi sicer nazorno predstavljena tudi v dragoceni knjigi z naslovom Sežana, ljudje in kraj skozi čas avtorja Jan-ka Kastelica, le pridobila jasnejšo sliko, predvsem pa zaslužno mesto v kraju, ki ga je osnovala in s katerim je živila nič manj kot celo stoletje.

A ker je vrt po nacionalizaciji postal javne narave in s tem pridobil pomembno vlogo v vsakdanu domačinov, smo eno izmed treh predstavitvenih točk, natančneje v sredinskem in spodnjem delu vrta, namenili tudi kasnejšemu življenju v vrtu, za kar gre zahvala vsem tistim domačinom, ki so se odzvali na naše javne pozive in nam v ta namen predali svoje fotografske spomine.

Na ta način smo s sliko in besedo v vrtu vendar zaobjeli zgodovinsko po-

Stekleni predstavitveni panoji o zgodovini vile, vrta in družine Scaramangà, postavljeni v formalnem delu vrta.

Stekleni predstavitveni panoji s fotografskimi spomini domačinov.

dobo tega prostora, s čimer smo odstrili še tisto zadnjo, a najvrednejšo skrivnost. Razkrili prave obraze članov družine Scaramangà, od katere smo hote ali nehote prejeli eno največjih daritev, ki jih danes premore mesto Sežana. To dediščino, ki s svojo lepoto in izjemno pričevalno vrednostjo vabi v svoje prostranstvo. Da v njej uživamo mir narave in bogastvo kulture. In predvsem vrednost spoznanja...

Besedilo: Marjetka Kljun Terčon, vodja Botaničnega vrta Sežana

Slike: arhiv Komunale Sežana, d. d.

Projekt Vrtovi Krasa – ohranjanje narave in krepitev zavesti o njenem pomenu je sofinanciran iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja.

Vilo Mirasasso in Botanični vrt Sežana obiskali predstavniki Sveta vzhodne grške skupnosti iz Trsta

Znano je, da je Vilo Mirasasso, današnja stavba Občine Sežana, in njej pripadajoči vrt zgradila in celih sto let posedovala grška trgovska rodbina Scaramangà, ki je, potem ko je emigrirala iz grškega otoka Chios, prebivala v Trstu od leta 1824 do 1960. Manj pa je znano, da vse od smrti Giovannija Scaramangàsa di Altomontaeja (1872, Trst–1960, Trst), to je zadnjega predstavnika tržaške veje Scaramangàsov in zadnjega izmed treh lastnikov sežanske posesti, z njeno bogato zapuščino upravlja Vzhod-

na grška skupnost iz Trsta, ki ji predseduje Svet Vzhodne grške skupnosti s petnajstimi predstavniki izključno grških korenin.

Vzhodna grška skupnost iz Trsta ali v italijanskem jeziku Comunità Greco Orientale di Trieste v sklopu upravljanja omenjene dediščine upravlja tudi s tamkajšnjim muzejem Museo della Fondazione Giovanni Scaramangà di Altomonte, ki se nahaja v nekdanjem domovanju Giovannija Scaramangàsa in ki premore ter na ogled postavlja na

stotine različnih umetniških del, ki jih je Scaramangà posedoval kot strasten zbiratelj umetnin. A tu se nedostopni za javnost nahajajo tudi zasebni prostori z različnimi spomini družine Scaramangà, danes v lasti zasebne dedinje tega dela Scaramangàsovega premoženja, ki je v sodelovanju s preostalimi člani Sveta vzhodne grške skupnosti pomembno prispevala k realizaciji projekta vzpostavitve stalne razstave o družini Scaramangà v Botaničnem vrtu Sežana ob vili Mirasasso, ki ga je ob soglasju Ob-

čine Sežana kot lastnice vrta prijavila in nedavno uspešno realizirala Komunala Sežana, d. d., kot upravljavka vrta.

Z željo po zahvali za nadvse pomemben prispevek k realizaciji projekta ter željo po nadaljnjem utrjevanju ponovno vzpostavljene vezi, je na upravljavčevu pobudo sežanski župan David Škabar predstavnike Sveta vzhodne grške skupnosti iz Trsta povabil na obisk vile Mirasasso in Botaničnega vrta Sežana, ki so si ju ogledali 12. julija 2022.

V okviru sprejema je uvodoma stekla beseda o spominu na družino Scaramangà, o zavedanju, da je le-ta z vilo in vrtom v Sežani pustila neprecenljiv dediščinski pečat, hkrati pa pomembno prispevala tudi k takratnemu gospodarskemu razvoju mesta Sežana in, nena zadnje, dobrotna v svoji biti, na mnoge načine nudila tudi pomoč socialno šibkejšim skupinam. Ravno na osnovi ohranjene zavesti o teh zgodovinskih dejstvih ter imenu Scaramangà, ki je tako v Trstu kot tudi Sežani še vedno prisotno, kljub temu, da je od smrti zadnjega Scaramangà minilo že več kot šest desetletij, so se prisotni strinjali, da

je nadaljnje sodelovanje med Vzhodno grško skupnostjo, Občino Sežana in Komunalo Sežana, d. d., izjemno pomembno, saj tu obstajajo tako zgodovinska, prostorska, turistična, kulturna, izobraževalna kot tudi druga stičišča, ki zmorejo obroditi mnogovrstne pozitivne učinke.

Po vodenem sprehodu skozi vilo in vrt, ki je sledil uradnemu delu obiska, so bili predstavniki Sveta Vzhodne grške skupnosti nadvse navdušeni, saj so ob ogle-

du obnovljene stavbe Občine Sežana in brezhibno urejenega ter nadgrajenega vrta dognali, da se tako lastnica kot upravljavec vrta zavedata vrednosti, ki je bila Scaramangàševem v času nacionalizacije odvzeta in da z dediščino upravljata v smeri, ki bi jo vsak lastnik in upravljavec moral zasledovati.

Besedilo: Marjetka Kljun Terčon
Slika: arhiv Komunale Sežana, d. d.

Prihaja največji konjeniški spektakel v regiji s stepskimi pastirji čikosi

Spet je tu september. Življenje se vrača v ustaljene tirnice in spomini na počitnice bledijo. K sreči lahko dopustniško vzdušje hitro obnovimo. Zadostuje že sprehod po jesensko obarvani Lipici in razvajanje v okusih poletno-jesenskega menija restavracije Gratia. Poživitveni odmerek zabave in adrenalina pa prinaša vrsta konjeniških prireditev.

Dan Kobilarne Lipica

V nedeljo, 11. septembra, bodo na največjem konjeniškem spektaklu širše okolice nastopili madžarski stepski pastirji 'čikosi' (madž. csikós), ki ohranjajo stoletno tradicijo akrobatskega jezdjenja. 442 let delovanja Kobilarne bo počastil obisk državnega vrha ob spremljavi sežanske godbe na pihala

in mažoret. Lipicanci bodo nastopili v predstavi lipiške jahalne šole in spretnostni vožnji vpreg. Otroci bodo spoznali ponije in se učili oblikovati glino. Z Miškom Bamijem bodo spoznavali barve. V plesni pravljici Objemi drevo pa bodo odkrili pomen sočutja in prijateljstva. V predstavi Življenje kapljic vode se bodo naučili pomena in vrednosti vode.

Mednarodno tekmovanje v vožnji vpreg

Vožnja vpreg je manj poznan, kljub temu pa eden privlačnejših konjeniških športov. O tem se lahko prepričate med 29. septembrom in 2. oktobrom, ko bo lipiški hipodrom gostil mednarodno tekmovanje v maratonski, spretnostni

in dresurni vožnji vpreg. Pridite navijat za slovenske voznike in konje, ki sodijo v sam svetovni vrh. Morda se bo ponovil uspeh iz leta 2017, ko je Miha Tavčar osvojil svetovni naslov v maratonski vožnji dvovpreg.

Šola dresurnega jahanja

Kobilarna Lipica vabi k vpisu v šolo dresurnega jahanja, ki bo potekala od oktobra do maja. Začetniški program je namenjen odraslim in otrokom od 12. leta starosti. Po opravljenem začetnem programu bodo učenci napredovali v nadaljevalnega. Lipiška jahalna šola zagotavlja najvišjo raven znanja in varnosti. Hkrati omogoča kakovostno preživljanje prostega časa v naravi in sklepanje novih prijateljstev.

Poroke, kongresi in drugi dogodki

Hotel Maestoso je v prvem letu preno-
ve navdušil goste s celega sveta. Izbrale
so ga že številne organizirane skupine
in posamezniki. Moderne konferenčne
dvorane so prepričale podjetja in orga-
nizacije.

Lipica je tudi ena lepših poročnih lo-
kacij. Grajski vrtovi, cerkev sv. Antona
Padovanskega in dolina sv. Marije Lur-
ške so med najbolj priljubljenimi kraji za
zaobljubo večne ljubezni. Vožnja v kočiji
z belimi lipicanci, vrhunska pogostitev

in organizacija poskrbijo za nepozaben
poročni dan ali praznovanje rojstnega
dne.

Restavracija Gratia – diši po jeseni

Nova restavracija Gratia je najbolj
zahtevne goste prepričala z vrhunsko
kuhinja, edinstvenim ambientom in
postrežbo. V kuhinji že diši po jeseni
in novim menijem lokalnih specialitet.
Ljubitelji narave bodo navdušili pikniki
s pogledom na lipicance. V restavraciji
Gratia vam lahko domače dobrote po-
nudijo košarici za piknik, ki jo odnesete
s seboj na potep po posestvu.

Besedilo: Valentina Serdinšek

Slike: arhiv Kobilarne Lipica

Požar na goriškem Krasu 2022

Katastrofa. Največji požar v zgodovini
samostojne Slovenije, verjetno tudi od
zmeraj. Po zadnjih podatkih, ki so javni
na dan zaključka gašenja požara (31. 7.
2022), je pogorelo več kot 3.600 ha po-
vršine, od tega nekaj več kot 2.800 ha gozda.
Če bi pogorišče imelo obliko kroga, bi ta premer znašal sedem kilo-
metrov. Po prvem pregledu uničene
površine te osupne moč ognja – popol-
noma uničeno rastje, ožgana drevesa,
od vročine skoraj stopljeno kamenje ...
divjih živali in z njimi življenja ni več. Res
ni povsod enako, a z gotovostjo lahko
rečemo, da je osrednji del požarišča po-
polnoma uničena narava.

Še preden navedem usmeritev, kako
pa tej nesreči naprej, je prav, da se tudi
na tem mestu javno zahvalimo v prvi
vrsti vsem gasilcem, ki so bili na prvi črti
spopada, hkrati pa tudi vsem, ki so ka-
kor koli prispevali, da se je ta požar po-
gasil. Tu so bili civilna zaščita, gozdarji,
vojaki, policija, zdravstveno osebje, va-
ščani ... in tudi drugi ljudje, ki so hoteli
samo pomagati. Res hvala vsem! Veliko
je bilo ljudi, ki so pristopili in zopet se je

pokazala složnost Slovencev.

Ker gre za naše glasilo, je prav, da se
javno posebno zahvalimo vsem se-
žanskim gasilcem (tako gasilcem po-
klicne enote ZGRS kot tudi gasilcem
prostovoljnih gasilskih društev Seža-
na, Lokev, Povir in Štjak) za trud, ki so
ga vložili v gašenje požara. Naj na tem
mestu izpostavim pomen, ki ga imajo
gasilci. Vedno so tam, kjer jih potrebuj-
emo. In vedno se jim zahvaljujemo za
opravljeno delo. Kako se bo uredil sta-
tus odsotnosti iz služb za čas gasilskih
intervencij, nagrade za delo ... bodo re-
ševali drugi, jaz bi izpostavil dve investici-
ji, ki jim jih obljubljam že veliko časa.
To sta pomembni investiciji v gasilce in
gasilstvo. Prva je izgradnja Regijskega
centra s poligonom za gašenje požarov
v naravnem okolju, ki mora biti v Sežani,
ter izgradnja gasilskega doma za Pro-
stovoljno gasilsko društvo Sežana. Prva
naloga je večinsko na ramenih države
(ob sodelovanju in obveznostih Občine
Sežana), druga pa je obljuba županov, ki
se vleče in vleče. Gremo lahko tu korak
naprej in obljube končno le izpolnimo?

Požar na goriškem Krasu je pogašen,
gasilec je uspelo obvarovati stano-
vanjske hiše in druga gospodarska po-
slopja, večino vinogradov in oljčnikov.
Najbolj je uničeno naravno okolje – trav-
niki, pašniki in gozdovi. Obnova bo vsaj
v gozdovih dolga. Zaposleni na Zavodu
za gozdove Slovenije OE Sežana bodo v
dveh mesecih izdelali načrt sanacije, v
katerem bodo podrobneje opredeljene
površine za naravno obnovo, umetno
obnovo s setvijo oz. sajenjem ter po-
trebna proračunska sredstva za sanacijo.

Na približno polovici površin bo v
gozdne sestoje uvedeno naravno po-
mlajevanje, zlasti kjer je vršni požar zajel
posamezne skupine drevja. Kjer bodo

posekana drevesa na večji površini, pa
bo potrebno gozd umetno obnoviti
s setvijo in sajenjem semena oz. sadik
gozdnega drevja. Stroški semena, sadik
in potrebnega materiala za varstvo sa-
dik so financirani iz sredstev proračuna,
prav tako bo sofinancirano delo obno-
ve. Posek poškodovanega drevja se bo
začel že letos, obnova s setvijo in saje-
njem pa verjetno spomladi prihodnje
leto. Podobno kot na velikih požariščih
iz preteklih let bodo zagotovljena se-
mena in sadike drevesnih vrst, prilago-
jena rastišču ter potreben material za
zaščito sadik pred rastlinojedo divjadjo.
ZGS bo sodeloval tudi pri vrnitvi žival-
skega sveta.

V požaru so bile prizadete tudi divje
živali. Po prvih pregledih jih je kar nekaj
poginilo, večinoma so se zadušile s pli-
ni, nekaj je bilo tudi ožganih. Visoka div-
jad (navadni jelen, divji prašiči, srnjad,
manjše zveri ...) in ptice so se pred
požarom umaknile večinoma v Vipav-
sko dolino in na komenski Kras. Manjši
sesalci so najverjetneje poginili. Med
prvimi so k sanaciji požarišča pristopili
lovci. Uničeno lovsko infrastrukturo (na-
pajališča, vodna korita, krmišča ...) so
na dostopnih mestih nadomestili z no-
vim, dnevno dovažajo vodo, na krmišča
prinašajo hrano (sočno in voluminozno
krmo, za prašiče koruzo). Stalno spreml-
ljajo teren v upanju, da se življenje v pri-
zadeto naravo vrne čim prej. Toda tudi
tu bo potreben čas.

Narava bo poskrbela za sanacijo sama,
mi ji lahko le skrajšamo čas. Zato stopi-
mo tudi tokrat skupaj in vrnimo goriške-
mu Krasu čim prej tisto magično kraško
večbarvno podobo.

Besedilo in slika: Andrej Sila

Zlati, 50. Praznik terana in pršuta na vrhuncu z več kot 9.000 obiskovalci

50. Praznik terana in pršuta je vrhunec doživel z Rockom na Krasu, kronanjem nove kraljice terana Neže Ukmar, slavnostno povorko vozov, podelitvijo priznanj najboljšim teranom ter zabavo za vso družino. Različna prizorišča v Dutovljah in drugod na Krasu so v najbolj prazničnem tednu med 7. in 14. avgustom, ko je bil nabor dogodkov največji, skupno gostila več kot 9.000 obiskovalcev.

Občina Sežana in Območna razvojna agencija Krasa in Brkinov sta praznovanje zlatega jubileja obeležili s skoraj dva meseca trajajočim programom, ki je vrhunec dosegel med 7. in 14. avgustom. Največji obisk je zabeležila Družinska nedelja (14. avgust), ki je na Kras privabila več kot 6.000 obiskovalcev. Sobotno in nedeljsko dogajanje so odprli odlično obiskani degustacijski pohodi Walk & Taste in brezplačni ogledi različnih turističnih zanimivosti na območju celotne destinacije, veliko pozornost obiskovalcev pa so vzbudili tudi lokalni ponudniki, razstave in delavnice za otroke. Petkov Rock na Krasu je sicer tradicionalno spremljal dež, a je deževnemu uvodu sledil prazničnemu vzdušju naklonjeni sončni konec tedna na Krasu.

V okviru 50. Praznika terana in pršuta je novo vlogo kraljice terana prevzela Neža Ukmar, prvo mesto na ocenjevanju teranov, ki so ga pripravili v Društvu vinogradnikov in vinarjev

Krasa, je zasedla Vinska klet Orel iz Avberja.

Zlati, 50. Praznik terana in pršuta je sicer 8. julija odprla premiera dokumentarnega filma En Kras en Praznik, številni dogodki v tednu med 7. in 12. avgustom so stopnjevali pričakovanje do zlatega konca tedna: v nedeljo, 7. avgusta se je Društvo Venček s spominsko ploščo poklonilo publicistu Lovru Žvabu, Turistično društvo Kras Dutovlje je od 8. avgusta do 11. avgusta gostilo še projekcijo dokumentarnega filma En Kras en Praznik, otroško kuharsko delavnico Mali šefi Krasa, Malo šolo vina in Predstavitev penin s Krasa.

V okviru zlatega praznika je v Lipici potekal Turnir prijateljev golfa, Kulinarična doživetja KRASPASS Gourmet s kulturnim programom so popestrila dogajanje v Vinski kleti Tavčar – Pri Starčih v Križu in Kraški kleti Krstan v Skopem. Do zaključka zlatega praznovanja bodo kulinarično doživetje z glasbenim programom gostili tudi v Vinski kleti Orel v Avberju, v Štanjelu bo potekal koncert Etno bande Poseben gušt s poezijo Iztoka Mlakarja, v Sežani pa Zaključek poletnih vinskih večerov na kraškem dvorišču Vinakras.

Hvala vsem, ki ste prispevali k uspešni izvedbi zlatega Praznika terana in pršuta.

Razglasitev najboljših teranov: Naziv najboljšega je letos romal v Vinsko klet Orel iz Avberja. Slika: Visit Kras

Na Bunčetovi domačiji v Dutovljah so kuharnice vihteli Mali šefi Krasa. Slika: Meta Bajc, Visit Kras

Pestro dogajanje na Bunčetovi domačiji v Dutovljah: Predstavitve penin s Krasa. Foto Meta Bajc, Visit Kras

Sobotna zabava je bila glasbeno bogata: poleg skupine Kingston (na sliki) so nastopili še Venera, Prelom, Tulio Furlanič & Kamnolomi in De Peachkiss. Slika: Meta Bajc, Visit Kras

Na petkovem Rocku na Krasu je nastopila ena najbolj vročih slovenskih skupin ta hip – MRFY. Slika: Meta Bajc, Visit Kras

Pred začetkom tradicionalne nedeljske povorke se je na vaškem trgu v Dutovljah zbrala množica ljudi. Slika: Leila Bizjak, Visit Kras

Degustacijski pohodi Walk & Taste po Teranovi krožni poti so bili prava uspešnica. Slika: Meta Bajc, Visit Kras

Tradicionalna povorka vozov na 50. Prazniku terana in pršuta. Slika: Leila Bizjak, Visit Kras

Nova kraljica terana Neža Ukmar je krono prevzela v družbi vinskih kraljic, župana Občine Sežana Davida Škabarja in predsednika Društva vinogradnikov in vinarjev Krasa Davida Štoka. Foto Meta Bajc, Visit Kras

Prireditveni prostor v Dutovljah je na nedeljski večerni zabavi pokal po šivih. Slika: Leila Bizjak, Visit Kras

Ali ste se kdaj vprašali, kaj vas še čaka v življenju?

Poznano nam je, da je v začetku aprila vsako leto Dan za spremembe. Ta dan je posvečen tistim osebam, ki niso sposobne samostojnega življenja ali so iz drugih razlogov vključene v razne ustanove.

V občini Sežana imamo Dom na Krasu, v katerega so vključene osebe, ki so 'drugačne'.

Zakaj jih imenujem drugačne? Zato, ker imajo težave s svojim zdravjem in niso po moji podobi, kakršni bi morali biti.

V sami Sežani imamo več stanovanjskih skupnosti, v katere so vključene osebe iz Doma na Krasu. Večkrat sem bila na obisku pri njih in nisem občutila nobenega nelagodja. Z veseljem so mi vse pokazali, kaj zmorejo in kakšen hišni rad imajo. Sami si kuhajo, pospravljajo

po vrstnem redu, ki ga imajo na vidnem mestu. Z njimi je medicinska sestra, ki jih vodi. Med seboj se razumejo in si izkazujejo naklonjenost. Ne skrbijo samo za urejeno stanovanje, temveč tudi za zelenico pred blokom, tisti, ki so v hiši, tudi za okolico hiše.

V naše društvo sta vključena dva stanovalca Hiše na Krasu in sta zelo hvaležna in vesela, da lahko gresta na izlete in se družita z nami.

Dom na Krasu je 9. aprila 2022 v Divači v Osnovni šoli v okviru Dneva za spremembe pripravil pod naslovom Soustvarjamo skupnost različne dejavnosti, ki se odvijajo v Domu na Krasu. Šivali so srčka in jih napolnili s sivko, izdelovali so skodelice iz gline, igrali so šah in balinali. Naši prostovoljci so se jim pridružili pri naslednjih dejavnostih: šivanju, balinanju in igranju šaha.

Odziv naših prostovoljcev je bil odličen, kakor tudi uporabnikov Doma na Krasu, saj se več ali manj poznamo.

Dodala bi še, da ne razumem civilne iniciative, zakaj je proti nastanitvi uporabnikov Doma na Krasu v Divači, še posebno ne zato, ker imajo že desetletja v Divači oddelek Osnovne šole Elvire Vatovec iz Strunjana in oddelek Varstveno delovnega centra iz Kopra.

Vsi ti otroci in odrasli so del naše družbe, velikokrat so bolj inteligentni, spoštljivi in prijazni od nas samih, da ne govorimo, da nas bogatijo, samo spoznati jih moramo in se do njih 'normalno' obnašati.

Draga Civilna iniciativa, kje ste bili, ko so potekali sestanki na Občini Divača, namenjeni prebivalcem krajanov z ob-razložitvijo tudi s strani Doma na Krasu, kaj se bo dogajalo? Kje ste bili na Dan za spremembe, ki je bil namenjen prav krajanom Divače, kjer je bilo prikazano delo v Domu na Krasu?

Ste se kdaj vprašali, kaj vas še čaka v življenju?

Nikomur ne želim, da bi postal invalid s tako ali drugačno diagnozo. Želim pa več strpnosti, obzirnosti in miru.

Besedilo: Jelica Grmek, MDI Sežana

Sliki: arhiv Hiše na Krasu

Spoštovanje

Vroče poletje preživljamo. Prevroče! Ko pišem ta članek, Kras gori kot še nikoli v mojem življenju in spet se zavem, kako majhen in nemočen je človek v boju z naravo, ki jo premalo spoštujemo.

Spoštovanje je beseda, hkrati pa tudi moralna vrednota, ki se nekako izgublja.

Ne vem, morda je čas kislih kumaric kriv, morda pa sem samo bolj star in bolj čemer, kdo bi ga vedel? Kajti to so zapisali že stari Egipčani.

Zakaj omenjam spoštovanje? Ker mi že vsaj mesec dni dušo obremenjuje zamujena priložnost, da ga izrazim, kot

je treba, torej od srca, brezpogojno!

Ko smo pripravljali Mali Kraški Maraton (ja, to je tista najbolj množična sežanska športna prireditev daleč naokoli), je do mene prišlo vprašanje, nekoliko zadržano - morda bi ga bolje opisal kot 'brez pričakovanj' - in sicer ali bi lahko v projekt vključili tudi varovance Doma na Krasu oziroma VDC Sežana. Enostavno, bolj prošnja kot kar koli drugega. Od iskrene osebe in z iskreno željo. Kot da bi to bil problem. Seveda lahko, z največjim veseljem!

S sodelavci smo varovance določili za delo na osvežilni postaji, ki je kot edina delovala v obe smeri, tako tisto, ki je peljala proti mejnemu prehodu, kot tudi tisto, ki je iz Lipice peljala v Sežano.

In tukaj se prične moja zgodba o spoštovanju.

Ne vem, ali je sploh primerno, vendar moram zapisati, da v svoji bližini nisem nikoli imel osebe s posebnimi potrebami. Iskreno povedano, ne spomnim se,

da bi kdaj v svojem življenju sodeloval z osebami s posebnimi potrebami. Seveda jih srečujem, seveda jih videvam, vendar to ni nikakršno sodelovanje, je zgolj zavedanje. Zato mi ni težko priznati, da si sploh nisem predstavljal, kako z njimi komunicirati, se pogovarjati, kakšne reakcije pričakovati ... skratka, popolnoma nefunkcionalen na tem področju. Ali je to sploh področje? Ali ni to v bistvu nekaj normalnega? Smo pač takšni in drugačni. In kaj nam daje pravico, da sebe obravnavamo kot normalne? Veliko vprašanj, manj odgovorov ...

Pa je tako presneto enostavno... pristopiš, jih ogovoriš in to je to. Odzovejo se, nekateri sramežljivo, nekateri zadržano, nič posebej presenetljivo ni, če se tudi malo bolj prestrašeno. Ste pri ostalih ljudeh morda opazili drugačne reakcije? Predvsem pa se odzovejo radovedno in iskreno!

Še posebej pa se mi je v dušo zapisal trenutek na koncu maratona. V dogovoru z obema institucijama smo njihovim varovancem omogočili, da so odtekli svoj maraton. Za nas kratko razdaljo,

za njih verjetno najdaljši tek v življenju. Ampak njihove oči ob prihodu v cilj! Njihove iskrene, brezmejno srečne oči! Nič ni bolj iskrenega na tem svetu, ko te ti ljudje vrnejo v otroštvo in te spomnijo, da si nekoč tudi sam s takšnim navdušenjem in iskrenostjo doživil svoj zmago.

In zato imajo ti naši sokrajani pri meni brezmejno spoštovanje. Hvala vam, dra-

gi prijatelji, da ste nam polepšali Mali kraški maraton. S ponosom in spoštovanjem vas že sedaj vabimo k sodelovanju pri naslednjem.

Besedilo: Aleks Štolfa
Sliki: arhiv zavoda ŠTIP

Sežanski upokoјenci v zdravstvenem programu v Termah Laktaši

En avtobus sežanskih upokoјencev, ki jih vodi predsednik Ivan Vodopivec, se je konec maja podal na 10-dnevi zdravstveni program v Terme Laktaši, kjer so preživeli čudovit dopust, združen z vsakodnevnimi terapijami, druženjem in spoznavanjem kulturnih, zgodovinskih in naravnih znamenitosti tega dela Bosne oz. Srbije Republike. Tudi tokrat jih je na oddih in izlete popeljal stalni šofer avtobusa Radovan Frančeskin. Poskrbeli so za svojo fizično in duševno kondicijo

ter zdravje, saj so po priporočilu zdravnika imeli do pet medicinskih terapij v Hotelu San, kjer so jih z direktorico laktaških term Mirjano Čobić nadvse toplo in prisrčno sprejeli in jim nudili veliko gostoljubje z odlično kulinariko in hitro postrežbo, v hotelu s štirimi zvezdicami pa so si dvakrat privoščili tudi družabni večer s plesom. Kopališki kompleks je nastal zaradi zdravilne mineralne vode, ki zdravi predvsem kardiovaskularne bolezni.

Poleg terapij so spoznavali znamenitosti okolice term. Ogledali so si mesto Laktaši s 5.000 prebivalci v istoimenski občini s 40.000 prebivalci, z znamenitimi arheološkimi rimskimi izkopaninami, javnim kopališčem, etnološko zbirko iz konca 19. in začetka 20. stoletja v TIC-u, domačo pravoslavno cerkvijo z znamenito ikonografijo idr. Pot jih je vodila tudi v glavno mesto Republike Srbije, v Banja Luko. Z velikim zanimanjem so si ogledali tudi 'etno selo' Ljubačke doline, kjer je v 40 objektih več kot 6.000 eksponatov. Etnološka zbirka predstavlja več kot 10 starih obrti iz konca 19. in začetka 20. stoletja in ima tudi cerkvico sv. Cirila in Metoda. Povzpeli so se tudi na 806 metrov nadmorske višine, v Nacionalni park Kozara, ki so ga odprli 1972. leta v spomin na hude bitke v 2. sv. vojni.

Proti koncu bivanja v Laktaših so obiskali še katoliški samostan Marija Zvijezda, v katerem bivajo trapisti. Domov so se sežanski upokoјenci vrnili polni lepih vtisov in zanimivih novih spoznanj ter z željo, da naslednje leto zopet vrnejo.

Besedilo in slika: Olga Knez

Defibrilator dočakali tudi v najbolj zahodni vasi sežanske občine

Krajevna skupnost Sežana je v svoji najbolj zahodni vasi, v Orleku, postavila avtomatski eksterni defibrilator (AED), ki je nameščen na javni površini sredi Orleka ob vaškem vodnjaku, imenovanem Fantalon.

Že v lanskem letu je postojnska območna enota Zavarovalnice Triglav, ki jo zastopa dr. Jože Celin, v akciji Za boljši jutri, ki podpira preventivne projekte, izročila predstavniku vasi Orlek Damjanu Renčlju ček v višini dva tisoč evrov. AED je Renčelj prevzel skupaj s poveljnikom Štaba Civilne zaščite sežanske občine Simon Hlačarjem. Da je nov AED zelo dobrodošel za varnost občanov in obiskovalcev, je potrdil tudi sežanski župan David Škabar. V vaškem domu v Orleku, ki je bil predan svojemu namenu aprila 1984. leta, pa so izvedli usposabljanje prvih posredovalcev za nudenje nujne medicinske pomoči.

»Menimo, da je preventivno znanje temeljnih postopkov oživljanja ključnega pomena za pomoč sočloveku pri zastoj srca v prvih minutah. Z namesti-

tvijo AED v naši vasi bomo zagotavljali večjo varnost mimoidočih in lokalne skupnosti,« je bil vesel predstavnik Orlečanov v sežanskem svetu KS Damjan Renčelj.

S tem so se tudi Orlečani pridružili mestom, ki imajo postavljen AED. V Sloveniji namreč doživi srčni zastoj od 1.400 do 1.700 oseb na leto. Če se zastoj zgodi zunaj bolnišnice, je vzrok za približno 8,5 odstotka vseh smrti. Nekatere med njimi lahko preprečimo z uporabo AED. Ko pride do nenadnega srčnega zastoja, je izredno pomembno hitro posredovanje, ko v bližini še ni izkušnih reševalcev. Zato je nov AED zelo dobrodošel, so prisotni komentirali novo pridobitev.

Besedilo in slika: Olga Knez

Fotografski tečaj v Tomaju

Od 6. do 13. julija 2022 je v Domu na Krasu v Dutovljah potekal tabor, kjer so potekale razne delavnice, prireditve, družabne igre in večerna druženja. Med njimi je bila tudi fotografska delavnica.

V sredo, 8. julija, smo se prijavljeni za fotografsko delavnico tako odpravili v Tomaj. S seboj smo vzeli fotoaparate. Tisti, ki ga je imel, je vzel svojega, za ostale pa so prinesli tri dodatne. Šli smo do cerkvice, nato pa pot nadaljevali še do naslednje, ko so nekateri skoraj omagali, a so po vzpodbudah le nadaljevali pot. Splačalo se je, saj je bila cerkev lepa. Med potjo smo veliko fotografirali: grme z rdečimi cvetovi, marelice, hiše, naravo in seveda nas – natečajnike. Po ogledu cerkve smo se odžejali z vodo in se vrnili domov.

Besedilo in slika: Ivica Korenčan

Letošnje poletje članov Društva Sožitje

Letošnje poletje smo kot vsako leto preživeli ob morju. Šest članov društva Sožitje Sežana je z dvema spremljevalcema v juliju odšlo na enotedenski tabor v Špadiče pri Poreču. Tam so poleg namakanja v vodi sodelovali tudi v športnih aktivnostih in drugih zabavnih delavnicah. Na nekoliko bolj sveže, ampak vseeno prav tako aktivne

počitnice, so se odpravile štiri družine, ki so se v Kranjski Gori vključile v program ohranjanja psihofizičnega zdravja družin.

Ker smo poletje začeli športno, ga bomo tudi tako končali, in sicer s krajšim tekom v sklopu teka, ki ga vsako leto ob občinskem prazniku Občine Sežana organizira društvo ŠD Kraški

tekači Sežana, in sicer v soboto, 27. avgusta 2022 na Lipovem listu v Sežani.

Tradicionalni pohod in srečanje članov pa bosta v septembru. V jesenskem času bo po nekoliko daljšem premoru z vajami ponovno pričel pevski zbor Kraški slavček.

Zala Mlač

Kaj je zdrava hrana? Ali lahko hrano ločimo na zdravo in nezdravo?

Na kaj najprej pomislite, ko nekdo reče, da moraš jesti zdravo? Na zelenjavo, sadje, oreščke, vodo? Kaj pa čokolada, maslo, klobase ...? Na hrano moramo gledati kot na živilo, sestavljeno iz različnih hranil, ki nam daje energijo za delo, vzdržuje telesne funkcije, ohranja telesno maso, omogoča rast in razvoj, nas preskrbi z esencialnimi hranili, včasih nam celo omogoča čustveno zadovoljstvo in obliko praznovanja, nagrade (npr. kos torte ob opravljenem izpitu, rojstnem dnevu). Živila so sestavljena iz različnih hranilnih snovi, ki so pomembne za razvoj in delovanje človekovega organizma.

Zdrava hrana ne more biti enoznačen pojem, saj ima beseda 'zdravo' za vsakega drugačen pomen. Imamo splošna nacionalna priporočila za zdravo prehranjevanje, ki nas usmerjajo v boljšo izbiro živil, narekujejo priporočene količine in podobno (npr. veliko zelenjave, manj soli in sladkorja ...). Vendar moramo razumeti, da zdrava hrana za starostnika s kroničnimi boleznimi ni enaka kot za osebo s prehransko alergijo ali za športno aktivnega posameznika. Tu se tudi prehranska priporočila začnejo spreminjati in se pomen zdrave hrane spremeni.

Hrana v bolnišničnem okolju predstavlja tudi pomemben del zdravljenja. V strokovnem jeziku govorimo o klinični prehrani, pri kateri so prehranski ukrepi prilagojeni posamezniku. In ti ukrepi se lahko razlikujejo od splošnih priporočil zdravega prehranjevanja. V Sloveniji imamo znotraj zdravstvenih institucij strokovnjake z znanjem klinične prehrane, ki izvajajo prehransko intervencijo z upoštevanjem aktualnih, znanstveno podprejenih dejstev in izkušenj iz klinične prakse. Pri svojem delu poleg prehranskih priporočil upoštevajo tudi zdravstveno anamnezo, prehransko anamnezo, oceno fizičnega stanja, la-

boratorijske izvide in še bi lahko naštevali.

Kakšno je naše sporočilo? V poplavi informacij, ki so sedaj enostavno dostopne na spletu, revijah, oglasih ... je potrebno biti kritičen do besedne zveze zdrava hrana. Hrana je danes zlorabljena z zornega kota marketinga in dobrega zaslužka. Prisluhnimo svojemu razumu – posegajmo po hrani, ki jo imamo na voljo, uživajmo lokalno in sezonsko hrano in se čim več prehranjujmo po principu 'od njive do vilic'. Jejmo zmer-no (npr. ko praznujemo, bo dovolj le kos torte) in raznoliko. Zavedajmo se, da mora biti hrana prilagojena posameznikovemu zdravstvenemu in prehranskemu stanju, okolju, v katerem živimo, delu, ki ga opravljamo, prostemu času, ki ga preživljamo, socialnemu okolju in seveda finančni zmogljivosti. V primeru vprašanj, ki se nanašajo na prehrano, prosite za nasvet ali obravnavo strokovno osebo z znanjem iz klinične prehrane.

Članek je pripravljen v okviru projekta Po poti zdravja.

Besedilo: Nadja Righetti
Slika: arhiv Bolnišnice Sežana

Kmečke ženske na strokovni ekskurziji po Dolenjski

Društvo kmetic Sežanske regije je v sodelovanju s turistično agencijo Idejatizem in Kmetijsko svetovalno službo Sežana, ki deluje pod Kmetijsko gozdarskim zavodom Nova Gorica, 9. junija 2022 organiziralo strokovno ekskurzijo po Dolenjski.

Pot nas je vodila iz Sežane, mimo Ljubljane, do prvega oglada v kraju Obrh pri Dolenjskih toplicah, kjer smo si ogledale destilarno in čokoladnico Berryshka, ki se ponaša z bogato zgodovino in vrhunskimi izdelki. Predstavili so postopek pridelave žganja, od brinjevca in

gina do različnih likerjev ter pridelave različnih eteričnih olj. Po pokušini žganja, likerja in čokolade nas je vonj čokolade popeljal v čokoladnico, kjer smo spoznale, kako mojstrice ročno ustvarjajo te sladke dobrote. Drugi postanek smo imele v vasi Paha, kjer so nam na Matjaževi domačiji pripravili lepo dobrodošlico in predstavili kraj. Nato smo si ogledale obnovljeno 150 let staro hišo, vključeno v evropsko mrežo Hiše s tradicijo, v kateri smo spoznale življenje naših prednikov. V hiši je tudi klet, kjer so imeli prostor za zelenjavo in sadje ter vinsko klet z lesenimi sodi. Tu nam je gospodar ob kozarčku cvička zapel posebno cvičkovo zdravico. V prostoru ob hiši smo si ogledale še film Zgodba o cvičku, saj smo bile v deželi tega znane vina s priznanim tradicionalnim poimenovanjem. V zgodbi spoznamo zgodovino vinske trte in vina, vinske zavetnike, slovenske vinorodne dežele, pridelavo in sestavo cvička. Preden

smo se poslovile, so nam pripravili še degustacijo vin, ki sestavljajo cviček, in za zaključek še kralja cvička. Od tu smo pot nadaljevale do Novega mesta proti reki Krki, kjer smo se vkrcale na Rudolfov splav in se zapeljale po okljuku reke Krke pod številnimi mostovi, mimo gradu Kamen in frančiškanske cerkve ter samostana. Animatorji, Primičeva Julija in harmonikarji so predstavili sebe, Novo mesto in reko Krko. Postregli so nam s pogačo in seveda s cvičkom. Sama sem bila deležna še posebnega preseneče-

nja, saj so me sprejeli med Rudolfove splavarje in mi podelili certifikat. Po prijetnem druženju na splavu smo pot nadaljevale do gostilne Mrak, kjer smo imele kosilo. Zadnji postanek našega potepanja po Dolenjski je bil na kmetiji Karlovček. Za dobrodošlico so nam ponudili polsuho Jernejevo penino iz žametne črnine in modre frankinje. Na kmetiji obdelujejo 25 ha vinogradov in 30 ha sadovnjakov, največ imajo jablan, od ostalih sadnih vrst pa še hruške, breske in češnje. V devetdesetih letih je

bila to mešana kmetija, 2006 so prevzeli nasade KZ Krka in pričeli so z obnovo. Letno pridelajo cca 150.000 litrov cvička. Sadje prodajajo sveže in predelano v izdelke, kot so sadni sokovi in suho sadje ter jabolčni čips. Po degustaciji vin in pogostitvi s suhomesnatimi izdelki smo se polne lepih vtisov z Dolenjske oprave proti domu.

Besedilo in slika: Milena Štolfa

Aktivne sežanske kmetice na trinajsti žetvi sivke na Brežcu

Čeprav za mnoge številka 13 pomeni nesrečno število, pa je bila letošnja že 13. žetev sivke v mali vasi Brežec nadvse uspešna. Sivko, ki so jo pred 14 leti v trikotniku pred vhom v vas, ki šteje 25 prebivalcev, posadili gojenci divjaškega oddelka socialno varstvenega zavoda, so domačini s srpi zelo hitro poželi 10. julija 2022. Pri žetvi in sami organizaciji prireditve so sodelovale tudi članice Društva kmetic sežanske regije, ki jih že več kot desetletje vodi predsednica Milena Štolfa, sicer zaposlena kot vodja Kmetijsko svetovalne službe Sežana, enote novogoriškega Kmetijsko gozdarskega zavoda.

Sama žetev ni samo gospodarsko pomembna, ampak pomeni tradicionalni dogodek, pravo druženje vaščanov in njihovih prijateljev. Kot vsa dosedanja leta sta srpe pridno vrteli pobudnici te odmevne in predvsem družabne akcije, 76-letna domačinka Milena Požrl, nepogrešljiva članica Društva kmetic sežanske občine, in Milena Štolfa, v imenu sežanskih kmetic se jim je pridružila tudi

Ljuba Štok iz Čebelarstva Bevc iz Povirja.

Kot povesta obe Mileni, se je pobuda za žetev sivke v Brežcu rodila po žetvi sivke pri Milku Noviču v Koprivi. Dobrodošlico so zbranim, med njimi sta bila tudi bivši divjaški župan Drago Božac in dolgoletni tajnik divjaške občine Iztok Felicijan, ponudile domače gospodinje s predsednico Vaške skupnosti Brežec-

-Gradišče Tanjo Gec.

Sledilo je prijetno druženje zbranih, ki so ob odhodu domov prejeli vrečko suhih cvetov sivke, ki jih bo še celo leto spominjala na žetev sivke v Brežcu.

Besedilo in slika: Olga Knez

Ocenjevanje vina Teran PTP – 50. Praznik terana in pršuta

Vinorodnem okolišu Kras raste danes 1,35 milijona trt refoška, iz katerega se trudi dobrih 750 Kraševcev pridelati vino Teran s priznanim tradicionalnim poimenovanjem. Da je to vino posebnost v vseh

pogledih – od tisočletne tradicije pridelovanja, izredno bogate temno rubinaste, že skoraj črne barve, cvetice, gostote in bogastva mineralov in antioksidantov, ni potrebno posebej poudarjati. Taka sorta

enotnega vinorodnega okoliša je redkost po svetu (trta refošk zajema 75 odstotkov vseh sort na Krasu, sledita malvazija s slabimi devetimi odstotki in vitovska grganja s petimi odstotki. Spodnji podatki pa kažejo tudi na veliko razdrobljenost in majhnost vinogradov in pridelovalcev. Razmere na trgu tudi vplivajo na zelo nizko obnovo vinogradov, ki v letih 2019–2021 obsegala skupno le 13 ha, v letih 2016–2018 pa 42 ha.

V zahvalo naravi Krasa, da omogoča pridelavo terana in pršuta, so Kraševci pred 50 leti začeli s praznikom, da sloves ponesejo tudi izven svojega območja.

Okoliš - vinograd	VR Površina vinograda	Število vinogradov	površina ha	Število pridelovalcev
KRAS	<= 0,1 ha	106	7,2	96
	0,101 - 0,5 ha	634	93,0	354
	0,501 - 1 ha	517	115,7	164
	1,001 - 2 ha	483	139,4	103
	2,001 - 5 ha	325	117,0	40
	> 5 ha	125	94,2	10
SKUPAJ		2190	566,5	767

VIR: MKGP – RPGV, januar 2022

V zadnjih 30 letih Društvo vinogradnikov in vinarjev organizira v okviru Praznika Terana in pršuta ocenjevanje vina teran. Letos je bilo zbranih 42 vzorcev (Upali smo na število 50.). Pogoji za udeležbo je bili: registriran vinogradnik vinar vinorodnega okoliša Kras, na voljo mora biti vsaj 300 litrov vina Teran PTP. Ocenjujejo se terani PTP, ki so v prodaji v dveh kategorijah: mlajši letniki 2021, 2020 in starejši letniki.

Ocenjevanje je potekalo v Sežani 19. julija 2022. Komisijo so sestavljali dr. Ivan Žežlina, Anka Rojc Polanec, Sanja Planinšek, Majda Brdnik in predsednica Tamara Rusjan. Pri izvedbi ocenjevanja je že tradicionalno sodeloval in pomagal predsednik društva David Štok, v pomoč pa

sta bila še Aleks Dariž in Ingrid Tragin.

Komisija je bila nadvse zadovoljna nad kakovostjo terana, zato so bile tudi ocene visoke v visoko kakovostnem razredu in v razredu izbrani teran. Kraški vinarji se zares potrudijo, da pridelajo najboljše, kar se da iztisniti iz zemlje in z znanjem predelajo in donegujejo teran. Razlike v rezultatih so bile zelo majhne. Naj naštejemo prvih deset.

Rezultati ocenjevanja : Teran PTP letnik 2021 in 2020

1. VINSKA KLET OREL
Avber 10
2. VINARSTVO REBULA
Brestovica pri Komnu 22

3. PETELIN - ROGELJA
Tomaj 18
4. TURISTIČNA KMETIJA ŠKERLJ
Tomaj 53
5. VINARSTVO STARC
Tomaj 88
6. VINAKRAS, z. o. o.
Sežana
7. KLET BORIS IN ALEN LISJAK
Dutovlje 31
7. VINA ŠKABAR
Ponikve 51
9. DOMAČIJA BOLE
Avber 32
9. PETELIN - DURCIK
Pliskovica 93
9. VEČERINA - RONČEL
Tomaj 69

TERAN PTP starejši letniki

1. VINAKRAS, z. o. o., SEŽANA
letnik 2018 (La Marie)
2. TURISTIČNA KMETIJA ŠKERLJ
Tomaj 53 - letnik 2018
3. KLET BORIS IN ALEN LISJAK
Dutovlje 31 - letnik 2017

Čestitke vsem, ki so se opogumili in dali vzorce za ocenjevanje. Kljub letošnjim izredno visokim temperaturam in vodnemu stresu želimo, da bo vreme prijaznejše in trgategv umirjena in dobra.

Besedilo: Majda Brdnik

Slika: arhiv KGZ Nova Gorica –KSS Sežana

Balinarski turnir BK Repentabor

Balinarski klub Repentabor, ki že od leta 1980 organizira tradicionalne balinarske turnirje z mednarodno udeležbo, je bil aktiven v pomladnem in še posebej v poletnem času. Po dveh le-

tih premora so na domače dvostezno balinišče v Dolu pri Vogljah 4. junija 2022 zopet stopili balinarji desetih balinarskih klubov, med njimi tudi iz sosednjega zamejstva. Vse zbrane je

pred pričetkom mednarodnega balinarskega turnirja pozdravil predsednik domačega BK Drago Šuligoj, pravila in razpored tekem pa je predstavil sodnik Edo Guštin. Ekipe so igrale tudi na balinišču v Pliskovici. Polfinalne tekme pa so se odvijale v Dolu.

Zmagala je ekipa Brinj iz Povirja pred domačo ekipo Repentabra, tretje mesto je osvojila Pliskovica pred Goliščem. Vsi so prejeli pokale, ki jih je v prisotnosti predsednika Šuligoja podelil sežanski župan David Škabar. Škabar je čestital za dosežene uspehe in pohvalil sicer maloštevilno moštvo domačih balinarjev, ki pa so zelo aktivni, s svojimi rezultati in uspehi v svetovnem merilu pa izstopajo njihovi mladi člani.

Turnir so na letos asfaltiranem balinišču izpeljali v sodelovanju z donatorji, ki se jim zahvaljujejo za pomoč.

Besedilo: Olga Knez

Slika: Ljubo Sever

Srečanje markacistov Planinskih društev MDO Primorske

V soboto, 4. junija 2022, smo se na vsakoletnem rednem srečanju markaci-

stov planinskih društev MDO Primorske v lepem, sončnem in celo prevročem

dnevu družili na območju planinskega društva Sežana in ob tej priložnosti očistili in uredili dve dostopni planinski poti na Kokoš. Sicer je srečanje organizirano vsako leto na območju drugega planinskega društva in je poleg osnovnega namena druženja markacistov namenjeno še pomoči urejanja katere od planinskih poti gostujočega planinskega društva. Srečanja, ki ga je vodil inštruktor PZS in Vodja MO PD Sežana Albin Žnidarčič, se je udeležilo šestnajst markacistov iz šestih planinskih društev. Prijetno druženje pa smo zaključili v gostilni Pri Dragici v Sežani.

Besedilo in slika:
Planinsko društvo Sežana

Četrty tek po kraških klancih

Vroče poletje ... 19. junij 2022 in dan za četrti tek po kraških klancih. V zgodnjih jutranjih urah smo se člani društva ter prijatelji začeli zbirati, da pripravimo še zadnje malenkosti pred prireditvijo. Napetost je kot vedno naraščala, a letos smo bili že izkušeni in skrbi so bile popolnoma odveč.

Ko so se začeli zbirati otroci ter odrasli tekači, se je začelo zares. Nekaterim članom so bile naloge že vnaprej dodeljene, nekateri pa so se vključevali sproti, kjer je bilo potrebno. Medtem so na prizorišče prispeli tudi podjetje Nattura, ki se ukvarja z izboljšanjem kakovosti vode, Društvo za zdravje srca in ožilja z meritvami sladkorja v krvi ter krvnega pritiska in domačinka, izkušena svetovalka Naturopatskega centra Anivita. Vsak je postavil svojo stojnico in udeleženci teka so se lahko udeležili njihovih predstavitev in preizkušali njihove storitve.

Ob 9.30 se je začel tek na 400 metrov

za predšolske otroke ter otroke do 5. razreda osnovne šole. Pred tem so se v družbi Poskokca iz Sežane malo ogreli. V cilju je vsak od 32 mladih tekačev prejel svoj pokal, pred tem pa ob prijavi vrečko z okusnimi dobrotami ter posodami za pijačo. Nato so po želji sodelovali z društvom Poskokec, kjer so člani poskrbeli za varstvo in zabavo.

46 odraslih tekačev se je na devetkilometrsko progo podalo ob 10. uri. Na poti pod žgočim soncem jih je nekoliko osvežila voda, nekatere kokakola, nekateri pa so si privoščili sadje ali sladkorno kocko. Kljub vročini so se odlično odrezali. Najhitrejši v cilju je bil Matej Jurančič s časom 0:35:39:78, med ženskami pa Klara Močnik s časom 0:40:20:43. Tekač sta na kolesu spremljala Dejan Gašperšič in Žan Lindič. Na cilju so vsi prejeli spominsko medaljo.

Sledila sta počitek ter malica. Nekateri so si postregli s sadjem in pecivom,

drugi pa z golažem s polento. Medtem je ekipa pripravila rezultate in sledila je razglasitev in podelitev nagrad.

Tudi letos so bile nagrade zanimive. Pokale so prejele ženske in moški v skupini absolutno. Vsi so dobili tudi spominek na naš tek, ki je ročno delo, medalje pa so dobili uvrščeni po kategorijah, prav tako posebej moški in ženske.

Nagrado, teran, pršut in salamo, je kot najštevilčnejše društvo na teku prejelo društvo Kraški tekači. Glavno nagrado je poklonilo podjetje Kras pohištvo Sežana, in sicer bon za nakup vzmetnice v vrednosti 500 EUR. Izžrebali smo najkjučnega tekača, ki je bil nagrade seveda zelo vesel.

Bon za storitev je poklonila naturopatinja iz Naturopatskega centra Anivita.

Za domač brkinski jabolčni kis smo izžrebali kar 10 tekačev. Poklonila ga je kmetija Šiškovič.

Prvič pa smo podelili mini nagrado najbolj 'zrelima' tekmovalcema, in sicer ročni izdelek z na kamen narisanim logotipom Tek po kraških klancih Dunje Čebren.

Ekipa ŠRD Kras je izžrebanim tekačem podelila tudi pet majic z napisom Tek po kraških klancih. Pri žrebu so pomagali najmlajši tekači.

Pred slovesom smo analizirali še potek dneva, opisali svoja doživljanja, misli in vtise nekaterih tekmovalcev ter odšli domov z nasmehom in zadovoljstvom. Želja po še pa nas že pelje k petemu teku po kraških klancih ...

Besedilo in slika: Tadeja Lovas

TK Sežana ob 30. obletnici posodablja organizacijo tekem

Člani Tenis kluba Sežana so ob 30. obletnici obstoja in delovanja kluba v soboto, 11. junija, v Škibinih, v neposredni bližini Lipice, organizirali tradicionalni teniški turnir. Dogodka so se udeležili tekmovalci in ljubitelji tenisa iz Slovenije ter Italije. Večina tekmovalcev se zaradi enkratnega kraškega ambience, podnebja in tradicije vedno znova vrača na omenjeni teniški turnir, ki ga je v letošnjem letu z odličnim glasbenim izborom še dodatno obogatila Kraška pihalna godba. Zmagovalci glavnega turnirja so bili: Zorko Zlatoper, Peter Kos in Igor Ipavic. Zmagovalci tolažilnega turnirja so bili: Mark Križman, Jurij Šav in Marko Rebec. Turnir sta kot sponzorja podprla podjetji Conad iz Opčin in Befine-Pro, d. o. o. iz Sežane. Ob tem so obiskovalci turnirja lahko spoznali najsodobnejše digitalne pristope pri organizaciji športnih tekmovanj. TK Sežana se pri organizaciji teniških dogodkov že tretjo sezono povezuje z lokalnim podjetjem Befine-Pro, d. o. o. iz Sežane, ki razvija digitalno platformo Challenger. Gre za globalno platformo in ekipo, ki je ravno dan pred izvedbo teniškega turnirja s strani Primorske gospodarske zbornice prejela bronasto priznanje za najinovacijo Obalno-kraške regije.

Darjo Humar, predsednik TK Sežana, je povedal: »V Tenis klubu Sežana smo zelo ponosni na svojo tradicijo. Vedno smo bili odprti za nove ideje in razvoj. Navdušeni smo nad zmožnostmi digitalne platforme Challenger, ki resnično

poenostavi ogromno dela pri organizaciji in izvedbi tekmovanja, kot je teniški turnir ali piramida.« Digitalna platforma Challenger organizatorje razbremeni ročnega beleženja rezultatov in omogoča samodejno vodenje tekmovanj, tudi na mobilnem telefonu. Na enem mestu zagotavlja: večjezično podporo, rezervacijo igralnih površin, neposredni avdio-video prenos in oglaševalski prostor za sponzorje. Manjši lokalni, amaterski športni klubi z njo pridobijo hitro in cenovno ugodno postavitev spletne strani. Z njeno uporabo si pri organizaciji tekmovanj in vodenju kluba lahko pomagajo tudi manjši nogometni, balinarski, košarkarski, odbojcarski, kriket klubi ali gasilska društva. Teniški turnir v Škibinih smo podprli tudi zato, da lahko udeleženci spoznajo enostavne pristope za izboljšanje učinkovitosti izvedbe tekmovanj in dosežejo povečanje članstva ali večjo udeležbo, kar

si želi vsak prireditelj tekmovanja. Ekipa Challenger se že od samega začetka razvoja aplikacije povezuje s TK Sežana in v projekt vključuje tako starejšo kot tudi mlajšo generacijo z namenom, da bo aplikacija enostavna in prijazna vsem starostnim skupinam. Pri razvoju trženjskega modela se povezuje z Inkubatorjem Sežana ter s partnerskim podjetjem Salviol, ki ima dolgoletne mednarodne izkušnje pri razvoju informacijskih rešitev v oblaku.

Ekipa Challenger se zahvaljuje TK Sežana in vsem udeležencem za sodelovanje pri organizaciji turnirja. Ostale lokalne klube in društva s Krasa ter okolice vljudno vabimo k preizkusu aplikacije. Veseli bomo novih uporabniških izkušenj.

Besedilo: Tina Jančigaj Ausec

Sliki: Tjaša Brajdih

Najboljši FITNES v mestu

FITNES PLANET, BOJAN PIRJEVEC, s. p.,
www.fitnes-planet.com , 041 754 737

Raziskave, opravljene za NIJZ so pokazale tudi do 50% upad fizične aktivnosti prebivalcev republike Slovenije med pandemijo COVID - 19. Negativne posledice se odražajo tako na fizičnem kot na psihičnem zdravju. Raziskovalci so ugotovili povečanje telesne teže na račun mastnega tkiva, poslabšanje gibalnih sposobnosti, zmanjšanje telesne moči in vzdržljivosti, povečanje bolečin v sklepih ...

Redna telesna aktivnosti je ena izmed najboljših naložb v lastno zdravje: zniža raven glukoze v krvi, zmanjša tveganja za nastanek srčno-žilnih obolenj, pomaga pri vzdrževanju zdrave telesne teže, vpliva na povečanje mišične mase in zmanjšanje telesne maščobe, prispeva k boljšemu splošnemu počutju in večji produktivnosti.

Fitness Planet se nahaja v središču Sežane, v trgovskem centru Karsika. Je največji in najbolj opremljen fitness v Sežani in širši okolici. Odprt vse dni v letu, tudi ob sobotah, nedeljah in praznikih. V FITNES PLANETU deluje več odličnih trenerjev, ki se redno izobražujejo in jim je na prvem mestu zdravje in dobro počutje strank!!!

POKLIČITE KATEREGA OD NAŠIH TRENERJEV IN SE DOGOVORITE ZA VADBO!

Posebno ponudbo je za jesen pripravila trenerka **SABINA PIRJEVEC**, profesionalna osebna trenerka z licenco Fitnes Zveze Slovenije

Izkušena osebna trenerka, ki se kljub opravljenemu izobraževanju, pridobitvi licence za inštruktorja fitnesa in večletnemu praktičnemu delu s strankami še vedno redno izobražuje in pridobiva znanja, ki ji omogočijo, da strankam ponudi najvišjo kakovost storitve. Odklikuje se po **odpravljanju bolečin** v vratu, ramenih, hrbtnem delu, kolkih, kolnih in gležnjih.

Za svoje stranke želi, da živijo polno življenje brez bolečin in zakrčenosti.

Ponuja vam brezplačni posvet in poskusni trening.

SABINO pokličite na 00386 41 973 550 in se dogovorite za **termin brezplačnega posveta** in **treninga**.

ALEŠ SUHADOLNIK

Mag. kineziologije, strokovni sodelavec na Fakulteti za vede o zdravju, Triatlonski zvezi Slovenije in Olimpijskem komiteju Slovenije.

MARJETKA ŠIBELJA

dipl. dietetik, NCSF/AFP osebna trenerka,
031 371 611 Marjetka, **041 718 165** Aleš.

ALJAŽ MILIČ

Profesionalni osebni trener z licenco Fitnes Zveze Slovenije

Pokličite Aljaža na **00386 70 549 466** da se dogovorimo za termin.

GINA LAZAREVIČ in FIT PRO

Profesionalna trenerka in prehranska svetovalka FZS s svojo ekipo

FIT PRO-Fitness Professionals
Za termin pokličite na **00386 51 625 391**

FITNES PLANET
je odprt vse dni v letu.
Tudi ob SOBOTAH, NEDELJAH in PRAZNIKIH.

Nova Poskokčeva sezona

Čeprav smo pred kratkim šele zaključili s Poskokčevo sezono, je nova Poskokčeva sezona skoraj že tu. Čas hitro beži, kajne?

Poletne počitnice so čas, ko si Poskokec in njegovi vaditelji lahko odpočijejo in napolnijo baterije. Se pa tudi že med poletnimi počitnicami začnemo zagnano pripravljati na nove izzive za prihajajočo sezono. Namreč, kmalu zatem, ko bodo otroci ponovno zakorakali v vrtčevske igralnice in v šolo, se bo začel program Gibalna abeceda, s katerim bomo skočili v Poskokčevo sezono. Na urah Gibalne abecede otroci z gibanjem in igro razvijajo socialne veščine in krepijo telesne sposobnosti. Otrokom predstavimo različne športe, učijo

se biti del ekipe in sodelovanja.

V zgodni jeseni pa bomo tudi zaplavali na tečaju plavanja. S Poskokčevimi vaditelji se bomo skozi igro naučili lebdenja na vodi, pravilnega vdihovanja in izdihovanja zraka ter osnove tehnike plavanja. Nekoliko starejši, ki so že sedli v šolske klopi, pa bodo lahko nadgrajevali svoje spretnosti tudi v Športni šoli. Šolarji se bodo na programu srečali z atletskimi in gimnastičnimi elementi, spoznali bodo značilnosti številnih športov in pravila iger ter igre 'fair-play'. Ob tem pa seveda ne bo manjkalo sprostitev in druženja.

Vsekakor pa ne bomo pozabili tudi na najmlajše. Zanje imamo prav poseben program Otroci + starši = super zabava!

Otroci bodo s pomočjo staršev razvijali temeljna področja otrokovega razvoja in izvajali naloge, ki jih brez pomoči svojih staršev ne zmorejo. Otroci bodo skozi igro razvijali svoje gibalne sposobnosti in se srečevali z novimi oblikami gibanja.

Tako, pred nami je pestra Poskokčeva sezona. Poskokčevi vaditelji smo pripravljani in komaj čakamo, da se bomo lahko spet družili in gibalno skupaj z otroki. Več informacij na www.poskokec.si.

Poskokčev pozdrav!

Besedilo: Anna Jedrejčič

Sliki: arhiv ŠD Poskokec

Vabilo na dvajseti tek na Tabor

Kraški tekači se pripravljajo na organizacijo jubilejnega dogodka društva, to je dvajseti Tek na Tabor, ki ga vsako leto izpeljejo ob praznovanju občinskega praznika v Sežani. Letos bo v soboto, 27. avgusta 2022, prireditve pa bo na Lipo-

vem listu v Sežani. Organizatorji bodo na prizorišču že od 8. ure, ko bodo začeli zbirati prijave in bodo izvajali še zadnje priprave za začetek teka in pohoda z začetkom ob 10. uri.

Prireditve zadnji dve leti ni bilo zaradi

ukrepov koronskega virusa, zato si organizatorji želijo, da se letošnjega teka udeleži čim več rekreativcev. V ta namen bodo pripravili nekaj presenečenj in drugačnih nagrad. Tek (pohoda) se bodo kot vedno udeležili tudi člani društva Sožitje, ki bodo s svojimi spremljevalci popestrili prireditev.

Za uspešno organizacijo in izvedbo 20. teka vodstvo društva pričakuje tudi enako sodelovanje z Občino Sežana in Zavodom za šport kot v preteklih letih ter pomoč sponzorjev.

Vse informacije o prireditvi bodo pravočasno objavljene na njihovi spletni strani.

Za druge informacije pa lahko pokličete na številko 040 363 402 (Bogdan Filipovič – predsednik društva) ali kontaktirate Darjo Verbič (Sožitje) po e-pošti darja.verb@gmail.com.

Besedilo: Silvo Nemanič

Slika: Benjamin Skok

Društvo Šola zdravja vas vabi na gibalno veselico ... tudi v Sežani

Ljudje si običajno naredimo zabavo v večernih urah. Lahko se odločimo in gremo na potep po mestu ali pa jo mahnamo na kakšno skupno veselico. Ampak vse to se dogaja šele zvečer!

Šola zdravja organizira skupne veselice že zjutraj in to povsod po Sloveniji. Veselice se začnejo že ob 7.30 ali ob 8. uri. Najprej preverite na tej povezavi <https://solazdravja.com/skupine-pob-obicinah/>, kdaj se pri vas začnejo, da ne bi česa zamudili, saj se na teh veselicah dogajajo pomembne reči. Tam se vsako jutro zahvalijo novemu dnevu. Prvih 30 minut se gibajo in plešejo po metodi 1000 gibov. Glasbo ustvarja orkester

'Narava bend', v katerem igrajo psi, mačke, ptiči, žabe, kokoši in še marsikdo, ki se znajde v bližini lokacije ene od številnih veselic na prostem. Kdaj pa kdaj zvoke popestrijo veter, dež in grmenje. Nič hudega, saj se v bližini vedno najdejo kakšne strehice, pod katere se malo bolj stisnemo, kot se za veselico navsezadnje tudi spodobi. Tisti, ki redno hodijo na veselice Šole zdravja, radi poudarijo, da se na njih z veseljem oglasijo, saj se tam obenem gibajo in družijo, kar pa zelo dobro vpliva tako na fizično kot tudi psihično zdravje. Dobre besede o gibalnih veselicah so prišle tudi do Ministrstva za zdravje, ki jih zdaj podpira že

osmo leto. Torej, recept za ohranjanje in krepitev našega zdravja je enostaven, čim več gibanja in čim več druženja. Letos se je tej podpori pridružila še Fundacija za šport.

Pridružite se tudi vi! Čim več ljudi se zbere, bolj bo veselo. Če na vasi, v kraju ali naselju, kjer živite, še nimate takšne veselice, se oglasite na naslov Šole zdravja info@solazdravja.si, kjer se bodo potrudili, da tudi pri vas čim prej organizirajo vsakodnevno jutranjo gibalno veselico. Pa na zdravje!

Neda Galijaš

Nagrada za Zapise spomina

Svet Evrope in Evropska komisija vsako leto podeljujeta nagrade v okviru pobude Zgodbe dni evropske kulturne dediščine, s katerimi podpirata prizadevanja za ohranjanje dediščine v lokalnih skupnostih Evrope. Letos smo med enajstimi nagrajenci, ki prihajajo iz celotne Evrope, tudi mi – Zavod Dobra pot!

Namen pobude je podpreti in spodbuditi evropsko razsežnost prizadevanj na področju kulturne dediščine. Na razpis smo se letos prijavili prvič, in sicer z zgodbo o razvoju aplikacije Zapisi spomina in aktivnostih, ki jo spremljajo. Aplikacija je namenjena beleženju spominov starejših, torej digitalizaciji živega ustnega izročila.

Postopek izbora najboljših zgodb o delovanju na področju dediščine se je odvijal vse od januarja, potekal je dvestopenjsko. V prvem krogu se je za nagrado potegovalo več kot 70 prijaviteljev iz kar 27 evropskih držav, izmed katerih je v ožji krog prišlo 20 kandidatov. Po navedbah Sveta Evrope je bila kakovost prijavljenih projektov letos izjemno visoka, konkurenca med projekti pa zelo tesna. V drugem krogu je tako komisija izbrala enajst najboljših zgodb oz. prijaviteljev, ki so z dodelitvijo nagrade upravičeni tudi do 10.000,00 EUR nepovratnih sredstev. Slovenija je bila letos izjemno uspešna, saj so med dobitniki nagrade kar trije slovenski prijavitelji, poleg Zavoda Dobra pot še društvo Rajzefiber iz Maribora in Rokodelski center DUO Škofja Loka.

Nagrajeno aplikacijo Zapisi spomina je Zavod Dobra pot razvil spomladi leta 2021, ob podpori strokovnjakov iz

Parka Škocjanske jame in Slovenskega etnografskega muzeja. Namen projekta Zapisi spomina je s pomočjo razvite aplikacije krepiti vključenost starejših v družbo in opozoriti na dragocenost spominov, izkušenj in vedenj starejših. Po drugi strani pa je bila aplikacija razvita tudi z namenom, da dediščini damo novo mesto v današnji digitalni dobi in tako povežemo preteklost in sedanost.

Aplikacija je brezplačna za uporabo, v njej lahko svoje spomine ali pričevanja starejših objavi vsak, in sicer v obliki besedil, videoposnetkov ali zvočnih posnetkov. Omogoča, da se pripovedi o preteklosti trajno shranijo v digitalni obliki. Z objavljanjem v njej tako poskrbimo, da zgodbe naših dedkov in babic ne gredo v pozabo.

Poleg tega smo letos marca v Zavodu Dobra pot premierno izvedli tudi Vseslovensko akcijo zapisovanja spominov,

v kateri je sodelovalo več kot 100 pričevalcev in zapisovalcev iz desetih slovenskih regij, med njimi številne šole, društva, organizacije in posamezniki. S pobudo nameravamo nadaljevati tudi v prihodnjem letu.

Nagrada nam pomeni priznanje za naša prizadevanja na področju promocije in ohranjanja dediščine ter predvsem uporabe dediščine za povezovanje skupnosti. Na krilih tega priznanja bomo zgodbo o zapisih spomina še toliko lažje nadaljevali in razvijali, finančni del nagrade pa bomo vložili v nadgradnjo aplikacije, da bo ta na voljo še širšemu krogu uporabnikov.

Zavod Dobra pot

Zeliščarski maraton na Pepinem vrtu

V prijetnem okolju Pepinega kraškega vrta na Bunčetovi domačiji v Dutovljah se je v soboto, 4. junija 2022, odvijal niz zeliščarskih delavnic, predavanje o kukavičevkah na suhih kraških travnikih in delavnica spletnja vencev iz travniških cvetlic. Temu bi lahko rekli pravi zeliščarsko-botanični maraton.

Na prvi delavnici, ki se je odvijala v senci kraškega vrta, smo spoznavali in okušali nepogrešljiva zdravilna zelišča iz domačega zeliščnega vrta. Vsestranskost kamilice, nežno delovanje melise, poživljajoča poprova meta, pozabljena deljenolistna srčnica, nobelovski sladki pelin, praktičen beli vratič in balzamina so nas popeljali v preteklost, ko se je znanje o uporabi zdravilnih rastlin še razvijalo in so bile te rastline včasih edina pomoč pri lajšanju težav. Dotaknili smo se tudi zgodovine uporabe zelišč in prvih pisnih zapisov o delovanju teh čudodelnih rastlin. Zdravilstvo je bilo nekdaj tesno povezano z ljudskim izročilom. Znanje je bilo skrbno varovano in se je prenašalo iz roda v rod. Danes je to znanje preverjeno v mnogih fitofarmaceutskih raziskavah, ki potrjujejo varno uporabo zelišč iz tradicionalne ljudske rabe.

Sledil je kratek sprehod po vasi, občudovali smo skrbno urejene domače vrtove, na katerih ne manjka zdravilnih zeli. Našo zbirko zelišč z vrtoev smo dopolnili še z zdravilnimi rastlinami na travniku, kot so materina dušica, ozkolistni in širokolistni trpotec, navadni pelin, vsepovsod pa nas je spremljal vedno bolj cenjeni regat.

Po kratkem odmoru smo nadaljeva-

li v prijetni delovni vneti z delavnico spletnja venčkov iz travniških rastlin. Vonj cvetic nas je prestavil na travnike in med zgodbe o povezanosti rastlin z vsakdanjim življenjem naših prednikov.

Pestrost suhih kraških travnikov smo poudarili tudi na predavanju o divje rastočih orhidejah ali kukavičevkah, ki nas vsako pomlad razveseljujejo ob pogledu na travnike s pisano barvno in vrstno paleto. Spoznali smo, kako pomembno je ohranjanje biotske pestrosti in kako vztrajni moramo biti pri tem.

Četrta delavnica nas je popeljala v svet vonjav in okusov zdravilnih čajnih mešanic. V pripravi so se preizkusili tudi udeleženci sami. Izmenjali smo si veliko izkušenj, kako je treba nabirati zelišča in upoštevati bonton o nabiranju rastlin, kako sušiti, kako mešati zeli med sabo, da izpopolnimo okus in delovanje čaja. Ob obilici vprašanj smo razjasnili vse dileme o uporabi zelišč.

Zadovoljni smo, da smo lahko predali znanje tradicionalne uporabe zdravilnih zelišč udeležencem delavnic in da smo ob spoznavanju rastlinskega sveta utrdili ljudsko izročilo, ki temelji na znanju o naravi.

Hvala vsem udeležencem delavnic za sodelovanje in izmenjavo izkušenj, še posebej tistim, ki so vztrajali na vseh delavnicah. Zatrdili so, da bodo nova spoznanja uporabili tudi v vsakdanjem življenju, tako kot pravi pregovor: Če pride kdaj zapreka, v naravi išči leka.

Delavnice so bile izvedene v okviru sodelovanja na prireditvi Dnevi vrtov Krasa.

Besedilo in slika: Zavod Dobra pot

Obetavna gobarska jesen

Sežansko gobarsko društvo, ki se 75 člani bliža polstoletnemu delovanju in v svojih vrstah združuje ljubitelje narave s Krasa in Brkinov kot tudi iz sosednje Italije, je lansko leto zaključilo razmeram primerno. Kot ugotavlja dolgoletna predsednica društva Ljubica Tavčar Bandelj, žal vseh načrtovanih aktivnosti niso izvedli. Niso organizirali razstave svežih gob, saj je prav izobraževanje članstva in širšega prebivalstva ena izmed osnovnih nalog društva. Na razstavi svežih gob, ki so jo organizirali v okviru jesenske edicije Festivala kraške gmajne, so v Matavunu v Parku Škocjanske jame postavili zelo skromno (zaradi

vremenskih razmer) razstavo z le 16 vrstami gob. A nadajo se, da bo letošnje leto ugodnejše.

Tako so na zboru članov, ki so ga izvedli 16. junija 2022 v gostilni Ukmar v Dutovljah, sklenili, da se julija odpravijo na strokovno ekskurzijo na Pokljuko nabirat poletne gobe, ob prazniku jabolk pa gredo v goste h GD Podsreda, kjer se bodo sprehodili še po učni poti. S stojnico in razstavo bodo tudi letos obogatili sežanski občinski praznik (konec avgusta), 200-letnico pivovarstva na Senožeškem 16. in 17. septembra ter Oktoberfešt v Praprotnu v oktobru. S Slovenskim kulturnim društvom Vigred

namreč uspešno sodelujejo že vrsto let prav na omenjenem prazniku v Praprotnu, kjer potekajo številni dogodki po organiziranem in dobro obiskanem pohodu s startom v Tubljah pri Komnu. V Dutovljah bodo postavili razstavo svežih gob in pripravili gobarske kulinarčne dobrote za obiskovalce. Še zlasti so razstave namenjene mladim, ki se tudi na ta način izobražujejo. Izkušeni gobarji prenašajo svoje znanje na osnovnošolsko mladino in srednješolce. Poučujejo jih o pravilnem nabiranju gob, varovanju in ohranjanju narave, mikroflore in biotske raznolikosti kot naravnega ravnovesja. Seznanijo jih z zakoni

in predpisi ter kodeksom gobarskega društva. Na srečanju v Brtonigli so bili že večkrat nagrajeni za najlepšo košarico ali največjo gobo, zato nameravajo tudi letos obiskati svoje gobarske prijatelje v sosednji Hrvaški. V decembru pa bodo organizirali še prednovoletno srečanje članov, saj so tovrstno druženje v zadnjih dobrih dveh letih pogrešali. Še naprej bodo nadaljevali uspešno sodelovanje z Mikološko zvezo Slovenije, še zlasti pri izdelavi popisa gob, še posebej zaščiteneh.

Pripravljali pa se bodo na praznovanje 50-letnice delovanja društva, ki predstavlja pomemben člen naše družbe. Članarina pa za letošnje leto ostaja enaka, znaša 15 EUR.

Besedilo in slika: Olga Knez

Turizem v jami Vilenica skozi čas

Kraško podzemlje je skrivnostno. Je prostor, kjer vladata tišina in tema, tam je svet drugačen od zunanjega, vsakdanjega. In na Krasu so jame vsepovsod okrog nas. Z njimi živimo, jih obiskujemo in raziskujemo. Tako je bilo v preteklosti in tako je še danes – le namen njihove uporabe se skozi čas spreminja.

V Sloveniji je danes registriranih preko 14.000 jam. Med njimi so jame, ki so dolge več kilometrov, težko dostopna brezna pa tudi manjši priročni spodmoli. Od tega je 21 jam prilagojenih in odprtih za turistični obisk.

Jama Vilenica je najstarejša turistična jama v Evropi, torej tudi v Sloveniji. V turistične namene je bila odprta že v 17. stoletju (leta 1633), ko so njeni upravljalci za ogled pobirali vstopnino. Od takrat so v jami urejali poti, klesali in

gradili stopnice, kasneje vzpostavljali električno razsvetljavo. V 18. stoletju je Vilenica veljala za podzemeljsko lepotico, bila je slavnjejša od danes svetovno znane Postojnske jame. To se je spremenilo v 19. stoletju, ko je obisk jame zaradi različnih dejavnikov – spremembe v prometni povezavi, odkritje novih delov bližnjih jam, težave pri upravljanju – začel upadati in jama je izgubila svoj nekdanji sloves.

Leta 1962 je Jamarsko društvo Sežana sprejelo pomembno odločitev, da prevzame upravljanje jame Vilenice in postavi nove temelje turističnemu obiskovanju. Pričelo se je trdo delo. Potrebno je bilo popraviti razpadajočo infrastrukturo – očistiti in utrditi poti ter jih na izpostavljenih mestih zavarovati, nadomestiti manjkajoče stopnice, po-

sodobiti električno razsvetljavo. Čeprav jamarsko društvo za to ni imelo potrebnih sredstev, so se dela lotili na udarniški način. Jamarji so delo opravljali prostovoljno, v izmenah, kolikor jim je to dopuščal čas. Pri obnovi so pomagali tudi člani drugih jamarskih klubov ter mladinci tovarne Iskra in mladinci iz Lokve in Sežane. S skupnimi močmi so jama uspešno uredili in jo za ponovni turistični obisk odprli naslednje leto, s proslavo 19. maja 1963.

V letih, ki so sledila, se je delo nadaljevalo. V letu 1975 je bila zaključena gradnja jamarskega doma, ki stoji na travniku pred vhodom v jama in je nadomestil leseno barako, ki je do takrat služila za shranjevanje agregata za električno razsvetljavo jame. Leta 1993 mu je bila dodana še nadstrešnica. Dodelana je bila osvetlitev jame, ki je sedaj urejena sektorsko, kar pomeni, da jama med obiskom ni osvetljena v celoti, temveč le po delih. Urejena so bila parkirišča, postavljene informativne table, jamarski dom je dobil vodo in elektriko. Najnovejša pridobitev je zbirka fosilov, ki jih je zbiral zaslužni član JDS Viktor Saksida in je na ogled v nadstrešnici jamarskega doma. Poleg vzdrževalnih del društvo skrbi za organizacijo obiska in vodniške službe, izdelavo promocijskega gradiva, promocijo jame na spletni strani in družbenih omrežjih. Dela je vsekakor veliko in večina temelji na prostovoljstvu in dobri volji jamarjev.

Prizadevanja za razvoj turističnega potenciala jame Vilenice so se torej začela že pred stoletji. Pred 60 leti, ko

Delovna akcija na vhodu v jama (Slika: Danilo Godnič, arhiv JDS).

Popravilo turistične infrastrukture v jami (Slika: Jože Gustinčič, arhiv JDS).

je upravljanje jame prevzelo Jamarsko društvo Sežana, jo je rešilo pred nadaljnjim propadanjem in obudilo turistič-

no zanimanje zanjo. S tem nadaljuje mo tudi danes. V želji, da bi jama ostala priljubljena izletniška točka, tako do-

mačinov kot tudi tujih gostov, skrbimo, da poleg vodenih ogledov podzemlja v jami organiziramo tudi priložnostne dogodke ter gradimo na povezovanju z drugimi društvi, ustanovami in posamezniki. Pomembnejša prireditev, ki se vsako leto jeseni, z začetkom v letu 1986, odvije v Plesni dvorani jame, je podelitev mednarodne literarne nagrade Vilenica, ki jo organizira Društvo slovenskih pisateljev v sodelovanju z Jamarskim društvom Sežana. In prav jamarji s svojim prostovoljnim delom skrbimo, da Vilenica počasi pridobiva svoj nekdanji sloves. Vsakdo, ki obišče jamo v spremstvu srčnih vodnikov, je navdušen. Velika zahvala gre torej vsem vodnikom in članom društva, ki skrbimo za jamo, kot tudi vsem obiskovalcem, ki našemu trudu dajete dodaten pomen.

Besedilo: Špela Prunk

Čiščenje pasjih iztrebkov

V Sežani zadnje mesece opažamo večjo onesnaženost poti in zelenic z nepobranimi pasjimi iztrebki. Problematika je še posebej pereča v bližini Vrtca Sežana – Enota Lehte, kjer svoj trud za čisto okolje vlagajo Vrtec Sežana, Komunala Sežana, d. d., medtem ko za opozorila nevestnih lastnikov psov skrbi Medobčinski inšpektorat in redarstvo (MIR).

V mestu je postavljenih 20 košev za pasje iztrebke, zadnje tri postavitve maja letos so bile na območju 'novega naselja', v bližini Vrtca Sežana. Žal ugo-

tavljamo, da posamezni lastniki psov iztrebkov še vedno ne odlagajo vanje.

Po Odloku o javnem redu in miru v Občini Sežana je med drugim obveznost skrbnikov živali, da za njimi počistijo iztrebke. S seboj so dolžni imeti ustrezen čistilni pribor za pobiranje iztrebkov in ga ob pozivu pokazati pristojnemu organu, prav tako so dolžni iztrebke živali odložiti v smetnjake za živalske iztrebke, če pa le-teh na določenem območju ni, pa jih zaviti v ustrezno vrečko in odložiti v smetnjak za komu-

nalne odpadke. Nadzor nad izvajanjem določb tega odloka izvaja MIR.

Vse tako kaže, da prijazno pozivanje nevestnih lastnikov psov k odgovornemu ravnanju ne zaleže in bo potrebno pristopiti k ukrepanju. Po Odloku se z globo 80 EUR kaznuje fizična oseba (z globo 500 EUR pravna oseba), ki ravna v nasprotju z določbami o obveznostih skrbnikov živali.

Besedilo in slika: Občinska uprava

Kosovelov dom Sežana vpisuje abonmaja za sezono 2022/23

Pred durmi je abonmajska sezona 2022/23 in v domačem poštnem nabiralniku vas je pred nekaj dnevi pričakala nova abonmajska knjižica Kosovelovega doma Sežana – za sezono 2022/23 razpisujemo Gledališki abonma in Glasbeno-plesni abonma.

Tudi letos smo za dosedanje abonente pripravili predvpis. Vsi, ki ste že naši abonenti in si želite svoj sedež zagotoviti na mestu kot doslej, lahko to storite v času predpisa, ki bo potekal od vključno ponedeljka, 29. avgusta, do vključno ponedeljka, 12. septembra 2022.

Od vključno torka, 13., do vključno četrta, 29. septembra 2022, pa bo potekal vpis tudi za nove abonente.

Urnik blagajne za vpis abonmajev:

Za predpis in vpis abonmajev bo naša blagajna odprta od vključno po-

nedeljka, 29. avgusta, do vključno četrta, 29. septembra 2022, po naslednjem urniku:

- od ponedeljka do petka od 10. do 12. in od 15. do 17. ure, in
- uro pred prireditvami, za katere se izdajajo vstopnice.

Telefonska številka blagajne: 05 731 20 12.
Preostale informacije najdete v

abonmajski knjižici, kjer boste izvedeli več tudi o nekaterih naših izvenabonmajskih programih, in na spletni strani www.kosovelovdom.si.

Znova se veselimo prijetnega druženja z vami v naših dvoranah.

Besedilo in slika:
Kosovelov dom Sežana

KRASINVEST d.o.o. SEŽANA

Partizanska cesta 30, 6210 Sežana

info@krasinvest.si, www.krasinvest.si

tel. 386 (0)5 7313 180, fax. 386 (0)5 7313 181

- projektiranje
- inženiring
- nadzori
- geodetske storitve
- ocenjevanje vrednosti nepremičnin

37.
vilenica
mednarodni literarni festival
international literary festival

Kako daleč je
dom?
How far away is
home?

6. - 11. 9. 2022
www.vilenica.si

Glasbeni abonma: Jesenske serenade na Krasu in v Brkinih

JSKD OI Sežana v sodelovanju z Glasbeno mladino Ljubljansko razpisuje glasbeni abonma Jesenske serenade na Krasu in v Brkinih za vse ljubitelje odlične glasbe in izbrane poezije. Vabimo vas, da si s prevzemom brezplačne abonmajske vstopnice zagotovite svoj sedež na vseh lokacijah, kjer bodo koncerti potekali. Brezplačne abonmajske vstopnice Jesenske serenade lahko prevzamete na blagajni Kosovelovega doma

od 22. avgusta do 6. septembra 2022, saj vam kasneje sedeža morda ne bomo mogli zagotoviti zaradi velikega števila obiskovalcev ali morebitnih novih zahtev NIJZ zaradi ponovne nevarnosti koronskega virusa. Veseli smo vaše odločitve, da boste zvesti obiskovalec Jesenskih serenad, za katere je spored izbral Boris Rener. Prijazno vabljeni k vpisu abonmaja Jesenske serenade na Krasu in v Brkinih.

6. september 2022 ob 19. uri v Galeriji Marijana Miklavca v Sežani: OBJEM MEDENINE

Trobilni kvintet Neobrass

Koncert povezuje pesnik, igralec, pedagog in knjižničar Kristijan Koželj.

Slika: Darja Štravs Tisu

20. september 2022 ob 19. uri v Viteški dvorani na Gradu Štanjel: ČAS DEKLIŠTVA

Mladinska vokalna skupina Glasbene matice Ljubljana

Koncert povezuje diplomirana dramska igralka Tina Uršič.

Slika: Janez Kotar

13. september 2022 ob 19. uri v Cerkvi sv. Jurija na Tabru pri Materiji: SLIKOVITO

Matjaž Bogataj, violina, Maruša Turjak Bogataj, violončelo

Koncert povezuje diplomirani dramski igralec Tadej Pišek.

Slika: Tania Mendillo

27. september 2022 ob 19. uri v Dvorani Muzeja slovenskih filmskih igralcev Divača

(v primeru slabega vremena na novi tržnici v Divači): KARNEVALSKO RAZVAJANJE

Sherzer Brigade

Koncert povezuje diplomirani dramski igralec Dejan Pevčevič.

Slika: Tadej Bernik

Evropsko leto mladih: odprti borjači v Sežani

Evropska komisija je po obdobju epidemije leto 2022 razglasila za evropsko leto mladih. Ker so mladi pomembni nosilci sprememb v prihodnosti, so tako sedaj v ospredje postavljeni njihovi interesi, potrebe, ideje in vizije.

Tako bo v okviru evropskega leta mladih, na pobudo sežanske mladine in v soorganizaciji MC Podlaga, Mreže MaMa in Evropske komisije v Sloveniji, v Sežani izveden dogodek Odprti borjači, ki ga bolj po domače lahko imenujemo tudi vsesežanski boljšjak.

Pobudnika skupnostne akcije, Maša Pušnik in Mark Baltič: »Odprti borjači so nastali iz preproste ideje. Mladi se o ekologiji in trajnosti ne želimo več pogovarjati, ampak ju želimo izvajati. Predvsem pa želimo na oprijemljiv način pokazati, kako je krožno gospodarstvo na enostaven način aplikativno prav na vsako lokalno skupnost, hkrati pa spodbuditi miselnost, da niso vse stvari, ki jih ne potrebujemo več, odpadke.«

Sežančani_ke, ki smo vnaprej prijavili svoj sodelovanje, bomo v soboto, 27.

avgusta, za eno dopoldne odprli svoja dvorišča, kjer bomo stvari, ki nam ne služijo več, ponudili mimoidočim. Obiskovalcem borjačev bo na stojnici MC Podlaga, v parku pri Starem gradu, na voljo zemljevid z označenimi lokacijami vseh prijavljenih borjačev. Opremljeni s cekini boste med vso šaro zagotovo našli ravno tisto stvar, ki bo naredila vaš dom lepši ali pa delo na vrtu lažje.

MC Podlaga

Pri požaru na Krasu nesebično pomagali tudi gasilci Kraške gasilske zveze in Zavoda za gasilno in reševalno službo Sežana

Pri gašenju največjega požara v Sloveniji doslej, ki je julija zajel območje na Krasu, je v sklopu aktivacije državnega načrta zaščite in reševanje ob velikem požaru v naravnem okolju med 17. julijem in 1. avgustom sodelovalo 953 gasilcev iz Kraške gasilske zveze (ta združuje osem prostovoljnih gasilskih društev iz občin Divača, Hrpelje - Kozina, Komen in Sežana) ter Zavoda za gasilno in reševalno službo Sežana. Domači gasilci so bili ves čas požara pripravljeni nesebično pomagati in so prevzemali glavne naloge pri vodenju posameznih sektorjev. Kljub izredno zahtevnemu delu ni bilo nikoli težav s prisotnostjo in zagotavljanjem izmen.

Sodelovali so z vsemi vozili za gašenje požarov v naravi ter cisternami za pre-

voze vode in polnjenje rezervoarjev, ki jih imajo na voljo v društvih, zvezi in zavodu. Pazili so le, da so v matičnih enotah zagotavljali minimalno pripravljenost za zagotavljanje posredovanja ob morebitnih drugih požarih in nesrečah. Pri posredovanju so sodelovali tudi tečajniki iz vse Slovenije, ki so bili v času požara na izobraževanju v sežanski enoti Izobraževalnega centra za zaščito in reševanje.

Poleg posredovanj na območju občin Komen, Miren - Kostanjevica in Renče-Vogrsko so gasilci Kraške gasilske zveze in Zavoda za gasilno in reševalno službo Sežana skupaj z gasilci z drugih koncev Slovenije in iz Italije pred ognjem branili vas Jamlje na italijanski strani in druge kraje v okolici. Da bi omejili čelo požara

in preprečili širjenje ognja na območje Trstelja, so organizirali tudi podštáb pri Lipi; tam in v Brestovici jim je podporo zagotavljala posadka EHI-IT URSZR (enota za hitre intervencije – enota za telekomunikacijsko podporo).

Zahtevno, naporno in tudi nevarno delo gasilcev je bilo uspešno, obvarovali so vse vasi in bivalne objekte, omejili širjenje požara in ga naposled pogasili, za kar jim gre velika zahvala. Na drugi strani pa se tudi gasilci zahvaljujejo kolegom iz vse Slovenije, ki so nesebično pomagali, pa tudi vsem sponzorjem, donatorjem in drugim, ki so jim darovali vodo, napitke, hrano in finančna sredstva ter posodili opremo, med drugim tovornjak s hladilnikom za zagotavljanje hladne pijače med intervencijo.

Pomoč sosednjim občinam in njihovim prebivalcem, ki so bili evakuirani, sta ponudila tudi Občina Sežana in župan David Škabar. Če bi bila potreba, bi namestitev zagotovili v Mladinskem hotelu Pliskovica in v vaških domovih, a so se na srečo prebivalci lahko kmalu po evakuaciji vrnili v svoje domove.

Besedilo in slike : KGZ in ZGRS Sežana

Takoj po požaru, ki je uničil 3500 hektarjev goriškega in komenskega Krasa, so se začele tudi aktivnosti za sanacijo škode. Občine Miren - Kostanjevica, Renče - Vogrsko in Komen v sodelovanju s Fundacijo vrabček upanja in Zavodom za gozdove organizirajo kampanjo **Skupaj za Kras in zbirajo finančne donacije**. Za zbiranje prispevkov je **odprt račun Fundacije Vrabček upanja pri Banki Sparkasse, SI56 34000-1021587583, sklic KRAS**. Donacijska sredstva na isti račun se zbirajo tudi **preko SMS-a KRAS5 (5 EUR) in KRAS10 (10 EUR) na številko 1919**.

Naši fantje za junake – gasilce goriškega Krasa

Izkupiček dobrodelnega koncerta, ki ga je 23. julija 2022 na dvorišču Mladinskega hotela v Pliskovici izvedla glasbena skupina Naši fantje pod vodstvom Iga Radoviča, je šel v dobrodelne namene – za slovenske junake, ki so se borili z ognjenimi zublji na največjem požaru na slovenskem in italijanskem delu Krasa.

Na Večeru domačih pesmi in napevov, ki sta ga na travniku hostla v Pliskovici organizirala domače Razvojno društvo Pliska in Mladinski hotel, je tokrat kot edina nastopajoča skupina nastopila skupina Naši fantje, ki so bili tudi pobudniki omenjenega dogodka. Ansambel deluje že šesto leto, v petčlanski zasedbi pa zadnji dve leti. Sestavljajo ga člani, ki prihajajo s Krasa, Tržaškega in Vipavskega ter jih druži veselje in ljubezen do slovenske ljudske glasbe. Ansambel sestavljajo: odlični harmonikar, obenem tudi pisec glasbe in besedil Igo Radovič iz Nabrežine, ki je tudi vodja ansambla in je imel dobro desetletje in pol tudi svoj ansambel Iga Radoviča, Ivan Bortolato iz Pliskovice na kontrabas, Marjan Kravos iz Ricmanj na kitari (vsi trije so tudi vokalisti), Zdenko Mravlja iz Brij na

Vipavskem na mandolini in trobentač Milan Adamič iz Prečnika.

Program je bil zanimiv in številno občinstvo jim je namenilo obilen aplavz. Igrali in peli so pesmi, ki jih je napisal Igo Radovič, polovica programa pa je vsebovala ljudske pesmi in priredbe. Med njimi so bile tudi pesmi slovenskih dežel, kot je prekmurska pesem Sam še šetao, ki je bila posvečena gasilcem iz

Prekmurja, ki so v teh dneh pomagali gasiti požar na Krasu.

Uvodni pozdrav je zbranim namenil domači kamnoseški mojster in podpredsednik domačega društva Pliska Jernej Bortolato, medtem ko se je nastopajočim iskreno zahvalil za prečudovit nastop predsednik domačega društva Boris Švara. Pesmi Iga Radoviča je prebrala Veronika Golobič.

Koncert so zaključili ob dobri kraški kapljici in kraških dobrotah, kot so kraški pršut in teran, ter pecivu, ki so ga spekle domače gospodinje. Kot je povedal Boris Švara, ki je že drugi mandat predsednik Razvojnega društva Pliska, je bila prireditev posvečena 20-letnici domačega društva. Prvotno je bila sicer zamišljena kot kraški večer domačih

pesmi in napevov, kjer naj bi nastopili še izvajalci Aleksij Jercog s prijatelji, ansambel Ano ur'co al' pej dvej, Kulturno društvo Kraška harmonika ter skupina diatoničnih harmonik društva Kremenjok s pevkami z Vrha. Ker je prišlo do spremembe namena, so samo pobudniki prireditve ansambel Naši fantje organizirali dobrodolni koncert, na ka-

terem so zbrali več kot tisoč evrov za nakup gasilske opreme.

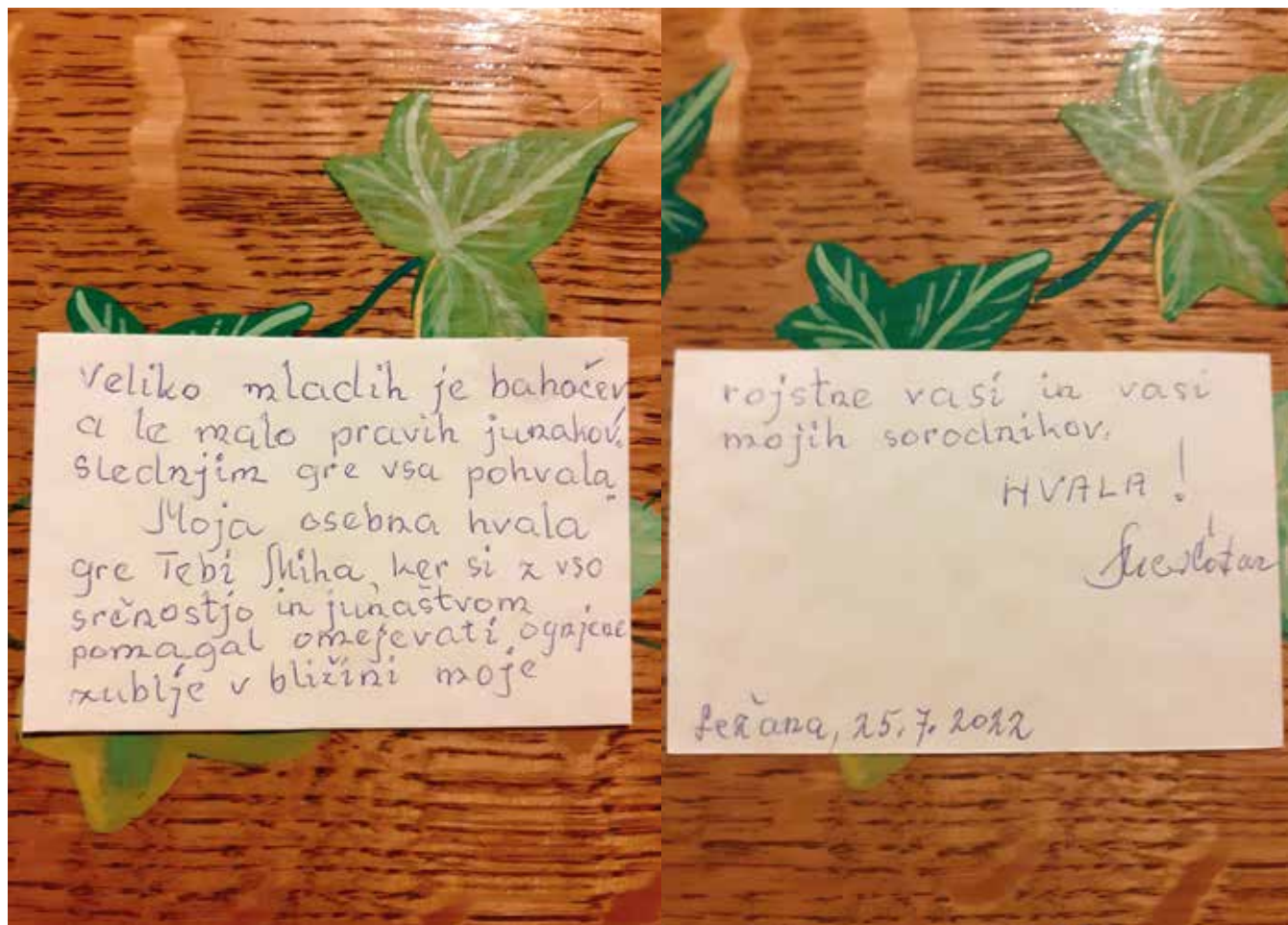
Organizatorji si želijo, da bi koncert domačih pesmi in napevov postal tradicionalen.

Besedilo in slike: Olga Knez

Hvala vsem, ki ste bili na kraju požara.

Otroci in zaposleni iz Vrtca Sežana

DOBRODELNI OTROŠKI PLESNI FESTIVAL

S PLESOM DO SMEHA

IGRE IN PLES
GLASBA
HIP-HOP
BALET

PETEK 9.9.2022
OD 16:30 DO 19:30
SKATE PARK SEŽANA

OBČINA DIVAČA
ZAVOD ZA ŠPORT
Občina Hrpelje-Kozina
OBČINA SEŽANA
Zveza Prijateljev Mladine Slovenije
UMETNOSTNO DRUŠTVO LUTETEV
BALETOV

Kraški obzornik tudi na spletni strani

www.sezana.si

Nahajate se: **Domov** > Novice, objave in obvestila > Kraški obzornik

Kraški obzornik

Občina Sežana izdaja glasilo Kraški obzornik. Za izdajo sta pristojni:

Odgovorna urednica: Magdalena Svetina Terčon
Namestnica odgovorne urednice: Ivica Podgoršek
Člani odbora so: Jana Hreščak, Anet Jagodič, Olga Knez

Naslov uredništva:
Uredniški odbor za izdajanje občinskega glasila
Partizanska cesta 4
6210 Sežana

2022

Kraški obzornik – junij 2022	Kraški obzornik – april 2022	Kraški obzornik – februar 2022

2021 ▷

2020 ▷

I FEEL
SLOVENIA

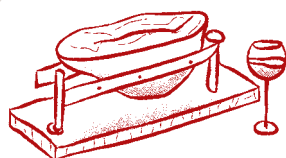
CARSO KRAS

KRASPASS

- GOURMET -

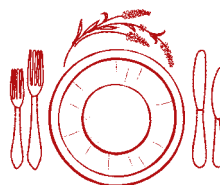
20. junij – 18. september 2022

POLETJE DEGUSTACIJ, DOŽIVETIJ
IN VRHUNSKE KULINARIKE

DEGUSTACIJE
IN DOŽIVETJA

VSAK DAN
11.00 / 15.00 / 18.00
ENOTNA CENA
12 € / 18 € / 24 €

VEČERI VRHUNSKE
KULINARIKE

VSAK DAN
19.00
5 HODOV
50 €

Obvezna je predhodna najava pri ponudnikih vsaj 24 ur vnaprej.

NAČRTUJTE OBISK KRASA IN BRKINOV

www.visitkras.info/kraspass

Praznik občine Sežana

Torek, 23. avgust

20.00 – Kosovelov dom Sežana

Glasba z okusom 2022: BALKAN BOYS – GIPSYLAND

Sreda, 24. avgust

19.00 – Kosovelov dom Sežana

29. Primorski poletni festival / Festival Pri svetilniku 2022:

Gledališče Koper – BARČICA (predstava za otroke 3+)

Četrtek, 25. avgust

18.00 – Železniška postaja Sežana

V korak s Kosovelom – brezplačen voden literarni sprehod po Sežani (Kosovelov dom Sežana, Ljudska univerza Sežana)

Obvezna prijava na info@kosovelovdom.si, največ 15 udeležencev

20.00 – Kosovelov dom Sežana

Odprtje razstave likovnih del Klavdija Tutte z naslovom Mediteranske zgodbe

Petek, 26. avgust

Dom upokojencev Sežana

Odprtje razstave KJE SO TISTE STEZICE (Kulturno društvo Kras)

19.00 – Kosovelov dom Sežana

Slavnostna seja Občinskega sveta Občine Sežana, podelitev občinskih priznanj in nagrad za leto 2022

20.00 – Lipov list Sežana

13. prireditev »Vino in glasba« s klapo Leut in skupino Ku Adn

Sobota, 27. avgust

8.00–20.00 – Kosovelova knjižnica Sežana

Dan odprtih vrat, možnost brezplačnega vpisa v knjižnico

8.00–12.00 – Sežana, Poligon Kinološkega društva

Kinološki dan (Kinološko društvo Sežana)

9.00–13.00 – Več lokacij po Sežani

Odprti borjači v sklopu evropskega leta mladih 2022, info točka z zemljevidom Odprtih borjačev v parku pri Starem gradu (MC Podlaga, Mreža Mama, Evropska komisija v Sloveniji)

10.00 – Lipov list Sežana

Pohod na Tabor in tek za osebe z motnjami v duševnem razvoju (Društvo Sožitje Sežana)

10.00 – Lipov list Sežana

Tek na Tabor (ŠD Kraški Tekalci)

14.00–20.00 – Mestni park pri Starem gradu

Predstavitve zavodov, društev, klubov, obrtnikov in podjetnikov na stojnicah

14.00 – Mestni park pri Starem gradu

Poligon, napihljiv grad, delavnice (Športno društvo Poskokec)

14.00–20.00 – Pred starim gasilskim domom Sežana

Predstavitve gasilske opreme, prikaz gašenja z gasilnimi aparati, poligon za mladino (Zavod za gasilno in reševalno službo Sežana ter prostovoljna gasilska društva Lokev, Povir, Sežana in Štjak)

15.00–19.00 – Muzej Marjana Miklavca Sežana

Brezplačen ogled muzeja – etnološke zbirke in slik Marjana Miklavca (Kulturno društvo Borjač)

Predhodna prijava na telefon: 041 549 353 ali 041 287 501

16.00, 17.00, 18.00 – Kosovelova knjižnica Sežana

Pravljичne ure z ustvarjalnimi delavnicami

17.00 – Amfiteater Kosovelovega doma Sežana

Predstavitve in nastopi društev

19.00 – Trg osvoboditve Sežana

Modna revija, predstavitev baletnega programa – nastop baletk, razstava unikatnih izdelkov (Društvo Oserose)

21.00 – Lipov list Sežana

Večerna zabava s skupinama Big Foot Mama in Urban Vidmar band

Nedelja, 28. avgust

8.00 – Dol pri Vogljah, igrišče pri vaškem domu

Ženski balinarski turnir (Balinarski klub Repentabor)

9.00 – Tabor pri Vrabčah

Arheološki pohod na Tabor pri Vrabčah (Zavod Dobra pot)

Zbirno mesto: parkirišče pri pokopališču pod vasjo Tabor

9.00 – Dol pri Vogljah

Čezmejni pohod »Medvek in njegove jave« (Društvo Vrhovlje 700 plus) Zbirno mesto: vaški dom Dol pri Vogljah ob 8.30

10.00 – Jama Vilenica

Brezplačen ogled jame Vilenica (Jamarsko društvo Sežana)

Vstopnice: TIC Sežana, Lokev, Dutovlje, največ 60 udeležencev

15.00–19.00 – Muzej Marjana Miklavca Sežana

Brezplačen ogled muzeja – etnološke zbirke in slik Marjana Miklavca (Kulturno društvo Borjač)

Predhodna prijava na telefon: 041 549 353 ali 041 287 501

17.00 – Ocinka pri Štjaku

Spominsko in družabno srečanje ob prihodu prve partizanske čete na Kras in začetku oboroženega upora proti okupatorju

20.30 – Kosovelov dom Sežana

Uroš Kuzman in Aleš Novak – MALI OTROCI, VELIKI PROBLEMI (stand up komedija, SiTi teater BTC)

Petek, 2. september

17.00 – Botanični vrt Sežana ob vili Mirasasso

Sprejem za najuspešnejše učence in dijake ter nagrajence akcije Občina Sežana v cvetju

Vinakras Sežana

Zaključek poletnih vinskih doživetij na kraškem dvorišču

Vinakras in brezplačni vodeni ogledi kleti

Podrobnejši program na: www.sezana.si